

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia.

Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdennettaisiin 190 miljoonan euron määrärahan säästö vuodesta 2017 lukien. Säästö toteutettaisiin siten, että rahoituksen perusteena käytettävä opiskelijoiden enimmäismäärä säädettäisiin 12,44 prosenttia koulutuksen järjestämislupien mukaista kokonaisopiskelijamäärää alemmalle tasolle.

Kilpailukykysovimuksen mukaista lomarahojen väliaikaista alentamista vastaava vaikutus otettaisiin huomioon laskettaessa vuosien 2017—2019 lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen, taiteen perusopetuksen, vapaan sivistystyön oppilaitosten sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden rahoitusta. Työnantajamaksujen alenemisen ja rahoitusvastuun muutosten vaikutus otettaisiin huomioon osana rahoituslain mukaista arvioitua kustannustason muutosta.

Maahanmuuttajille suunnattua ammatillista koulutusta olisi mahdollista rahoittaa valtionavustuksella vuonna 2017. Nuorten aikuisten osaamisohjelman valtionavustusrahoitusta koskevan säännöksen voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2018 loppuun.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoitus kytkettäisiin nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Lisäksi uudistettaisiin eräitä perusopetuslaissa tarkoitettua opetuksen rahoitusta koskevia säännöksiä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Perusopetuksen valmistavan opetuksen siirtymäkorvausta koskevat säännökset olisivat voimassa 31 päivään joulukuuta 2017. Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen vuosina 2017 ja 2018 arvioon perustavaa rahoitusta koskevat säännökset sekä ammatillisen koulutuksen valtionavustusta koskevat säännökset olisivat voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus.....	4
2.2 Opetus- ja kulttuuritoimen yksikköhinnat.....	7
2.2.1 Opetustoimi.....	7
2.2.2 Museot, teatterit ja orkesterit.....	8
2.2.3 Vapaa sivistystyö.....	9
2.3 Rahoituslaissa tarkoitettun esi- ja perusopetuksen rahoitus.....	9
2.4 Nuorten aikuisten osaamisohjelma ja maahanmuuttajien ammatillinen koulutus.....	12
3 NYKYTILAN ARVIOINTI.....	13
4 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	17
4.1 Tavoitteet.....	17
4.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	17
4.2.1 Ammatillisen koulutuksen säästö.....	17
4.2.2 Kilpailukykysojmukselta johtuvat muutokset.....	18
4.2.3 Maahanmuuttajien koulutustarpeet.....	19
4.3 Keskeiset ehdotukset.....	19
5 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	22
5.1 Taloudelliset vaikutukset.....	22
5.1.1 Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö.....	22
5.1.3 Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus ja nuorten aikuisten osaamisohjelma.....	24
5.1.4 Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoitus.....	25
5.1.5 Museot, teatterit ja orkesterit.....	28
5.2 Vaikutukset kuntien, koulutuksen järjestäjien, viranomaisten sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden ylläpitäjien toimintaan.....	28
5.2.1 Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö.....	28
5.2.2 Kilpailukykysojmukselta.....	32
5.2.3 Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoitus.....	32
5.2.4 Eräiden perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta koskevien säännösten uudistaminen.....	33
5.2.5 Museot, teatterit ja orkesterit.....	33
5.2.6 Muut ehdotukset.....	34
5.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	34
6 ASIAN VALMISTELU.....	37
6.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	37
6.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	38
7 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	42
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	44
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	44
1.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta.....	44
1.2 Laki vapaasta sivistystyöstä.....	60
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	60

HE 177/2016 vp

3	VOIMAANTULO.....	60
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	61
	LAKIEHDOTUKSET	65
	1. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	65
	2. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta	75
	LIITTEET	77
	RINNAKKAISTEKSTIT	77
	1. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	77
	2. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta	97

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Opetus- ja kulttuuritoimen laskennallisesta valtionosuusjärjestelmästä säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009), jäljempänä rahoituslaki, ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa. Rahoituslaissa säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoiman esi- ja perusopetuksen rahoituksesta, aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaustuntikohdasta rahoituksesta, taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisesta rahoituksesta, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen rahoituksesta sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden rahoituksesta. Vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) säädetään vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoituksesta. Laskennallisen valtionosuusjärjestelmän kautta rahoitusta kohdennettiin vuonna 2015 yhteensä noin 1,9 miljardia euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoiman valtionosuusjärjestelmän lisäksi toteutetaan esi- ja perusopetuksen, kirjastotoimen, kuntien kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen asukaskohtainen rahoitus osana valtiovarainministeriön hallinnoimaan kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmää.

Pääministeri Juha Sipilän hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut julkisen kestävyysvajeen kattamiseen tarvittavien säästöjen ja rakenteellisia uudistuksia koskevien päätösten tekemiseen hallituskauden aikana. Vuosien 2017—2020 julkisen talouden suunnitelman mukaan ammatilliseen koulutukseen kohdennetaan 190 miljoonan euron määrärahan säästö vuodesta 2017 alkaen. Hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen välisen kilpailukyky sopimuksen tavoitteena on lisätä talouskasvua ja parantaa työllisyyttä sekä tukea julkisen talouden sopeuttamista. Sosiaalivakuutusmaksujen ja sosiaaliturvamaksujen tasoa ja rahoitusvastuita muutetaan ja julkisen sektorin lomarahoja vähennetään 30 prosentilla nykyisestä tasosta vuosina 2017—2019.

Tällä esityksellä toimeenpannaan ammatillisen koulutuksen säästö ja kilpailukyky sopimuksesta johtuvat muutokset opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Lisäksi esitys sisältää eräitä perusopetuksen rahoitusta sekä maahanmuuttajille suunnattua ammatillista koulutusta ja nuorten aikuisten osaamishjelmaa koskevia muutoksia.

2 Nykytila

2.1 Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus

Ammatillista peruskoulutusta rahoittavat valtio ja kunnat yhdessä. Rahoitusvastuun jakautumisesta kuntien ja valtion kesken säädetään rahoituslain 6 ja 8 §:ssä. Sen mukaan kuntien asukasperusteinen rahoitusosuus saadaan laskemalla yhteen kuntien, kuntayhtymien, yksityisten ja valtion järjestämän lukiokoulutuksen sekä oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksena toteutettavan ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuuden perusteista lasketut, kunnan rahoitusosuutta vastaavat osuudet ja jakamalla saatu euromäärä maan asukasmäärällä. Kunnan rahoitusosuuteen ei lasketa ilman kotikuntaa Suomessa olevia opiskelijoita eikä lukion opiskelijoita, joille järjestetään opetusta ulkomailla.

Kuntien omarahoitusosuus opetustoimen käyttökustannuksiin on vuonna 2016 ollut 58,11 prosenttia ja valtion rahoitusosuus 41,89 prosenttia. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjakoa toteutetaan asukaskohtaisen kunnan rahoitusosuuteen perustuvan ylläpitäjämallin mukaisesti. Kunta osallistuu ammatillisen peruskoulutuksen rahoitukseen asukaskohtaisella euromäärällä, joka vuonna 2016 on ennakkollisen arvion mukaan laskennallisesti 173,26 euroa asukasta kohti. Lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen yhteenlaskettu omarahoitusosuus vuonna 2016 on

HE 177/2016 vp

238,46 euroa, johon on lisätty ammattikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden poistumisesta johtuvaa lisäystä 53,65 euroa / asukas. Ammatillisen lisäkoulutuksen julkinen rahoitus on kokonaisuudessaan valtionrahoitusta, eikä se sisälly valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon.

Yksittäisen kunnan rahoitusosuus saadaan kertomalla valtakunnallinen asukaskohtainen kunnan rahoitusosuus kunnan asukasmäärällä. Kunnalle maksettavan valtionosuuden määrä saadaan, kun kunkin koulutusmuodon valtionosuuden laskennallinen peruste kerrotaan kyseessä olevan koulutusmuodon rahoitusprosentilla ja lasketaan näin saadut koulutusmuotokohtaiset luvut yhteen, minkä jälkeen vähennetään saadusta summasta kunnan rahoitusosuus.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus myönnetään ja maksetaan suoraan koulutuksen järjestäjälle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus muodostuu opiskelijamäärän ja suoritekohtaisen yksikköhinnan tulona. Koulutuksen järjestäjille maksetaan yksikköhinnan mukainen rahoitus täysimääräisesti lukuun ottamatta kuntia, joiden saamasta valtionosuusrahoituksesta vähennetään asukaskohtainen kuntaosuus.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus perustuu koulutuksen järjestäjien tilastointiajankohdina ilmoittamiin oppilas- ja opiskelijamääriin. Opiskelijatiedot kerätään vuosittain kahden tilastointipäivän tietoina. Rahoituksen perusteena oleviksi opiskelijoiksi voidaan ilmoittaa päätoimisesti opiskelevat opiskelijat.

Varainhoitovuoden alusta rahoitus määräytyy edellisvuoden opiskelijamäärän perusteella. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärien laskennasta säädetään rahoituslain 48 §:ssä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa varainhoitovuoden ennakollinen rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Lopullinen tarkistettu rahoitus määräytyy varainhoitovuoden päättyessä, kun varainhoitovuoden toteutuneet opiskelijamäärät ovat selvillä. Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa rahoituslain 50 §:n mukaan myönnetyn rahoituksen varainhoitovuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvassa määritellään koulutuksen järjestäjän enimmäisopiskelijamäärä. Rahoituslain 50 §:n mukaan varainhoitovuoden rahoitusta myönnetään kuitenkin enintään ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvan kokonaisopiskelijamäärän mukaisesti. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärien laskennasta säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen (1766/2009), jäljempänä rahoitusasetus, 21 §:ssä. Rahoitus myönnetään ja tarkistetaan mainittua toimenpidettä edeltävän tammikuun 20 päivän ja syyskuun 20 päivän opiskelijamäärien painotetun keskiarvon perusteella.

Ammatillisen koulutuksen kustannukset ja opiskelijamäärät

Vuonna 2016 ammatillisen koulutuksen valtionosuusmäärärahat ovat yhteensä arviolta 1 872 miljoonaa euroa. Tästä ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksiin kohdennettu valtionosuusrahoitus on 1 657 miljoonaa euroa, josta kuntien rahoitusosuutta on 1 171 miljoonaa euroa ja valtion rahoitusosuutta 486 miljoonaa euroa. Ammatillinen lisäkoulutus on valtion rahoittamaa ja sen käyttökustannuksiin kohdennettu valtionosuusrahoitus on kaikkiaan 255 930 000 euroa (ml oppilaitosmuotoisen koulutus, oppisopimuskoulutus ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitus).

Vuonna 2014 ammatillisen peruskoulutuksen kustannukset olivat keskimäärin 11 679 euroa opiskelijaa kohti. Suurimmat opiskelijakohtaiset käyttökustannukset olivat koulutusaloista

HE 177/2016 vp

luonnonvara- ja ympäristöalalla (15 619 euroa) ja pienimmät kustannukset yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla (8 153 euroa). Seuraavassa taulukossa ovat ammatillisen peruskoulutuksen koulutusaloittaiset käyttökustannukset vuonna 2014.

Taulukko 1.

AMMATILLISEN PERUSKOULUTUKSEN KÄYTTÖKUSTANNUKSET KOULUTUSALOITTAIN (EUROA/OPISKELIJA)

Koulutusala	Opetus %	Kiin- teistöt %	Majoitus %	Opisk. ruokailu %	Yhteiset toiminnot %	Ylläp.- hallinto %	Yhteensä	Opisk. määrä
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	4.798 48	1.476 15	495 5	1.040 10	1.356 14	818 8	9.983	2.538
Kulttuuriala	6.667 54	2.430 20	200 2	557 5	1.792 14	719 6	12.366	9.064
Yht.k.tiet., liiketal. ja hall. ala	4.489 55	1.068 13	85 1	407 5	1.510 19	594 7	8.153	17.749
Luonnontieteiden ala	4.690 54	1.211 14	125 1	401 5	1.637 19	603 7	8.666	4.367
Tekniikan ja liikenteen ala	6.460 56	2.281 20	160 1	498 4	1.468 13	598 5	11.465	56.475
Luonnonvara- ja ympäristöala	8.537 55	2.516 16	899 6	1.001 6	1.936 12	729 5	15.619	8.516
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	5.225 57	1.369 15	105 1	477 5	1.356 15	589 6	9.121	29.005
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	6.214 56	1.864 17	249 2	519 5	1.580 14	670 6	11.095	16.237
Vamm.(erit.teht.) valm. ja kunt. op. ja ohj.	19.729 61	3.579 11	1.973 6	1.116 3	4.281 13	1.525 5	32.203	1.802
Vamm.(ei erit.teht.) valm. ja kunt. op. ja ohj.	9.466 69	1.340 10	248 2	525 4	1.418 10	717 5	13.715	911
Maahanmuuttajien valmistava koulutus	5.218 59	1.365 15	49 1	313 4	1.328 15	589 7	8.862	1.752
Amm. perusk. ohjaava ja valmistava koulutus	5.595 59	1.505 16	91 1	449 5	1.261 13	577 6	9.479	1.346
Yhteensä	6.167 56	1.885 17	220 2	529 5	1.543 14	634 6	10.977	149.761

Käyttökustannusten suurimmat menoerät ovat opetusmenot (56 prosenttia) ja kiinteistöt (17 prosenttia).

Ammatillisen peruskoulutuksen käytössä on kiinteistöjä syyskuun 2015 tiedonkeruun tietojen perusteella yhteensä 3 086 632 m², joista omistukseen perustuvia tiloja oli 2 545 110 m². Keskimääräinen kustannus neliötä kohden oli 91 euroa ja tilaa käytössä opiskelijaa kohden oli kesimäärin 21 m².

Seuraavassa olevassa taulukossa ovat ammatillisen peruskoulutuksen opetuksen kustannukset vuonna 2014.

Taulukko 2.

OPETUKSEN KUSTANNUKSET ERITELTYNÄ MENOKOHDITTAIN (EUROA/OPISKELIJA, EUROA/TUNTI, EUROA/OPINTOVIKKO)								
Koulutusala	Opisk. määrä	Opetus (K1.1) e/opisk.	Työssä-oppiminen (K1.3) e/opisk.	Työnant. maks.korv. (K1.4) e/opisk.	Opetus-toim. yht. e/opisk.	Opetus (K1.1) e/tunti	Opetustoim. yht. e/suor. opintoviikot	Työssä-oppiminen (K1.3+1.4) e/työ.op.v
Raportti yhteensä	149.761	5.698	435	35	6.167	77	172	69

Ammatillisen koulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on 10 465,32 euroa vuonna 2016. Alakohtaisesti oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat vaihtelevat yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan noin 7 670 eurosta luonnonvara- ja ympäristöalan noin 14 440 euroon. Järjestäjäkohtaisesti arvonlisäverottomat yksikköhinnat vaihtelevat noin 7 000 eurosta noin 15 000 euroon. Eräiden poikkeuksellisen kalliista yksittäistä koulutusala järjestävien tai erityisopetuksen erityistä koulutustehtävää toteuttavien koulutuksen järjestäjien yksikköhinta voi olla vielä edellä mainittua korkeampi.

Tilastokeskuksen koulutustilastojen mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa aloitti kalenterivuoden 2014 aikana yhteensä noin 69 700 uutta opiskelijaa. Näistä ammatillisessa peruskoulutuksena suoritettavissa perustutkinnoissa aloitti noin 46 000 ja näyttötutkintoon valmistavassa ammatillisessa peruskoulutuksessa 23 700. Vuonna 2014 16–18-vuotiaiden keskimääräinen ikäluokan koko oli noin 60 700. Perusopetuksen päättäneistä on viime vuosina noin

43—45 prosenttia eli noin 26 000—27 000 henkilöä sijoittunut välittömästi perusasteen päättämisen jälkeen ammatilliseen peruskoulutukseen. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vuonna 2017 16—18-vuotiaiden keskimääräinen ikäluokka olisi noin 59 100. Nuorisoikäluokan arvioidaan pienenevän vielä vuonna 2018 (58 700), minkä jälkeen sen arvioidaan kääntyvän lievään nousuun vuonna 2019 ja nousevan tästä eteenpäin. Vuoden 2014 taso arvioidaan saavutettavan vuonna 2021.

Taulukko 3.

Perustutkintokoulutus 2014						
Uudet opiskelijat						
	opetussuunnitelmaperusteinen koulutus/tutkinto		opetussuunnitelmaperusteinen koulutus/tutkinto Summa	näyttötutkintoon valmistava koulutus/tutkinto		näyttötutkintoon valmistava koulutus/tutkinto Summa
	Oppilaitosmuotoinen koulutus	Oppisopimuskoulutus		Oppilaitosmuotoinen koulutus	Oppisopimuskoulutus	
15–19-vuotiaat	33 235	148	33 383	503	493	996
20–24-vuotiaat	8 642	60	8 702	4 425	1 860	6 285
25–29-vuotiaat	1 937	27	1 964	3 551	1 290	4 841
30–34-vuotiaat	899	11	910	2 692	907	3 599
35–39-vuotiaat	449	5	454	1 993	720	2 713
40–44-vuotiaat	250	3	253	1 389	543	1 932
45–49-vuotiaat	195	1	196	1 272	430	1 702
50–54-vuotiaat	111	2	113	845	308	1 153
55–59-vuotiaat	38	1	39	284	130	414
60-vuotiaat ja sitä vanhemmat	14		14	42	9	51
Tuntematon				2		2
Yhteensä	45 770	258	46 028	16 998	6 690	23 688

Lähde: Vipunen

2.2 Opetus- ja kulttuuritoimen yksikköhinnat

2.2.1 Opetustoimi

Keskimääräiset yksikköhinnat

Rahoituslain 23 §:ssä säädetään opetustoimen keskimääräisistä yksikköhinnoista. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteina käytettävät lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat. Keskimääräiset yksikköhinnat määrätään sen mukaisesti, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

Yksikköhinnat määrää opetus- ja kulttuuriministeriö. Lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävistä vähennyksistä säädetään rahoituslain 23 b §:ssä. Sen 1 momentin mukaan keskimääräisiä yksikköhintoja laskettaessa vähennetään lukiokoulutuksen osalta 1 048,52 euroa, ammatillisen peruskoulutuksen osalta 826,73 euroa ja taiteen perusopetuksen osalta 2,41 euroa. Lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta on kuitenkin pykälän 2 momentin mukaan vähintään vuoden 2015 tasossa ja

HE 177/2016 vp

ammattillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta vähintään tasossa, joka saadaan kun vuoden 2015 keskimääräisestä yksikköhinnasta vähennetään 426,78.

Valtion rahoituksen perusteena käytettävistä lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, taiteen perusopetuksen ja kansalaisopistojen keskimääräisistä yksikköhinnoista vuonna 2016 annetun valtioneuvoston asetuksen (1299/2015), jäljempänä keskihinta-asetus, 1 §:n mukaan opiskelijakohtainen keskimääräinen yksikköhinta on lukiossa 6 122,06 euroa ja ammatillisessa koulutuksessa 10 465,32 euroa. Keskihinta-asetuksen 2 §:n mukaan taiteen perusopetuksen opetustuntikohtainen keskimääräinen yksikköhinta on 76,16 euroa.

Lukion yksikköhinnat

Rahoituslain 24 §:n 1 momentin mukaan lukion yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiokoulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita.

Jos opiskelija on aloittanut opintonsa 18 vuotta täytettyään, yksikköhinta on rahoituslain 24 §:n 7 momentin mukaan 58 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta. Poikkeuksen kuitenkin muodostavat sisäoppilaitoksessa opiskelevat.

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan rahoituslain 25 §:n mukaan vuosittain siten, että yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille aiheutuneet ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitetun koulutuksen sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetun näyttötutkintona suoritettavan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan valtiosuuden myöntämisen perusteena käytettävien, edellä tarkoitettussa koulutuksessa olevien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna.

Yksikköhintoja laskettaessa ei oteta huomioon oppisopimuskoulutuksesta aiheutuneita kustannuksia, eikä kyseistä koulutusta saavia opiskelijoita.

Perusopetuksen yksikköhinnat

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain rahoituslain 29 §:n mukaan yksikköhinnat perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettuun lisäopetukseen, maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaan opetukseen, muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esi- ja perusopetukseen, perusopetuslaissa tarkoitettuun pidennettyyn oppivelvollisuuteen sekä ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen. Joustavan perusopetuksen hinnan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

2.2.2 Museot, teatterit ja orkesterit

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista ja niiden laskemisesta säädetään rahoituslain 35 ja 35 a §:ssä. Rahoituslain 35 §:n mukaan museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat lasketaan erikseen kunkin taide- ja kulttuurilaitosmuodon osalta vuosittain jakamalla yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna niiden

HE 177/2016 vp

toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset asianomaisten kulttuurilaitosten saman kalenterivuoden todellisten henkilötyövuosien yhteismäärällä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää yksikköhinnan varainhoitovuodelle arvioitujen kustannustason mukaiseksi ja ottaen huomioon valtion toimenpiteistä aiheutuvat toiminnan laajuuden ja laadun muutokset soveltuvin osin siten kuin 23 §:n 1 momentissa säädetään. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja laskettaessa niitä alennetaan vuosittain rahoituslain 35 a §:n mukaan seuraavasti: 1) museoiden osalta 15 177 euroa; 2) teattereiden osalta 8 545 euroa; ja 3) orkestereiden osalta 8 479 euroa.

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintaa ei porrasteta. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusrahoituksessa ei ole lakisääteistä kunnan rahoitusosuutta.

2.2.3 Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset, liikunnan koulutuskeskukset ja kesäyliopistot. Niiden toiminnasta ja rahoituksesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja vapaasta sivistystyöstä annetussa asetuksessa (805/1998). Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien määrän.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 §:n 2—6 momentin mukaan yksikköhinnat lasketaan kansanopistoille, kansalaisopistoille, valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille, kesäyliopistoille ja opintokeskuksille toteutuneiden kustannusten pohjalta jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna oppilaitosten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset saman kalenterivuoden toteutuneiden suoritteiden määrällä.

Kansalaisopistojen keskimääräinen yksikköhinta määrätään vuosittain valtioneuvoston asetuksella soveltuvin osin siten, kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 §:ssä säädetään ja noudattaen, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään. Keskihinta-asetuksen mukaan kansalaisopiston opetustunti-kohtainen keskimääräinen yksikköhinta vuonna 2016 on 83,60 euroa.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n mukaan vapaan sivistystyön oppilaitosten yksikköhinnoista vähennetään kansanopiston opiskelijaviikon osalta 9,47 euroa, valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 2,81 euroa, kansalaisopiston opetustunnin osalta 2,66 euroa, kesäyliopiston opetustunnin osalta 5 euroa ja opintokeskusten opetustunnin osalta 3,11 euroa. Opiskelijaviikon, opiskelijavuorokauden ja opetustunnin yksikköhinta on kuitenkin aina vähintään varainhoitovuoden 2015 yksikköhinnan suuruinen.

2.3 Rahoituslaissa tarkoitetun esi- ja perusopetuksen rahoitus

Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta ja oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Pääosa kunnille myönnettävästä esi- ja perusopetuksen valtionosuudesta on osa kunnan peruspalvelujen valtionosuutta, jonka myöntää valtiovaraministeriö. Rahoituksesta säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskenta perustuu kun-

HE 177/2016 vp

nan valtionosuustehtävien laskennallisiin kustannuksiin. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti vuonna 2016 on 25,47 prosenttia ja kunnan laskennallinen omarahoitisuus on 3 640,75 euroa asukasta kohden.

Rahoituslaissa säädetään esi- ja perusopetuksen sellaisten toimintojen rahoituksesta, joita ei rahoiteta valtiovarainministeriön hallinnoimalla ikäluokkapohjaisella valtionosuudella. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimaa esi- ja perusopetuksen rahoitusta ovat perusopetuslaissa tarkoitettu lisäopetus, maahanmuuttajille järjestettävä perusopetukseen valmistava opetus, muille kuin oppivelvollisille järjestettävä esi- ja perusopetus sekä ulkomailla järjestettävä opetus, perusopetuslaissa tarkoitettu pidennetty oppivelvollisuuteen perustuva opetus, koulukotiopetus, sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetty perusopetus ja joustava perusopetus. Näiden toimintojen rahoitus määräytyy rahoituslain 5 §:n 3 kohdan mukaan oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää rahoituksesta järjestäjäkohtaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoiman esi- ja perusopetuksen yksikköhintojen perusteena on valtiovarainministeriön vahvistama kotikuntakorvauksen perusosa, joka vuonna 2016 on 6 693,89 euroa. Vuodesta 2016 alkaen esi- ja perusopetuksen yksikköhintoja laskettaessa kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään pysyvänä säästönä 194,08 euroa. Esi- ja perusopetuksen yksikköhinta lasketaan siten, että saatu erotus kerrotaan kunkin toiminnon oppilasmäärällä ja rahoituslaissa säädetyllä kertoimella.

Rahoituslaissa säädetty esi- ja perusopetuksen kertoimet ovat: perusopetuksen lisäopetuksessa 1,26, maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavassa opetuksessa 2,49 ja muille kuin oppivelvollisille järjestettävässä esi- ja perusopetuksessa 1,41.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus määräytyy varainhoitovuoden ja sitä edeltävän vuoden laskentapäivän 20.9. opiskelijamäärien keskiarvon perusteella. Rahoitus on kokonaan valtion rahoitusta. Vuoden 2016 voimassa olevan 12 §:n 2 momentin mukaan niiden perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden osalta, jotka ovat laskentapäivään 20.9.2016 mennessä olleet yhtäjaksoisesti opetuksessa vähintään neljä, mutta vähemmän kuin kahdeksan kuukautta, rahoituksen euromäärä kerrotaan luvulla 0,5. Laskentapäivänä 20.9.2016 ilmoitetut oppilaat vaikuttavat myös vuonna 2017 myönnettävään rahoitukseen.

Muiden kuin oppivelvollisille järjestettävän esi- ja perusopetuksen rahoitus koskee yli 16-vuotiaita sisäoppilaitoksessa opiskelevia oppilaita ja pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia 5-vuotiaita esiopetusoppilaita. Muiden yli 16-vuotiaiden opiskelijoiden osalta edellä mainittua yksikköhintaa alennetaan 49 prosentilla.

Muille kuin oppivelvollisille tarkoitetun perusopetuksen oppimäärään kuuluvien yksittäisten oppiaineiden suorittamisesta myönnetään opetuksen järjestäjälle rahoitusta euromäärä, joka saadaan kertomalla valtion talousarvion rajoissa vahvistettu yksikköhinta laskennallisella oppilasmäärällä. Vuonna 2016 aineopetuksen yksikköhinta on 3 594,49 euroa oppilasta kohti ja yksityisen opetuksen järjestäjän arvonlisäverollinen yksikköhinta 3 732,16 euroa.

Perusopetuslaissa tarkoitettua pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden perusrahoituksen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää rahoitusta opetuksen järjestäjälle. Lisärahoitus ei koske maahanmuuttajien valmistavan opetuksen oppilaita eikä aineopetuksen oppilaita. Lisärahoitus on sidottu kotikuntakorvauksen perusosaan kertoimella 2,97 ja vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden osalta 1,79-kertaisena kerrottuna. Vuonna 2016 vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden arvonlisäveroton yksikköhinta on 30 939,10 euroa

oppilasta kohti ja muiden pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden arvonlisäveroton yksikköhinta 19 304,44 euroa.

Jos perusopetuslain mukainen opetus järjestetään sisäoppilaitoksessa, opetuksen järjestäjälle myönnetään sisäoppilaitokseen kuuluvan majoituksen ja ruokailun saavien oppilaiden osalta rahoitusta. Sisäoppilaitoslisä koskee käytännössä kansanopistoissa järjestettävää perusopetusta ja niitä yksityisiä opetuksen järjestäjiä, jotka opetuksen järjestämisluvan perusteella järjestävät opetusta sisäoppilaitoksessa. Sisäoppilaitoslisä on sidottu kotikuntakorvauksen perusosaan kertoimella 0,46. Vuonna 2016 sisäoppilaitoslisä on 2 989,91 euroa (arvonlisäveroton) oppilasta kohti.

Yksityiselle perusopetuksen järjestäjälle, jonka järjestämisluvan mukaisena erityisenä koulutustehtävänä on koulukotiopetuksen järjestäminen, myönnetään koulukotiopetusta saavista oppilaista lisärahoitusta. Koulukotikorotus on sidottu kotikuntakorvauksen perusosaan kertoimella 1,86. Vuonna 2016 koulukotikorotus on arvonlisäverollinen 12 552,68 euroa oppilasta kohden.

Ulkomailla järjestettävän perusopetuksen rahoitus on rahoituslain 18 §:n mukaan sidottu kertoimella 1,23 kotikuntakorvauksen perushintaan. Oppilaskohtaista rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa valtioneuvoston ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Alennus tai korotus voi olla enintään 20 prosenttia.

Kunta voi perusopetuslain 5 §:n mukaan järjestää kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Rahoituslain 16 §:n mukaan opetuksen järjestäjälle voidaan perusopetuksen perusrahoituksen lisäksi myöntää joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan mainittua toimintaa varten oppilasta kohden määrättyllä yksikköhinnalla. Vuodelle 2016 opetus- ja kulttuuriministeriö on valtion talousarvion rajoissa vahvistanut joustavan perusopetuksen yksikköhinnaksi 3 100 euroa oppilasta kohden. Vuonna 2016 joustavan perusopetuksen toimintaan maksetaan rahoitusta 121 kunnalle ja yhdelle kuntayhtymälle yhteensä 1 855 oppilaasta.

Yksityisen perusopetuksen järjestäjälle myönnetään rahoituslain 17 §:n mukaan rahoitusta toiminnan aloittamiseen aloittamiskuukauden alusta sen varainhoitovuoden loppuun, jolta järjestäjälle ei makseta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaista kotikuntakorvausta.

Perusopetuksen lopullinen tarkistettu rahoitus määräytyy varainhoitovuoden päättyessä, kun varainhoitovuoden toteutuneet opiskelijamäärät ovat selvillä. Perusopetuksen rahoitus tarkistetaan rahoituslain 50 §:n 2 momentin mukaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 20 päivän ja varainhoitovuoden syyskuun 20 päivän keskimääräisen oppilasmäärän mukaiseksi. Oppilasmäärää ei kuitenkaan oikaista joustavan perusopetuksen oppilaiden eikä aineopetuksen laskennallisen opiskelijamäärän osalta.

Rahoituslain 44 §:n 2 momentin mukaan yksityiselle perusopetuksen järjestäjälle voidaan myöntää ylimääräistä valtionavustusta valtionosuusjärjestelmän muutosten vaikutuksen tasoitamiseen sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään kotikuntakorvauksesta. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ylimääräisenä avustuksena myönnetään myös Englantilaisen koulun säätiölle, Helsingin Kansainvälisen Koulun Vanhempain Yhdistys ry:lle ja Kouluyhdistys Pestalozzi Schulverein Skolföreningen ry:lle

näiden perusopetuksen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden rahoitukseen.

2.4 Nuorten aikuisten osaamisohjelma ja maahanmuuttajien ammatillinen koulutus

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt vuonna 2013 nuorten aikuisten osaamisohjelman, jonka tavoitteena on ollut tarjota vailla toisen asteen tutkintoa oleville nuorille aikuisille tuettu mahdollisuus ammatillisen tutkinnon suorittamiseen. Vuodesta 2014 nuorten aikuisten osaamisohjelmaan osoitettuja määrärahoja on myönnetty valtionavustuksena rahoituslakiin väliaikaisesti lisätyn 45 a §:n perusteella. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen osalta lisärahoitusta nuorten aikuisten osaamisohjelmaan on myönnetty valtionosuuksin.

Valtionavustuksella voidaan rahoittaa niiden opiskelijoiden opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa, ja jotka koulutuksen alkamisvuonna ovat 20—29-vuotiaita.

Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, on että koulutuksen järjestäjällä on suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän valtionosuusrahoitteista oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta siinä laajuudessa, että hakijalle ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvassa määrätty opiskelijamäärä täyttyy. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän oppilaitosmuotoista ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta valtionosuusrahoituksella vähintään opiskelijatyövuosimäärän, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentin mukaisesti ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi.

Valtionavustusta ei saa käyttää niihin opiskelijoista aiheutuviin kustannuksiin, joita rahoitetaan valtionosuusrahoituksella taikka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun laissa (916/2012) tarkoitettuna työvoimakoulutuksena.

Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa oli aloittanut syyskuuhun 2015 mennessä oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa 9 160 ja oppisopimusmuotoisessa koulutuksessa 785 vailla toisen asteen tutkintoa olevaa 20—29 -vuotiasta. Ohjelman vuosibudjetti on ollut 52 miljoonaa euroa, joista neljä miljoonaa euroa on kohdennettu hakevaan ja tukevaan toimintaan. Koulutuksen on aloittanut keskimäärin 4 000 opiskelijaa vuosittain. Ohjelmaa on toteutettu noin 60 oppilaitoksessa. Lokakuuhun 2015 mennessä ohjelmassa oli suoritettu kaikkiaan 1 075 tutkintoa ja 3 060 tutkinnon osaa. Tutkinnoista 294 oli ammatillisia perustutkintoja ja 765 ammattitutkintoja. Erikoisammattitutkintoja oli 16.

Tilastokeskuksen mukaan ulkomaalaistaustaisten osuus Suomen väestöstä on vuosina 1990—2014 kasvanut 0,8 prosentista 5,9 prosenttiin. Ulkomailta muutti Suomeen vuonna 2015 28 746 henkeä. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan vuonna 2012 Suomessa asui noin 195 500 ulkomaan kansalaista ja ulkomaan kansalaisten määrän arvioidaan vuoteen 2020 mennessä kasvavan noin 330 000 henkeen ja vuoteen 2030 mennessä noin 500 000 henkeen. Vuonna 2015 Suomeen tuli yhteensä 32 400 turvapaikanhakijaa.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelee yhteensä noin 19 000 vieraskielistä opiskelijaa. Vieraskielisten ammatilliseen peruskoulutukseen hakijoiden ja hyväksytyjen määrä on viimeisten vuosien aikana lisääntynyt runsaasti. Ennen ammatillista peruskoulutusta maahan-

muuttaja voi osallistua valmentavaan koulutukseen. Koulutuksen tavoitteena on täydentää ja syventää opetuskielen taitoa, parantaa opiskelunvalmiuksia sekä tukea siirtymistä jatko-opintoihin, ensisijaisesti ammatilliseen peruskoulutukseen. Koulutus soveltuu maahanmuuttajien koulutustarpeisiin siinä vaiheessa, kun kotouttamiskoulutuksessa tai muilla tavoin on jo hankittu kielitaitoa. Valmentavan koulutuksen laajuus on 60 osaamispistettä ja koulutus muodostuu pakollisista, valinnaisista ja vapaasti valittavista koulutuksen osista.

Näyttötutkintona suoritettava ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto on maahanmuuttajalle usein soveltuva koulutusvaihtoehto. Ammatti- ja erikoisammattitutkintoja suorittavien vieraskielisten opiskelijoiden määrä onkin kasvanut. Suhteessa eniten kasvua on tapahtunut sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnon suorittajissa, mutta opiskelijamäärissä kasvua on tapahtunut eniten tekniikan ja liikenteen alalla.

3 Nykytilan arviointi

Ammatillisen koulutuksen rahoitus

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan ammatillisen koulutuksen reformilla tavoitellaan 190 miljoonan euron säästöä vuodesta 2017 lukien. Osana hallituksen ammatillista koulutusta koskevaa kärkihanketta uudistetaan kokonaisuudessaan toimintaa ohjaava lainsäädäntö. Hallituksen tarkoituksena on purkaa ammatillista koulutusta koskevaa sääntelyä siten, että koulutuksen järjestäjällä on nykyistä paremmat mahdollisuudet toteuttaa toimintansa kustannustehokkaasti ja kokonaisuutena.

Myös ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää kehitetään. Rahoitusjärjestelmä uudistetaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi ja lisätään toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden painoarvoa koulutuksen järjestäjien rahoituksessa ja puretaan asiakaslähtöistä, tuloksellista ja tehokasta toimintaa rajoittavaa sääntelyä. Tavoitteena on myös lisätä oppisopimuskoulutuksen ja työpaikoilla tapahtuvan oppimisen houkuttelevuutta. Koulutuksen laadun ja työelämävas- taavuuden lisäämisen ohella tavoitteena on tehostaa koulutuksen järjestäjien toimintaa ja sitä kautta turvata koulutuksen laatu ja vaikuttavuus resurssien pienentyessä. Koska reformin uudistukset tulevat voimaan vuodesta 2018 lukien, vuonna 2017 säästö on toteutettava voimassa olevan rahoitusjärjestelmän keinoin.

Maahanmuuttajien koulutustarve ja –tausta

Hallitus on 3 päivänä toukokuuta 2016 päättänyt kotouttamista koskevasta toimintasuunnitelmasta. Suunnitelmassa todetaan, että osalla oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa maahan tul- leista on hyvin puutteellinen koulutustausta, joten on odotettavissa, että oppivelvollisuusiän päättyessä perusopetuksen suorittaminen jää kesken. Yhteensä perusopetuksen täydentämis- tarpeessa olevia, oppivelvollisuusiän ylittäneitä nuoria arvioidaan vuonna 2016 olevan noin 2 600. Maahanmuuttajien, joilla on puutteita perusasteen opinnoissa, tulisi pystyä opiskele- maan kokopäiväisesti ja tehokkaasti. Työmarkkinatuen ja opintotuen rajaukset heikentävät opiskelumahdollisuuksia.

Toimintasuunnitelman tavoitteeksi hallitus päätti, että oppivelvollisuusiän ylittäneillä tulee olla tosiasialliset mahdollisuudet suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Tämän vuoksi tavoitteena on uudistaa aikuisten perusopetuksen tuntijako, opetussuunnitelman perusteet ja rahoitus. Pe- rusopetuksen valmistavan opetuksen ja aikuisten perusopetuksen järjestämistä tulee tehostaa kytkemällä rahoitus nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Samalla tulisi purkaa rahoitusjärjestelmän esteet opetuksen tehokkaalle käynnistämislle.

Maahanmuuttajien koulutuspolkuja ja integrointia selvittäneen työryhmän mukaan (Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi – kipupisteet ja toimenpide-esitykset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:1) maahanmuuttajien reitit koulutukseen ja työelämään ovat pitkiä, sisältävät tyhjäkäyntiä, päällekkäisyyksiä ja joskus myös epätarkoituksenmukaisia opintoja. Kotoutumiskoulutuksen ja seuraavien koulutusvaiheiden väliin jää usein viiveitä. Lisäksi maahanmuuttajia ohjautuu kotoutumiskoulutusten jälkeisiin koulutuksiin ja kotoutumiskoulutusta korvaaviin koulutuksiin tarjontalähtöisesti, eikä opiskelijan oman osaamis- ja koulutustaustan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Maahanmuuttajien koulutuspolut saattavat myös katketa tai juuttua erilaisiin valmistaviin koulutuksiin tutkintoon johtavan koulutuksen korkeiden kielitaitovaatimusten vuoksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti syksyllä 2015 pikaisen selvityksen turvapaikanhakijoiden koulutus- ja työkokemusprofiilista. Selvityksen toteutti aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon arviointikeskus Testipiste vastaanottokeskuksissa vuoden 2016 tammi-maaliskuussa. Selvitykseen osallistui 1 004 turvapaikanhakijaa 32 maasta. Yksilöhaastattelussa selvitettiin muun muassa tulijoiden koulutustaustaa ja työhistoriaa sekä luku- ja kirjoitustaitoa. Tavoitteena oli pyrkiä ennakoimaan tulevaa koulutustarvetta turvapaikanhakijamäärän kasvaessa.

Koulutustaustasta selvitettiin peruskoulu-, lukio- ja ammatilliset opinnot sekä korkea-asteen koulutus. Enemmistöllä (69 %) oli peruskouluopintoja 7–9 vuotta. Lukio-opintoja oli noin puolella. Ammatillisia opintoja puolestaan 14 prosentilla, joskin ammatillisten opintojen vähäinen määrä voi selittyä sillä, että turvapaikanhakijoiden lähtömaissa monet konkreettiset, käsillä tehtävät työt opitaan tekemällä. Eniten ammattiopintoja on rakennusosalta sekä teollisuusosalta. Korkeakouluopintoja oli 27 prosentilla ja 7 prosentilla ei ollut minkäänlaista koulutustaustaa.

Turvapaikanhakijoilla oli monenlaista osaamista. Noin 90 prosentilla oli aiempaa työkokemusta, monella usealta alalta. Eniten työkokemusta oli rakennus- ja kuljetusaloilta. Rakennusmiehinä, -maalareina, -insinööreinä ja muissa rakennusalan ammateissa oli työskennellyt 27 prosenttia. Taksin-, linja-auton- ja kuorma-autonkuljettajina sekä muissa kuljetusalan tehtävissä työskennelleitä oli 21 prosenttia. Muita suuria ammattialoja olivat kaupallinen ala, ravintola-, hotelli- ja ruuanvalmistusala sekä kulttuuri-, viestintä-, taide- ja käsityöala. Yrittäjinä oli toiminut 19 prosenttia.

Selvityksessä kartoitettiin myös luku- ja kirjoitustaitoa äidinkielellä ja koulukielellä. Suurin osa osasi lukea ja kirjoittaa. Vain 7 prosenttia ei osannut lukea ja kirjoittaa lainkaan. Koulutusväylien suunnittelua varten selvitettiin myös tekninen luku- ja kirjoitustaito latinalaisella kirjaimistolla. Suurin osa (73 %) tarvitsee eriasteista harjoitusta latinalaisella kirjaimistolla lukemisessa ja/tai kirjoittamisessa. Enemmistölle riittäisi kuitenkin lyhyehkö luku- ja kirjoitustaitoa tukeva koulutus.

Selvityksen perusteella suuri osa myönteisen oleskeluluvan saaneista aikuisista turvapaikanhakijoista tarvitsee ainakin jossain määrin ammatillisen osaamisen kehittämistoimia sijoittukseen työmarkkinoille. Osalla tarpeeseen voidaan vastata esimerkiksi tutkinnon osilla, osa tarvitsee koko tutkinnon ja osa tarvitsee varsin kattavia tukitoimia työmarkkinoille siirtymisen edistämiseksi. Riittävä suomen tai ruotsin kielen taito on pääsääntöisesti edellytys opinnoissa etenemiselle ja työllistymiselle. Siten maahanmuuttajien työmarkkinoille sijoittumisvalmiuksia on tarpeen tukea tehostetusti ottaen huomioon maahanmuuttajien opiskelun ja tutkinnon suorittamisen edellyttämät erityispiirteet ja riittävät tukitoimet.

Nuorten aikuisten osaamisohjelma

Nuorten aikuisten osaamisohjelma on tavoittanut hyvin kaikkein heikoimmassa asemassa olevia kouluttamattomia nuoria aikuisia. Aloittaneista opiskelijoista reilut 40 prosenttia on ollut työttömiä ja vajaa 40 prosenttia pitkäaikaistyöttömiä tai syrjäytymisuhanalaisia, kun kohderyhmästä työllisten osuus on yli 60 prosenttia. Miesten osuus aloittaneista opiskelijoista on noussut yli 50 prosenttiin, kun heitä on kohderyhmästä noin 60 prosenttia. Vieraskielisten osuus aloittaneista on noussut 18 prosenttiin aloittaneista, kun kohderyhmästä heidän osuutensa on neljännes.

Osaamisohjelmien avulla on voitu suunnata lisäresursseja muun muassa ohjaukseen ja opintojen henkilökohtaistamiseen, opettaja- ohjaaja –työpareihin ja opiskeluihin orientoiviin jaksoihin. Lisäksi jokaiselle opiskelijalle on tehty opiskeluvaikeuksien kartoituksia (lukitestit), nimetty kummiohjaaja, lisätty ammattisuomen tukitoimia vieraskielisille opiskelijoille (S2-opettaja ammattiopettajan työparina) sekä mallinnettu moniammatillista opiskelijan tukipalvelumallia. Nuorten aikuisten osaamisohjelman toteuttajat ovat myös toimineet yhteistyössä alueellisten Ohjaamo-palvelupisteiden kanssa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelman valtionavustusrahoitusta koskevan väliaikaisen säännöksen voimassa olo päättyy vuoden 2016 lopussa. Valtion talousarvioesityksessä ohjelmaan on kuitenkin esitetty vuodelle 2017 rahoitusta yhteensä 25 miljoonaa euroa. Julkisen talouden suunnitelmassa on vuodelle 2018 kohdennettu viisi miljoonaa euroa vuonna 2016 tai sitä aiemmin opintonsa aloittaneiden opintojen loppuun rahoittamiseksi. Jotta rahoitusta voitaisiin myöntää valtionavustuksina myös vuosina 2017 ja 2018, rahoituslain säännöksen voimassaoloa tulisi jatkaa kahdella vuodella.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoitus

Vuosittaiset opiskelijamäärät muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksessa ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ovat viime vuosina vaihdelleet. Lisääntyneen maahanmuuton ja turvapaikanhakijoiden määrän kasvunjohdosta perusopetusta tarvitsevien aikuisten määrä on asteittain lisääntynyt. Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen tarve on kasvamassa vuosina 2016—2017. Opiskelijamäärän arvioidaan kasvavan jonkin verran myös vuosina 2018—2019. Koska koulutuspaikkoja tarvitaan lisää, useammat kunnat ja mahdollisesti yksityiset yhteisöt tulevat jatkossa järjestämään muiden kuin oppivelvollisten perusopetusta.

Merkittävä osa turvapaikan saaneista oppivelvollisuusiän ylittäneistä on nuoria henkilöitä, jotka eivät ole saavuttaneet perusopetuksen päättötodistusta vastaavaa osaamista. Tämän vuoksi he tarvitsevat muille kuin oppivelvollisille tarkoitettua perusopetusta tai perusopetukseen valmistavaa opetusta. Edellyttäen, että nykyiset ennusteet turvapaikanhakijoiden määrästä toteutuvat, perusopetuksen tarvisijoiden määrän arvioidaan lähivuosina kaksinkertaistuvan ja tarpeen vielä kasvavan muutaman vuoden, ennen kuin tarve laskee. Näin ollen yksityisten perusopetuksen järjestäjien ja perusopetusta järjestävien kuntien opetuksen tarjontaa tulisi ainakin kaksinkertaistaa, jotta jokaiselle tarvitsevalle löytyisi koulutuspaikka. Monessa kunnassa on myös tarve järjestää ensimmäistä kertaa perusopetusta oppivelvollisuusiän ylittäneille.

Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen ja perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Jotta opetusta järjestettäisiin tarvittava määrä, toiminnan laajuutta vastaava rahoituksen määrä tulisi kohdistaa ajankohtaan, jolloin toimintaa ollaan aloittamassa tai sitä laajennetaan. Jos rahoitus ei kytkydy opetuksen järjestämiseen sen toteuttamisaikana, opetuksen järjestäjällä ei välttämättä ole taloudellisia edellytyksiä kohdistaa

HE 177/2016 vp

opetuksen järjestämiseen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että koulutus jää toteutumatta ja moni nuori oppivelvollisuusiän ylittänyt jää vaille opiskeluväylää kohti toisen asteen koulutusta ja työelämää, mikä lisää maahanmuuttajanuorten syrjäytymisvaaraa.

Eräiden perusopetuslaissa tarkoitettujen opetusta koskevien säännösten uudistaminen

Vuoteen 2010 saakka voimassa olleen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) aikana käytäntönä oli, että lisäopetuksessa olevista, aiemmin pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olleista oppilaista maksettiin lisäopetuksen ajalta myös pidennetyn oppivelvollisuuden lisäkorotusta. Nykyisen rahoituslain voimaantultua tätä vakiintunutta käytäntöä ei muutettu, koska valtionosuusuudistuksen lähtökohtana oli, ettei uudistuksella muuteta valtionosuuksien määräytymisperusteita. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 174/2009 vp.) mukaan uudistuksen tavoitteena ei ollut muuttaa valtionosuuksien määräytymisperusteita, vaan tavoitteena oli turvata pitkäjänteinen ja ennakoitavissa oleva rahoitus kaikille opetuksen, koulutuksen ja toiminnan järjestäjille. Voimassa olevassa rahoituslaissa ei ole säädetty lisäopetuksen pidennetyn oppivelvollisuuden suorittaneiden vaikeavammaisten ja muiden vammaisten korotuksesta, vaikka sitä on edelleen maksettu. Tämän vuoksi rahoituslakia on tarkoituksenmukaista täsmentää tältä osin.

Rahoituslain 11—15 ja 18 §:ssä säädetään rahoituksesta lisäopetukseen, maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaan opetukseen, muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esi- ja perusopetukseen, ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen sekä pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoituksesta, sisäoppilaitoslisästä ja koulukotikorotuksesta. Pykälissä toistetaan sama laskentakaava, miten edellä mainittujen perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoitus on sidottu kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti valtiovarainministeriön vuosittain päättämään kotikuntakorvauksen perusosaan. Rahoituslain säännöksiä on tältä osin tarkoituksenmukaista selkeyttää siten, että säännökset kootaan yhteen.

Yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään kotikuntakorvausta vastaava euromäärä toiminnan aloittamiseen siltä ajalta, jolta järjestäjälle ei makseta kotikuntakorvausta. Alkavan ja laajenevan toiminnan käsite on vakiintunut, mutta siitä ei säädetä voimassa olevassa rahoituslaissa riittävän tarkasti. Selkeyden vuoksi säännöksiä on tältä osin tarpeen muuttaa.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettujen muiden kuin oppivelvollisten opetuksen tarkistetaan varainhoitovuotta edeltävän syyskuun 20 päivän ja varainhoitovuoden syyskuun 20 päivän keskimääräisen oppilasmäärän mukaan. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaisesti perusopetukselle myönnettävää rahoitusta ei tarkisteta enää jälkikäteen. Yhdenmukaisuuden ja hallinnollisen menettelyn keventämisen vuoksi on tarkoituksenmukaista, että rahoituslaissa tarkoitettujen perusopetuksen rahoituksen tarkistamisesta luovutaan.

Yksityisille kielikouluille, joille on myönnetty lupa järjestää kaksivuotista esiopetusta viisivuotiaille, myönnetään nykyisin valtionavustuksena kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden osuus. Rahoitus on ollut säännönmukaista ja vakiintunutta, minkä vuoksi se tulisi ottaa valtionosuuden piiriin.

Museot, teatterit ja orkesterit

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin on kohdistettu vuosina 2012—2016 yhteensä 18 miljoonan euron säästöt. Säästöt on toteutettu yksikköhintoja alentamalla. Lisäksi

vuosina 2014 ja 2016 on toteutettu indeksikorotuksia vastaavat säästöt, yhteensä noin 1,6 miljoonaa euroa.

Tehtyjen säästöpäätösten vaikutuksia museoiden, teattereiden ja orkestereiden toimintaedellytyksiin on vaikea arvioida täysimääräisesti. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden vuoden 2014 kustannuspohjaan ovat vaikuttaneet yhtäältä vuonna 2012 toteutettu kertaluontoinen kymmenen miljoonan euron säästö ja toisaalta vuonna 2013 tehty indeksikorotus. Vuosien 2012, 2015 ja 2016 säästöt tehtiin pysyväksi vuonna 2016. Vuodesta 2015 lähtien toteutettujen säästöjen vaikutus näkyy museoiden, teattereiden ja orkestereiden kustannuspohjissa ja siten yksikköhinnoissa aikaisintaan vuodesta 2018 lähtien ja täysimääräisesti aina neljän vuoden kuluttua siitä, kun uusi säästöpäätös tehdään.

4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

4.1 Tavoitteet

Pääministeri Juha Sipilän hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut julkisen kestävyysvajeen kattamiseen tarvittavien säästöjen ja rakenteellisia uudistuksia koskevien päätösten tekemiseen hallituskauden aikana. Hallitusohjelmassa on sovittu julkista taloutta välittömästi vahvistavista sopeutustoimista. Vuosien 2017 - 2020 julkisen talouden suunnitelman mukaan ammatilliseen koulutukseen kohdennetaan 190 miljoonan euron määrärahan säästö vuodesta 2017 lukien. Esityksen tarkoituksena on toteuttaa hallituksen linjaama ammatillisen koulutuksen säästö.

Hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen kilpailukykysovimuksen tavoitteena on parantaa suomalaisen työn ja yritysten kilpailukykyä, lisätä talouskasvua ja luoda uusia työpaikkoja. Sopimus tukee samalla julkisen talouden sopeuttamista. Kilpailukykysovimuksen mukaisesti sosiaalivakuutusmaksujen ja sosiaaliturvamaksujen tasoa ja rahoitusvastuita muutetaan ja julkisen sektorin lomarahoja vähennetään 30 prosentilla nykyisestä tasosta vuosina 2017—2019. Esityksen tavoitteena on toteuttaa kilpailukykysovimuksesta johtuvat kustannustasoa alentavat muutokset rahoituslaissa tarkoitettujen toimintojen ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettujen oppilaitosten rahoitukseen.

Lisääntyvä maahanmuutto ja maahanmuuttajien koulutustarve edellyttää muutoksia perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa on lisääntynyt tarve tutkintojen tunnustamiseen ja osaamisen tunnistamiseen sekä erilaisiin täydentäviin opintoihin. Esityksen tavoitteena on osaltaan antaa Suomeen muuttaville valmiuksia toimia tasavertaisina jäseninä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on myös tehostaa perusopetuksen järjestämistä ja mahdollistaa opetuksen nopea käynnistäminen esimerkiksi silloin, kun oppilasmäärä maahanmuuton vuoksi kasvaa voimakkaasti.

4.2 Toteuttamisvaihtoehdot

4.2.1 Ammatillisen koulutuksen säästö

Ammatilliseen koulutukseen kohdennetun 190 miljoonan euron säästö tavoitteen saavuttaminen yhden varainhoitovuoden aikana on mahdollista toteuttaa opiskelijamäärän tai yksikköhinnan leikkaamisella taikka näiden yhdistelmällä. Koska säästö tavoite tulee saada kokonaan aikaan yhden vuoden aikana, pääasialliseksi vaihtoehdoksi jää käytännössä yksikköhinnan leikkaaminen. Jos säästö toteutettaisiin vähentämällä koulutuksen järjestämislupien enimmäisopiskelijamääriä, koulutukseen sisäänotto romahtaisi ja menettely johtaisi koulutustarjonnan merkittävään vähentymiseen. Säästö toteutuisi opiskelijamäärän vähennyksinä myös

niillä järjestäjillä joilla olisi mahdollisuuksia sopeuttaa toimintaansa vähentyvään määräraha-tasoon myös muilla keinoin.

Säästön toteuttaminen pelkästään yksikköhintaa leikkaamalla vaarantaisi erityisesti pienten koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiä. Pienillä koulutuksen järjestäjillä on usein suuria rajallisemmat mahdollisuudet sopeuttaa toimintaansa muilla keinoilla kuin opiskelijamäärää vähentämällä. Tämän vuoksi menettely, jossa pienennetään laskennallisesti järjestäjälle maksettavaa kokonaisrahoitusta, on arvioitu koulutuksen järjestäjälle joustavimmaksi menettelyta-vaksi. Se myös mahdollistaisi kussakin tilanteessa tarkoituksenmukaisimmat järjestäjäkohtai-set ratkaisut ja vähentäisi siten säästön negatiivisia vaikutuksia.

Säästö on kohdennettavissa kunnan rahoitusosuuden asemesta myös valtion rahoitusosuuteen tai yhtä suuressa suhteessa sekä kunnan että valtion rahoitusosuuksiin. Valtion rahoitusosuuden pienentäminen kasvattaisi kuntien suhteellista rahoitusosuutta entisestään, eikä menettely olisi linjassa kuntien tehtävien, velvoitteiden ja vastuiden vähentämisen kanssa. Kuntien todellinen rahoitusosuus on käytännössä säädettyä valtionosuusprosenttia suurempi. Kuntien todellinen rahoitusosuus kasvoi noin 70 prosenttiin kustannuksista vuonna 2015, jolloin ammatti-korkeakoulujen rahoitus siirtyi kokonaan valtiolle.

Edellä selostetun perusteella esityksessä on päädytty toteuttamaan ammatillisen koulutuksen rahoitukseen kohdistuva säästö kohdistamalla se kokonaisuudessaan kuntien lakisääteiseen rahoitusosuuteen. Menettely toteutettaisiin muuttamalla ammatillisen peruskoulutuksen valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa ja nostamalla valtion rahoitusosuutta siten, että valtion rahoituksen määrä ei tämän leikkauksen johdosta muuttuisi.

4.2.2 Kilpailukykysovimuksesta johtuvat muutokset

Kilpailukykysovimuksen johdosta rahoituslaissa ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettujen toimintojen kustannusten taso alenee vuodesta 2017 lukien. Kaikkien ylläpitäji-en sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien rahoitus alenee voimassa olevan rahoituslain pe-rusteella arvioidun kustannustason -0,7 prosentin muutoksen johdosta. Kustannustason arvi-oon vaikuttavat kilpailukykysovimuksesta aiheutuvat sosiaalivakuutusmaksujen ja sosiaalitur-vamaksujen taso sekä rahoitusvastuiden muutokset. Lisäksi kuntien ja kuntayhtymien rahoitus alenee lomarahan määräaikaisen alentamisen johdosta.

Voimassa olevan rahoituslain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukainen vuoden 2017 rahoitus perustuu vuoden 2014 toteutuneisiin käyttökustannuksiin, minkä vuoksi rahoitusla-kiin ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin perustuva kustannusten alenemisen kautta to-teutuva vaikutus toteutuu vasta vuonna 2020. Koska kustannuspohjaan perustuvien toiminta-muotojen rahoitus perustuu valtakunnallisiin toteutuneisiin käyttökustannuksiin, lomarahaleikkausten toteuttaminen vuoden 2017 rahoitukseen edellyttää rahoituslain ja vapaasta sivi-stystyöstä annetun lain muutosta. Kilpailukykysovimuksen mukaisesti lomarahojen alentami-sen vaikutus tulee lainsäädännössä kohdistaa kuntien ja kuntayhtymien rahoitukseen.

Lomarahojen väliaikaisen alentamisen vaikutus rahoitukseen on mahdollista toteuttaa rahoi-tuksen perusteena olevaan kustannuspohjaan tehtävällä laskennallisella vähennyksellä joko ot-tamalla se vähennyksenä huomioon yksikköhinnoissa tai ottamalla vähennys huomioon rahoi-tusta myönnettäessä. Alentamisen toteuttaminen yksikköhintojen vähennyksenä tarkoittaisi käytännössä useiden eri yksikköhintojen laskemista koulutuksen järjestäjille ja ylläpitäjille. Menettely monimutkaistaisi nykyistä valtionosuuslaskentaa entisestään. Lisäksi esimerkiksi lukiolaissa tarkoitettussa koulutuksessa menettely olisi tarkoittanut, että kunnan ja yksityisen

koulutuksen järjestäjän yksikköhinnan riippuvuussuhde olisi tullut purkaa. Tämä olisi puolestaan muuttanut lukiokoulutuksen nykyistä rahoitusjärjestelmää merkittävästi.

Edellä selostetun perusteella lomarahaleikkausten vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien rahoitukseen on arvioitu olevan tarkoituksenmukaisinta toteuttaa lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa vähentämällä myönnettävää valtionosuutta ja rahoitusta siten, että lomarahojen alentamisesta aiheutuva säästö kohdistuisi kokonaisuudessaan valtion talouteen.

Lomarahaleikkausten vaikutukset muiden rahoituslaissa säädettyjen toimintojen ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa säädettyjen oppilaitosten rahoitukseen on arvioitu tarkoituksenmukaisimmaksi toteuttaa kuntien ja kuntayhtymien osalta vähentämällä myönnettävää rahoitusta siten, että vähennys tehtäisiin valtionosuuden perusteesta.

Jotta väliaikaiseksi tarkoitettu lomarahojen alentaminen ei tulisi uudelleen otetuksi huomioon myönnettäessä rahoitusta vuosille 2020—2022, käyttökustannuksiin tehtäisiin lomarahojen euromääräistä alentamista vastaava lisäys vuosina 2020—2022.

4.2.3 Maahanmuuttajien koulutustarpeet

Maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen määrällinen lisääminen on toteutettavissa lisäämällä valtionosuusrahoitusta ammatilliseen koulutukseen. Menettely mahdollistaisi nykyistä suuremman opiskelijamäärän. Koska valtionosuusrahoitus on luonteeltaan laskennallista ja yleiskateellista, lisäyksen kohdentumista maahanmuuttajakohderyhmälle on pidettävä valtionavustusrahoitusta epävarmempana menettelynä, etenkin tilanteessa, jossa koulutuksen järjestäjät joutuvat sopeuttamaan toimintaansa.

Valtionavustusrahoitus voidaan myöntää tarkasti koulutuksen järjestäjien hakemusten perusteella niille järjestäjille, joilla olisi mahdollisuudet lisätä kohderyhmälle soveltuvaa koulutustarjontaa ja tarjota riittäviä tukipalveluita. Valtionavustusrahoitukseen liittyy myös seuranta. Lisäksi se mahdollistaisi laskennallista valtionosuusrahoitusta paremmin tuki- ja ohjauspalveluista syntyvien ylimääräisten kustannusten joustavan rahoittamisen. Valtionavustusraha on, toisin kuin valtionosuusrahoitus, kokonaisuudessaan valtion rahoittamaa. Siten se vastaisi myös lisääntyvän toiminnan rahoitukseen liittyviä periaatteita.

Edellä selostetun perusteella valtionavustusrahoitus on arvioitu valtionosuusrahoitusta tarkoituksenmukaisempaan tapaan toteuttaa rahoituksen kohdentaminen maahanmuuttajille tarkoitettuun ammatilliseen koulutukseen.

4.3 Keskeiset ehdotukset

Ammatillisen koulutuksen säästö

Ammatillisen peruskoulutuksen määrärahoihin kohdennettaisiin 190 miljoonan euron säästö vuodesta 2017 lukien. Säästö toteutettaisiin määräämällä ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen enimmäismäärän perusteena oleva opiskelijamäärä 12,44 prosenttia järjestämislupien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle. Säästö kohdennettaisiin kokonaisuudessaan ammatillisen peruskoulutuksen kuntarahoitusosuuteen valtion ja kuntien välistä rahoitussuhdetta eli valtionosuusprosenttia muuttamalla.

Kilpailukyky sopimuksesta johtuvat muutokset vuosina 2017—2019

Kilpailukyky sopimuksen mukaiset määräaikaisen lomarahahan alentamisen vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien rahoitukseen toteutetaan lukiokoulutuksessa ja ammatillisen peruskoulutuksessa vähentämällä myönnettävää valtionosuutta ja rahoitusta siten, että lomarahojen alentamisesta aiheutuva vähennys kohdistuisi kokonaisuudessaan valtion talouteen.

Määräaikaisen lomarahahan alentamisen vaikutukset muiden rahoituslaissa säädettyjen toimintojen ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa säädettyjen oppilaitosten rahoitukseen toteutetaan kuntien ja kuntayhtymien osalta vähentämällä myönnettävää rahoitusta siten, että vähennys tehtäisiin valtionosuuden perusteesta.

Lomarahahan alentamisen vaikutuksia laskettaessa lomarahojen osuus vuoden 2014 henkilöstökustannuksista on muunnettu valtion vuoden 2017 talousarvioesityksessä ennakoitua rahoitustasoa vastaavaksi.

Jotta väliaikaiseksi tarkoitettu lomarahojen alentaminen ei tulisi uudelleen otetuksi huomioon myönnettäessä rahoitusta vuosille 2020—2022, käyttökustannuksiin tehtäisiin lomarahojen euromääräistä alentamista vastaava lisäys vuosina 2020—2022.

Ylläpitäjien sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien rahoitus alenee voimassa olevan rahoituslain perusteella arvioidun kustannustason -0,7 prosentin muutoksen vuoksi. Kustannustason arvioon vaikuttaa kilpailukyky sopimuksesta aiheutuvat sosiaalivakuutusmaksujen ja sosiaaliturvamaksujen taso sekä rahoitusvastuun siirto työnantajalta työntekijälle. Kustannustason arvioitu aleneminen otetaan huomioon muuttamalla keskimääräisten yksikköhintojen vähimmäismäärät vastaamaan alentunutta kustannustasoa koskevaa arviota.

Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus ja nuorten aikuisten osaamisohjelma

Rahoituslain 45 a §:ää muutettaisiin väliaikaisesti siten, että vuonna 2017 maahanmuuttajille suunnattua ammatillista koulutusta voitaisiin rahoittaa valtionavustuksella. Valtionavustuksella rahoitettavaa koulutusta olisivat ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävät perustutkinnot, näyttötutkintoina järjestettävät ammatilliset perustutkinnot ja niihin valmistava koulutus, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus sekä ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot ja niihin valmistava koulutus. Valtionavustuksella voisi järjestää myös tuki-, ohjaus- ja neuvontapalveluja. Valtionavustusten myöntämisessä ja niillä järjestettävässä koulutuksessa on tarkoitus hyödyntää nuorten aikuisten osaamisohjelmassa syntyneitä toimintamalleja.

Nuorten aikuisten osaamisohjelman valtionavustusrahoitusta koskevan säännöksen voimassaoloa jatkettaisiin kahdella vuodella.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoitus

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitusta muutettaisiin siten, että rahoitus kytkeytyisi nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus määräytyisi jatkossa nykyisen vuosittaisen laskentapäivän asemesta läsnäolokausien perusteella. Läsnäolokaudella tarkoitettaisiin 30 kalenteripäivän pituista ajanjaksoa, jona oppilas olisi ollut opetuksen järjestäjän oppilaana.

HE 177/2016 vp

Rahoitus varainhoitovuodelle määräytyisi lisäämällä varainhoitovuodelle arvioituun läsnäolokuukausien määrään varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneiden ja arvioitujen läsnäolokuukausien määrän erotus. Arvio olisi varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuma, jota voitaisiin opiskelijamäärän merkittävän muutoksen perusteella muuttaa opetuksen järjestäjän hakemuksesta.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäjällä on ollut mahdollisuus saada väliaikaisesti, vuoden 2017 loppuun rahoitusta oppilaista, jotka eivät ole olleet läsnä laskentapäivänä, mutta joille on järjestetty valmistavaa opetusta yhtäjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. Kun rahoituksen määräytymisperuste muuttuisi läsnäolokuukaudeksi, väliaikaissäännöstä ei voitaisi soveltaa. Tämän vuoksi opetuksen järjestäjällä olisi vuonna 2017 mahdollisuus saada siirtymäkorvausta.

Muiden kuin oppivelvollisten rahoitusta muutettaisiin siten, että rahoitus perustuisi nykyisen vuosittaisen laskentapäivän asemesta oppilaiden suorittamiin kursseihin. Muille kuin oppivelvollisille tarkoitettussa perusopetuksessa kurssin hinta olisi jatkossa järjestäjäneutraali. Kurssin yksikköhinta olisi sama riippumatta siitä, järjestetäänkö opetusta sisäoppilaitoksessa vai muussa oppilaitoksessa (esimerkiksi iltalukiot). Päätoiminen opiskelu olisi mahdollista myös muissa kuin sisäoppilaitoksissa. Erillinen sisäoppilaitoslisä maksettaisiin kuitenkin edelleen sisäoppilaitoksessa majoittuvien opiskelijoiden osalta. Aineopetuksen rahoitus ei muuttuisi, ja sen yksikköhinta määrättäisiin edelleen vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

Kurssien enimmäismäärä opiskelijalla, joka tarvitsisi perusopetuksen koko alku- ja päättövaiheen opetuksen, olisi sata kurssia. Sen sijaan opiskelijalla, joka tarvitsisi alku- ja päättövaiheen opetuksen lisäksi myös luku- ja kirjoitustaitovaiheen opetuksen, kurssien enimmäismäärä olisi 130 kurssia.

Rahoitus varainhoitovuodelle määräytyisi varainhoitovuodelle arvioidun suoritettujen kurssien määrän sekä varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneiden ja arvioitujen suoritettujen kurssien määrän erotuksen perusteella. Arvio olisi varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuma, jota voitaisiin opiskelijamäärän merkittävän muutoksen perusteella muuttaa opetuksen järjestäjän hakemuksesta.

Eräiden perusopetuslaissa tarkoitettujen opetusta koskevien säännösten uudistaminen

Rahoituslain 11—15 §:ssä ja 18 §:ssä olevat säännökset yhdistettäisiin kahteen pykälään, lakiehdotuksen 11 §:ään, jossa säädettäisiin esi- ja perusopetuksen rahoituksesta ja 29 §:ään, jossa säädettäisiin esi- ja perusopetuksen yksikköhinnoista.

Yksityisten perusopetuksen opetuksen järjestäjien alkavan ja laajenevan toiminnan rahoitusta koskevaa säännöstä tarkennettaisiin vastaamaan vakiintunutta käytäntöä. Rahoitus myönnettäisiin silloin, kun järjestäjälle myönnettäisiin järjestämislupa tai kun järjestämislupaa laajennettaisiin taikka kun opetus laajenisi uudelle luokka-asteelle. Rahoitus laskettaisiin arvioidun oppilasmäärän mukaan. Rahoituslain perusteella rahoitetun esi- ja perusopetuksen laskennallisia vaiheita kevennettäisiin luopumalla vuosittaisten tarkistuspäätösten tekemisestä. Lisäksi 11 §:ään lisättäisiin nykyistä käytäntöä vastaava säännös pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoituksesta perusopetuksen lisäopetuksessa oleville oppilaille.

Yksityisiä kielikouluja koskevien säännösten tarkistaminen

Esi- ja perusopetuksen rahoitusta muutettaisiin siten, että sellaisten yksityisten kielikoulujen, joilla on ollut lupa järjestää kaksivuotista esiopetusta 5-vuotiaille, esiopetuksen ensimmäinen

vuosi tulisi valtionosuusjärjestelmän piiriin. Nykyisin Englantilaisen koulun säätiölle, Helsingin Kansainvälisen Koulun Vanhempain Yhdistys ry:lle ja Kouluyhdistys Pestalozzi Schulverein Skolföreningen ry:lle on myönnetty valtionavustuksena näiden perusopetuksen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden osuus.

Museot, teatterit ja orkesterit

Rahoituslain 35 a §:ää muutettaisiin siten, että 35 §:n mukaisesti laskettuja museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja alennettaisiin vuosittain vuodesta 2017 lukien museoilla 15 996 eurolla, teattereilla 10 323 eurolla ja orkestereilla 10 253 eurolla. Vähennyksen tarkoituksena on tehdä vuosien 2016—2019 kehyspäätöksen mukainen vuotta 2017 koskeva säästö pysyväksi.

5 Esityksen vaikutukset

5.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetut muutokset vähentäisivät opetus- ja kulttuuritoimen ja vapaan sivistystyön rahoitusta sekä muuttaisivat nykyisen rahoituksen määräytymisperusteita ja kohdentumista. Ammatillisen koulutuksen 190 miljoonan euron säästö sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden säästöt vähentäisivät rahoitusta vuoden 2017 tasossa yhteensä noin 194 miljoonaa euroa.

Kilpailukykysovimuksen vaikutukset toteutettaisiin tekemällä rahoituslaissa ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettuun rahoitukseen kustannustason muutos ja vähentämällä rahoitusta lomarahojen määräaikaisen alentamisen johdosta. Kilpailukykysovimuksen mukaisen lomarahojen väliaikaisen alentamisen vaikutuksesta kuntien ja kuntayhtymien rahoitus alenisi vuoden 2017 osalta yhteensä noin 23 miljoonalla eurolla. Työnantajan sosiaalivakuutus- ja sosiaaliturvamaksujen alenemisen ja rahoitusvastuun muutosten vaikutus otettaisiin huomioon osana rahoituslain mukaista arvioitua kustannustason muutosta.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen kertoimen alentaminen laskisi oppilaskohtaisen rahoituksen tasoa noin 33 prosenttia, minkä euromääräinen vaikutus riippuisi oppilasmäärästä. Valtion vuoden 2017 talousarvioesityksen mukaisen oppilasmääräarvion perusteella vaikutus olisi noin 30 miljoonaa euroa.

5.1.1 Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen määräytymistä koskevat ehdotetut muutokset vähentäisivät ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusta yhteensä 190 miljoonalla eurolla. Säästö olisi luonteeltaan pysyvä. Säästö kohdennettaisiin kokonaisuudessaan ammatillisen peruskoulutuksen kuntarahoitusosuuteen valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa muuttamalla. Valtion rahoitusosuus ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista suhteellisesti kasvaisi, mutta pysyisi euromääräisesti lähellä nykyistä tasoa.

Säästön kohdistuksen johdosta kuntien rahoitusosuus ammatilliseen peruskoulutukseen alenisi. Kuntien rahoitusosuus alenisi säästön vaikutuksesta 190 miljoonaa euroa vuonna 2017 vuodesta 2016, jolloin se oli 1 171 miljoonaa euroa. Asukaskohtainen kuntien omarahoitusosuus ammatilliseen peruskoulutukseen vähenisi tasaisesti kaikilla Suomen kunnilla.

Jatkossa ammatillista peruskoulutusta ja lukiokoulutusta rahoitettaisiin erisuuruuksilla valtionosuusprosentteilla niin, että kunnan rahoitusosuus olisi lukiokoulutuksessa prosentuaalisesti ammatillista koulutusta suurempi. Toisaalta ammatillinen koulutus on käyttökustannuksiltaan

HE 177/2016 vp

lukiokoulutusta kalliimpaa. Vuonna 2016 kunnan asukaskohtainen omarahoitusosuus on mak-suosuuden perusteiden mukaan toisen asteen koulutuksesta 238,46 euroa, josta ammatillisen peruskoulutuksen laskennallinen osuus on 173,26 euroa ja lukiokoulutuksen 65,21 euroa.

Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdennettava säästö vähentäisi ammatillisen peruskoulu-tuksen järjestäjien vuotuista rahoitusta vuonna 2017 yhteensä 190 miljoonaa euroa. Oppilai-tosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen määräraha vähentyisi tämän vuoksi noin 12 pro-senttia vuoteen 2016 verrattuna. Vaikka säästö olisi luonteeltaan pysyvä, sen järjestäjäkohtai-nessa kohdentumisessa voisi tapahtua nykyjärjestelmässäkin vuoden 2017 jälkeen muutoksia, esimerkiksi järjestäjäkohtaisten toiminnan muutosten vuoksi. Vuoden 2018 alusta on lisäksi tarkoitus siirtyä uuteen ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmään, joka jakaisi rahoituk-sen koulutuksen järjestäjien välillä uusien määräytymisperusteiden mukaisesti.

5.1.2 Kilpailukykysovimuksen perusteella tehtävät vähennykset

Kilpailukykysovimuksen vaikutukset otettaisiin huomioon rahoituksen määrässä samassa laa-juudessa kuin rahoituksen saajien velvoitteet vähenisivät.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen ja sosiaaliturvamaksujen alenemisen ja rahoitusvas-tuun muutosten arvioidaan alentavan kaikkien rahoituslaissa tarkoitettujen toimintojen ja va-paasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettujen oppilaitosten kustannustasoa. Vuoden 2017 arvioitu kustannustason muutos on - 0,7 prosenttia (noin -11 miljoonaa euroa), johon si-sältyy edellä mainitun työnantajamaksujen alenemisen vaikutukset.

Kilpailukykysovimukseen sisältyvän julkisen sektorin (kunnat ja kuntayhtymät) lomarahan määräaikaisen alentamisen arvioidaan vähentävän rahoituksen saajien kustannustasoa yhteen-sä noin 23 miljoonalla eurolla. Lomarahan leikkauksesta aiheutuva säästö kohdennettaisiin kokonaisuudessaan valtion rahoitusosuuteen.

HE 177/2016 vp

Seuraavasta taulukosta käy ilmi lomarahen alentamisen vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuteen.

Taulukko 4.

Lomarahojen väliaikaisesta alentamisesta aiheutuvat vähennykset kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuteen vuosina 2017—2019

	Vähennys, euroa
Esi- ja perusopetus	-4 058 000
Taiteen perusopetus	-748 000
Lukiokoulutus	-5 742 000
Ammatillinen peruskoulutus (ml. oppisopimuskoulutus)	-9 632 000
Ammatillinen lisäkoulutus (oppilaitosmuotoinen)	-713 000
Kansanopistot	-55 000
Kansalaisopistot	-1 252 000
Kesäyliopistot	-9 000
Liikunnan koulutuskeskukset	-8 000
Museot	-324 000
Teatterit	-233 000
Orkesterit	-426 000
Yhteensä	-23 200 000

5.1.3 Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus ja nuorten aikuisten osaamisohjelma

Vuosien 2017—2020 julkisen talouden suunnitelman mukaan maahanmuuttajien lisääntyvään koulutustarpeeseen vastaamiseksi ammatilliseen koulutukseen lisätään opiskelijapaikkoja, joihin osoitetaan täysi valtion rahoitus. Valtion vuoden 2017 talousarvioesityksessä on tähän tarkoitukseen osoitettu 21 miljoonan euron määräraha. Määräraha on tarkoitus jakaa valtionavustuksina ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen, näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen peruskoulutuksen, ammatitutkintoon valmistavan koulutuksen, erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämiseen maahanmuuttajille. Tarkoituksena on, että määrärahalla tarjottaisiin ammatillista koulutusta ja opiskelua tukevia palveluja noin 2 000 maahanmuuttajalle.

Nuorten aikuisten osaamisohjelmaan kohdennetaan vuoden 2017 valtion talousarviossa 25 miljoonan euron rahoitus vuodelle 2017. Määrärahalla voidaan järjestää valtionavustusrahoitteista ammatillista koulutusta yhtäältä niille opiskelijoille, jotka ovat aloittaneet opintonsa nuorten aikuisten osaamisohjelmassa vuosina 2013—2016 ja toisaalta niille arvioilta tuhat perusasteen jälkeistä tutkintoa vailla olevalle, jotka aloittavat opinnot nuorten aikuisten osaamisohjelmassa vuoden 2017 aikana.

5.1.4 Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoitus

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaskohtaista rahoitustasoa on päätetty laskea vuodesta 2017 alkaen. Rahoituksen määräävää kerrointa alennettaisiin 2,49:stä 1,67:ään, mikä vastaa perusopetuksen keskimääräistä hintaa 12 oppilaan ryhmässä. Muutoksen johdosta oppilaskohtainen rahoitus laskee noin 33 prosenttia. Turvapaikanhakijatilanteen johdosta perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilasmääräarvio on kasvanut merkittävästi vuodesta 2015 alkaen. Valtion vuoden 2017 talousarvioesityksen mukaisen oppilasmääräarvion perusteella laskettuna perusopetukseen valmistavan opetuksen valtakunnallinen rahoitustarve vuonna 2017 vähenisi kertoimen muutoksesta johtuen noin 30 miljoonaa euroa.

Vähintään neljä kuukautta aikavälillä 21.9.2015—19.9.2016 opiskelleiden osalta, jotka eivät ole olleet paikalla laskentapäivinä 20.9.2015 ja 20.9.2016, oppilaskohtaista rahoitusta ei alennettaisi vuonna 2017, vaan vuoden 2017 osuus rahoituksesta maksettaisiin erillisenä siirtymäkorvauksena. Näin ollen rahoitus säilyisi tältä osin vuoden 2016 tasossa.

Nykyisin on ollut mahdollista, että yksi opetuksen järjestäjä saa täyden oppilaskohtaisen rahoituksen ja toinen on voinut jäädä kokonaan ilman oppilaskohtaista rahoitusta. Ehdotettu rahoitusperusteen muuttuminen laskentapäivästä läsnäolokuukauteen ei alentaisi niiden oppilaiden rahoituksen määrää, jotka opiskelevat samalla opetuksen järjestäjällä koko perusopetukseen valmistavan opetuksen. Siinä tapauksessa, että oppilas keskeyttäisi ja siirtyisi toiselle opetuksen järjestäjälle, rahoitus kohdistuisi läsnäolokuukausien määrän mukaan kahdelle eri opetuksen järjestäjälle. Näin ollen rahoitusperusteen muutos saattaa hieman laskea rahoitusta ja sen kohdentumista. Muutoksen euromääräisiä vaikutuksia ei voida yksityiskohtaisesti arvioida, koska ei ole käytettävissä tietoja läsnäolokuukausien määrästä.

Vuodesta 2018 alkaen perusopetukseen valmistava opetus rajataan koskemaan oppivelvollisuusikäisiä, jolloin valmistavan opetuksen oppilasmäärät laskevat useilla sadoilla oppilailla. Vastaavasti aikuisten perusopetukseen sisällytetään nykyinen perusopetukseen valmistava opetus, joten vastaava rahoitus siirretään osaksi aikuisten perusopetuksen rahoitusta.

Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoitus vuodesta 2018 alkaen

Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus on tarkoitus uudistaa yhtenäiseksi kokonaisuudeksi vuoden 2018 alusta. Sitä koskeva esitys (hallituksen esitys laeiksi perusopetuslain 1 ja 46 §:n ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta) on tarkoitus antaa samanaikaisesti tämän esityksen kanssa. Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen uudistamista koskevien muutosten taloudelliset vaikutukset on kuvattu tarkemmin sitä koskevassa hallituksen esityksessä. Uudistus edellyttää muutoksia myös rahoituslakiin.

Muiden kuin oppivelvollisten rahoituksen perustuminen vuosittaisen laskentapäivän asemesta suoritettuihin kursseihin kohdentaisi rahoitusta tarkemmin opetuksen järjestäjille sen mukaisesti, paljonko opetusta järjestetään. Uusi kurssikohtainen rahoitus muodostettaisiin jakamalla laskennallinen kokonaisrahoitus laskennallisilla kursseilla, mikä saataisiin muuntamalla nykyisten rahoitusmuotojen opiskelijamäärät laskennallisiksi kursseiksi.

HE 177/2016 vp

Taulukko 5. Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoituksen muodostaminen

	Oppilas- määrä (vuo- si 2015)	Rahoitus / oppilas (vuosi 2016)	Rahoitus yhteensä	Muunto laskennallisiksi kurseiksi
Perusopetukseen valmistava opetus	596 ¹	10 854,68 ²	6 469 000	21 456 ³
Muiden kuin oppivelvollisten perus- opetus (vähintään 17-vuotiaat), kan- sanopistot	490 ⁴	9 164,73	4 491 000	14 700
Muiden kuin oppivelvollisten perus- opetus (vähintään 17-vuotiaat), muut kuin kansanopistot	1 495 ⁵	4 674,01	6 988 000	22 425
Luku- ja kirjoitustaidon opetus	835 ⁶	7 533,00 ⁷	6 290 000 ⁸	22 545
YHTEENSÄ			24 238 000	81 126

Laskennalliseksi kurssikohtaiseksi rahoitukseksi saadaan 298,77 euroa, kun laskennallinen kokonaisrahoitus jaetaan laskennallisilla kurseilla. Uusi kurssikohtainen rahoituskerroin olisi 0,046, jolloin kurssikohtaiseksi rahoitukseksi tulisi 298,99 euroa. Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen yksikköhinta laskettaisiin seuraavan kaavan mukaisesti:

(kotikuntakorvauksen perusosa -194,08 euroa) x 0,046

Opetuksen järjestäjien rahoitus määräytyisi jatkossa sen perusteella, miten paljon oppilaat suorittaisivat kurseja. Järjestäjiltä kerättyjen tietojen perusteella järjestäjien oppilaskohtainen rahoitus nousisi tai laskisi sen mukaan, onko järjestäjä järjestänyt opiskelijakohtaisella rahoituksella edellä selostettuja laskentaoletuksia enemmän tai vähemmän kurseja.

Koska suoritettujen kurssien määriä ei vielä ole tiedossa, on vaikea yksityiskohtaisesti arvioida, kuinka paljon opiskelijakohtainen rahoitus muuttuu kokonaisuudessaan. Seuraavassa tau-

¹ Opetus- ja kulttuuriministeriön kysely 29.2.2016 tilanteen mukaan

² Julkisen talouden suunnitelman edellyttämän vuonna 2017 voimaan tulevan alemman rahoitustason mukaan, rahoituksessa ei huomioitu vielä vuoden 2017 kustannustenjaon tarkistusta

³ Perusopetusasetuksen mukaan opetusta on annettava vähintään 1000 tuntia, joka vastaa noin 36 kurssia, joiden kesto on 28 tuntia

⁴ Yhden opiskelijan oletetaan suorittavan 30 kurssia lukuvuodessa

⁵ Yhden opiskelijan oletetaan suorittavan 15 kurssia lukuvuodessa

⁶ Työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittama opiskelijoiden lukumäärä

⁷ Työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittama vuoden 2015 opiskelijatyöpäivän hinta 41,85 euroa kerrottuna 180 päivällä. Työ- ja elinkeinoministeriö on ilmoittanut koulutuksen keskimääräiseksi kestoksi 160-200 päivää

⁸ Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan vuoden 2015 toteutunutta kokonaisuusomäärää ei ole tiedossa johtuen siitä, että hankinnat eivät ole kohdistuneet kustannus seurannassa tapahtuneen koodimuutoksen takia oikein

HE 177/2016 vp

lukossa on arvioitu rahoitussuoritteiden muutoksen aiheuttamaa muutosta opiskelijakohtaiseen kokonaisrahoitukseen opiskelijalla, jolla ei ole luku- ja kirjoitustaitoa eikä alkuvaiheen osaamista. Arvio nykyisestä opiskeluajan kestosta perustuu muiden kuin oppivelvollisten osalta opetus- ja kulttuuriministeriön keväällä 2016 tekemään suppeaan opiskeluaikojen kestoja koskevaan selvitykseen.

Taulukko 6. Arvio kokonaisrahoituksen muutoksesta opiskelijan osalta, jolta puuttuu luku- ja kirjoitustaito ja perusosaaminen

	Arvioitu nykyrahoitus, sisäoppilaitoksessa opiskelevat	Arvioitu nykyrahoitus, muussa kuin sisäoppilaitoksessa opiskelevat	Uusi rahoitus
Luku- ja kirjoitustaidon opetus	7 533 euroa (1 vuosi)	7 533 euroa (1 vuosi)	
Perusopetukseen valmistava opetus	10 585 euroa (1 vuosi)	10 585 euroa (1 vuosi)	
Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus, alkuvaihe	9165 euroa (1 vuosi, joissain tapauksissa 2 vuotta)	9165 euroa (1 vuosi)	
Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus, päättövaihe	9 165 -18 329 euroa (1-2 vuotta)	9 348 -14 022 euroa (2)	
Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus			33 188 – 38 869 euroa (111-130 kurssia, rahoitus ei perustu aikaan)

Jatkossa opetuksen järjestäjän olisi opetusta järjestäessään tunnustettava opiskelijan aiempi osaaminen. On oletettavaa, että pääsääntöisesti opiskelijoilla on aiempaa hyväksiluettavaa osaamista. Näin ollen on arvioitavissa, että opiskelijoiden kurssimäärät muodostuisivat pääsääntöisesti enimmäiskurssimäärää alhaisemmalle tasolle.

Kunnilla ja kuntayhtymillä ei ole rajoituksia oppilaiden määrässä, ja aikuisten perusopetuksen järjestäminen perustuu koulutustarpeeseen. Sen sijaan osalla yksityisistä opetuksen järjestäjistä on järjestämisluvassa enimmäisopiskelijamäärä, jolloin rahoitukseen oikeuttava enimmäiskurssimäärä muodostuisi jatkossa siten, että järjestämisluvan enimmäisopiskelijamäärä kerrottaisiin kolmellakymmenellä. Aineopetuksen rahoitus säilyisi erillisenä rahoitusmuotona, ja se perustuisi varainhoitovuotta edeltävän lukuvuoden suoritettujen kurssien määriin. Aineopetus laajenisi koskemaan myös luku- ja kirjoitustaidon opetusta, mutta sille varattua määrärahaa ei tällä hetkellä olla lisäämässä. Jos aineopetus kasvaisi merkittävästi nykyisestä, kurssikohtainen yksikköhinta laskisi.

Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoitus vuonna 2017

Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoituksen määräytymisperuste muuttuisi esityksen mukaan suoritettuihin kursseihin perustuvaksi jo vuoden 2017 alusta, vaikka perusopetuslain 1 ja 46 §:n muuttamista koskeva lakiehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Vuoden 2017 rahoitusta laskettaessa muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen arvioituihin kursseihin sisällytettäisiin nykyisen koko oppimäärän suorittamiseen tähtäävien 17 vuotta täyttäneiden muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen kurssit.

Muiden kuin oppivelvollisten kurssikohtaista rahoitusta määrittävä kerroin (0,046) olisi tarkoituksenmukaista asettaa vuoden 2018 tasolle jo vuodesta 2017 alkaen, koska yhdistymisen vaikutus kurssikohtaiseen rahoituskertoimeen olisi vähäinen (0,001 yksikköä), mikä tarkoittai-

HE 177/2016 vp

si noin kahden prosentin rahoituksen kasvua vuodelle 2017. Tällöin ei tarvittaisi erillistä siirtymäjärjestelyä.

5.1.5 Museot, teatterit ja orkesterit

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden kunnallisille ja yksityisille ylläpitäjille maksettavat valtionosuuden alenisivat vuoden 2017 säästön pysyväksi tekemisen johdosta yhteensä 2,863 miljoonaa euroa. Säästö toteutettaisiin siten, että museoiden yksikköhintaan tehdään 819 euron, teattereiden yksikköhintaan 1 778 euron ja orkestereiden yksikköhintaan 1 774 euron lisävähennys.

Seuraava taulukko kuvaa vuosina 2012—2017 tehtyjen säästöjen vaikutusta yksikköhinnan muodostumiseen vuonna 2017.

Taulukko 7. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat vuonna 2017.

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat vuonna 2017			
	Museot	Teatterit	Orkesterit
Kustannustarkistettu, indeksillä korotettu arvonlisäverottoman yksikköhinnan pohja 2017	78 916	62 762	60 371
Yksikköhintaan vuosina 2012—2016 tehdyt pysyvät säästöt	-15 177	-8 545	-8 479
Yksikköhintaan vuonna 2017 tehtävä lisäsäästö	-819	-1 778	-1 774
Arvonlisäveroton keskimääräinen yksikköhinta vuodelle 2017	62 920	52 439	50 118

5.2 Vaikutukset kuntien, koulutuksen järjestäjien, viranomaisten sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden ylläpitäjien toimintaan

5.2.1 Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö

Säästön kohdentuminen koulutuksen järjestäjiin

Ammatillisen koulutuksen järjestämislupa on 173 koulutuksen järjestäjällä. Niistä lupa ammatillisen peruskoulutuksen järjestämiseen on 126 järjestäjällä. Pelkkä ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupa on 13 ammatillisen koulutuksen järjestäjällä.

Useimpien ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien valtionosuusrahoitus koostuu useamman eri järjestämismuodon ja tutkintotyypin rahoituksesta. Ammatillisen koulutuksen rahoitus jakautuu kokonaisuutena siten, että oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus on 83,5 prosenttia, oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus 5 prosenttia, oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus 8 prosenttia ja oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus 3,5 prosenttia kokonaisrahoituksesta.

Esityksessä ehdotetaan, että säästö kohdennettaisiin oppilaitosmuotoiseen ammatilliseen peruskoulutukseen. Muutokset koulutuksen järjestäjien kokonaisrahoituksessa vaihtelisivat siten järjestäjän rahoitusprofiilin mukaisesti.

Suhteellisesti eniten ammatillisen koulutuksen järjestäjäkohtainen kokonaisrahoitus vähentyisi niillä koulutuksen järjestäjillä, joiden koko rahoitus koostuu ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksesta. Koska säästö kohdennetaan kuntien ammatillisen koulutuksen järjestämisestä

koskevaan rahoitusosuuteen, säästö ei vielä vuonna 2017 kohdentuisi niihin ammatillisen koulutuksen järjestäjiin, joiden koko ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitteinen toiminta koostuu ammatillisesta lisäkoulutuksesta. Ammatillisen koulutuksen reformin osana valmisteltavien rahoitusjärjestelmää koskevien uudistusten myötä rahoitusjärjestelmään nyt kohdennettavat säästöt tulisivat kohdistumaan vuodesta 2018 lukien kaikkiin ammatillisen koulutuksen järjestäjiin, myös pelkkää ammatillista lisäkoulutusta järjestäviin toimijoihin.

Sopeuttaminen opiskelijamäärää vähentämällä

Koulutuksen järjestäjät voivat sopeuttaa toimintaansa vähentyvään määrärahasoon opiskelijamäärää vähentämällä, opiskelijakohtaista kustannusta pienentämällä taikka näiden yhdistelmänä. Ehdotettu säästön toteuttamistapa mahdollistaisi säästön toteuttamisen kunkin koulutuksen järjestäjän kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Olettamana on, että koulutuksen järjestäjät sopeuttavat toimintaansa sekä vähentämällä koulutustarjontaa että karsimalla kustannuksia. Tämän vuoksi koulutustarjonnan arvioidaan pienevän vähemmän kuin toteuttamalla säästö pelkästään opiskelijamäärää vähentämällä.

Jos säästö toteutettaisiin kokonaisuudessaan opiskelijamäärää vähentämällä, 190 miljoonan euron vähennys vastaisi 18 000 ammatillisen peruskoulutuksen vuosiopiskelijasta syntyvää kustannusta.

Ammatillinen perustutkinnon suorittaminen kestää tutkinnon suorittamistavasta riippuen tavallisimmin 1,5—3 vuotta. Ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävän perustutkinnon suorittaminen kestää keskimäärin noin kolme vuotta, kun taas näyttötutkintona suoritettavan perustutkinnon suorittaminen kestää tavallisesti 1,5—2 vuotta. Perustutkinto-opiskelija sitoo koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärää siten useamman kalenterivuoden ajan. Koska koulutuksen järjestäjä joutuu toteuttamaan aloittamansa koulutuksen loppuun, järjestäjä voi pienentää opiskelijamääräänsä vain siinä suhteessa, kun koulutuspaikkoja vapautuu tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen keskeyttämisten myötä. Tämä taas vaikuttaa siihen, kuinka paljon järjestäjä voi ottaa uusia opiskelijoita opiskelijamääränsä puitteissa.

Koska ammatillisessa peruskoulutuksessa pääosa uusista opiskelijoista aloittaa opintonsa syksyllä, opiskelijamäärään kohdennettujen vähennysten vaikutus kustannuksiin olisi ensimmäisenä vuonna vain alle puolet koko vuoden opiskelijakohtaisista kustannuksista. Jos koulutuksen järjestäjä haluaisi toteuttaa vuodelle 2017 kohdentuvan säästön yhden vuoden aikana vain opiskelijamäärää vähentämällä, se joutuisi vähentämään syksyllä aloittavien opiskelijoiden määrää kaksinkertaisen määrän vuosiopiskelijamäärän vähennystarpeeseen verrattuna. Koska seuraavana vuonna osa aiemmin aloittaneista opiskelijoista saisi tutkintosuorituksensa päätökseen, rahoituksen vähennys kaksinkertaistuisi opiskelijamäärän vähennystä seuraavana vuonna, jollei järjestäjä vastaavasti lisäisi seuraavana syksynä alkavan koulutuksen tarjontaa vähennystä edeltäneelle tasolle. Koska määrärahan vähennys on pysyvä, ei edellä kuvattua opiskelijamäärän lisäystä olisi käytännössä mahdollista toteuttaa, koska silloin seuraavan varainhoitovuoden kustannukset kasvaisivat yli järjestäjälle kyseiselle vuodelle mitoitettua rahoituksen. Koulutuksen järjestäjät eivät siis käytännössä voi toteuttaa 190 miljoonan euron vähennystä kokonaisuudessaan vuoden 2017 aikana opiskelijamäärää pienentämällä.

Jos koulutuksen järjestäjät toteuttaisivat koko säästön kalenterivuotta pidemmällä aikavälillä ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärää asteittain vähentämällä, ammatillisen peruskoulutuksen vuotuinen aloittajamäärä vähentyisi noin kuudella tuhannella. Laskelma perustuu olettamaan, että koulutuksen kesto olisi tutkinnon nimellislajuuutta vastaavasti kolme vuotta. Tällä menettelyllä säästettävää euromäärää vastaava 18 000 vuosiopiskelijan vähennys saavu-

tettaisiin laskennallisesti vasta vuonna 2020. Tämä tarkoittaa, että opiskelijamäärän vähentämisen lisäksi koulutuksen järjestäjien tulisi vuosina 2017 ja 2018 toteuttaa merkittävä osa niille kohdennetusta säästöstä muilla tehostamistoimilla. Oletettavaa on, että toiminnan tehostaminen vähentää tarvetta supistaa koulutustarjontaa edellä kuvatussa määrin. Jos 190 miljoonan euron säästöstä toteutettaisiin puolet opiskelijamäärää vähentämällä, laskennallinen vaikutus vuosio opiskelijamäärään olisi noin 9 000 opiskelijaa ja vuosittaiseen aloituspaikkatarjontaan noin 3 000 aloituspaikkaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö lähetti keväällä 2016 kirjeen kaikille ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Kyselyllä tiedusteltiin järjestäjien taloudellista kantokykyä sekä ammatillisia ja toiminnallisia edellytyksiä laadukkaan koulutuksen järjestämiselle. Lisäksi kysyttiin koulutuksen järjestäjän koulutustarjontaa koskevia tulevaisuuden tavoitteita ja suunnitelmia. Saatujen vastausten perusteella vaikuttaa, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät eivät merkittävässä määrin sopeuta toimintaansa opiskelijamääriä vähentämällä, vaan tehostamalla toimintaansa muulla tavoin. Koulutustarjonnan määrä pysyisi järjestäjiltä saatujen arvioiden perusteella korkealla tasolla suhteessa nuorisokäluokkaan ja työikäisen aikuisväestön tarpeisiin. Useat koulutuksen järjestäjät aikovat jopa lisätä koulutustarjontaansa tulevina vuosina.

Jos koulutuksen järjestäjät toteuttaisivat 190 miljoonan euron säästön kokonaisuudessaan pelkästään yksikkökohtaista kustannusta alentamalla, järjestäjäkohtainen laskennallinen opiskelijakohtainen hinta alenisi noin 1 270 euroa.

Sopeuttaminen henkilöstön määrää vähentämällä

Ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksista suurin osa muodostuu henkilöstökustannuksista (noin 62 prosenttia) sekä tila- ja laite ym. kustannuksista (noin 36 prosenttia). Jos järjestäjän toteuttamat sopeuttamistoimet toteutettaisiin tämän kustannussuhteen pohjalta, henkilöstömenoihin säästöistä kohdentuisi noin 118 miljoonaa euroa ja 68 miljoonaa euroa muihin menoihin. Tällöin säästö tarkoittaisi laskennallisesti noin 2 400 henkilötyövuoden vähentymistä, jos oletetaan yhden henkilötyövuoden kustannuksiksi noin 50 000 euroa. Jos säästö taas kohdennettaisiin pelkästään henkilöstömenoihin, säästösumma tarkoittaisi laskennallisesti 3 800 henkilötyövuoden vähentymistä.

Todellisuudessa säästöt kuitenkin kohdentuvat koulutuksen järjestäjien henkilöstöön eri tavoin, koska henkilöstökustannuksiin vaikuttavien järjestäjän toimintojen organisointi ja henkilöstörakenne vaihtelevat järjestäjäkohtaisesti. Lisäksi huomioitavaa on se, että yksikköhintarahoitukseen kohdistuvan säästön myötä koulutuksen järjestäjät pyrkivät lisäämään rahoitusta muiden erillisrahoitusten ja maksullisten palvelutoimintojen kautta.

Koulutuksen järjestäjien ilmoitusten mukaan opetuksessa toimivan henkilöstön menoista karsittaisiin vuosien 2016 ja 2018 välillä noin 80 miljoonaa euroa eli vajaat 10 prosenttia. Koko henkilöstön määrä vähenisi samalla ajanjaksolla noin 1 400 opettajalla 21 500:ta 20 100:een, ja jatkaisi laskuaan vuoteen 2020 noin kahdella sadalla. Päätoimisten opettajien osalta vähenys vuosina 2016—2018 olisi noin 800 opettajaa.

Henkilöstön määrän sopeuttaminen saattaa johtaa työttömyysetuusmenojen kasvamiseen. Finanssivalvonnan työttömyyskassojen vuonna 2014 maksamia etuuksia koskevan julkaisun mukaan Opettajien työttömyyskassaa koskevien tietojen perusteella kokonaan työttömät ovat saaneet vuonna 2014 ansiopäivärahaa keskimäärin 69,67 euroa päivältä keskimäärin 93 päivän ajan. Vastaavan mittaisella työttömyysjaksolla ja ansiopäivärahan suuruudella laskettuna tuhannen henkilön työttömyys lisäisi työttömyysetuusmenoja noin 6,5 miljoonaa euroa, 2 400

HE 177/2016 vp

henkilön työttömyys noin 15,5 miljoonaa euroa ja 3 800 henkilön työttömyys noin 24,6 miljoonaa euroa vuodessa.

Sopeuttaminen tiloja, kiinteistöjä ja investointeja vähentämällä

Koulutuksen järjestäjät voivat hakea säästöjä myös kiinteistöihin ja tiloihin liittyviä kustannuksia vähentämällä, pienentämällä hallinnollisia kustannuksia sekä tehostamalla opetusvälineiden ja laitteiston käyttöä. Erilaisiin tiloihin, välineisiin ja henkilöstöön liittyvät yhteistyöjärjestelyt voivat tuoda koulutuksen järjestäjälle tuntuvia säästöjä. Yhteistyötä voidaan tehdä myös eri koulutuksen järjestäjien ja erilaisten koulutusmuotojen välillä.

Kyselyn perusteella koulutuksen järjestäjät aikoivat säästää kiinteistömenoissa vuosina 2016–2018 noin 20 miljoonaa euroa. Kiinteistömenoja sopeutetaan myös vuoden 2018 jälkeen vielä noin viidellä miljoonalla eurolla. Kiinteistömenojen karsiminen vastaa noin seitsemän prosentin vähennystä kiinteistöihin kohdistuvista kokonaismenoista. Osalla koulutuksen järjestäjistä ei ole mahdollisuutta vähentää tilakustannuksia kovin nopeasti, koska vuokrasopimukset saattavat olla pitkiä ja kiinteistöjen myymiseen liittyy epävarmuuksia. Osalla koulutuksen järjestäjistä on myös suojeltuja tiloja, joihin liittyy erityisehtoja ja –kustannuksia.

Kiinteistömenojen sopeuttaminen näkyy myös toimitilojen käyttösuunnitelmissa. Toimitilojen käytön tehostamista suunnittelee yli puolet järjestäjistä. Tilankäytön tehostaminen saattaa edellyttää rakennusten muutostöitä ja osin myös uudisrakentamista. Toimitilojen lukumäärän vähentämistä suunnittelee noin kolmannes koulutuksen järjestäjistä. Järjestäjien arvioiden mukaan toimitiloja suljetaan vuoteen 2020 mennessä noin 130.

Koulutuksen järjestäjien tarkoituksena on vähentää investointeja vuoteen 2018 mennessä noin 25 miljoonalla eurolla. Investointeihin käytetään tänä vuonna noin 194 miljoonaa euroa.

Valtio luovutti 1990-luvulla ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisen ja yksityistämisen yhteydessä koulutuksen järjestäjille niiden koulutuksessa tarpeelliset kiinteistöt ja irtaimistot sekä maatalousalan oppilaitosten opetusmaatilat korvauksetta. Näiden ammatillisen koulutuksen tarpeettomaksi jääneistä kiinteistöistä luopumista myös pyritään helpottamaan.

Vaikutukset koulutuksen järjestäjien kokonaistalouteen

Ammatilliseen koulutukseen kohdennettujen julkisten varojen riittävyyttä voidaan arvioida toimintaan kohdennettujen valtionosuuksien ja kustannusten suhteella. Tämä operatiivinen tulos on vaihdellut viime vuosina voimakkaasti, mutta ollut kuitenkin ylijäämäinen.

Koulutuksen järjestäjien operatiivinen tulos on pudonnut vuodesta 2013 vuoteen 2016 yhteensä 105 miljoonasta eurosta 53 miljoonaan euroon. Syynä pudotukseen ovat ammatilliseen koulutukseen jo aiemmin tehdyt säästöt. Hallituksen päättämät julkisen talouden tervehdyttämiseksi tehtävät leikkaukset pudottavat vuonna 2018 yhteenlasketun operatiivisen tulosta edelleen noin 5,5 miljoonaan euroon. Järjestäjien ilmoitusten mukaan organisaatioissa tehtävät taloutta vakauttavat toimet vaikuttavat kuitenkin siten, että tulos olisi vuonna 2020 jo noin 24 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Koulutuksen järjestäjien vastausten perusteella tulos saadaan siis sopeuttamistoimien avulla pysymään järjestelmätasolla positiivisena. Yksittäisten järjestäjien välillä tilanne kuitenkin vaihtelee voimakkaasti.

Kun tarkasteluun otetaan myös muut kuin suoraan koulutukseen kohdennetut menot, koulutuksen järjestäjien yhteenlaskettu tulos on jonkin verran heikompi kuin operatiivinen tulos. Vuoteen 2016 asti kaikkien järjestäjien yhteenlaskettu nettotulos on ollut ylijäämäinen. Vuon-

na 2016 nettotulos oli noin 75 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja vuonna 2016 noin 29 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 koulutuksen järjestäjien yhteenlaskettu nettotulos laskee noin kahteen miljoonaan euroon ja vuonna 2019 se on ilmoitusten mukaan noin 1,6 miljoonaa euroa alijäämäinen. Järjestäjien toteuttamat sopeuttamistoimet vaikuttavat kuitenkin myös nettotulokseen, joskin operatiivista tulosta hitaammin. Vuonna 2020 nettotulos olisi koulutuksen järjestäjien arvion perusteella taas positiivinen, noin neljä miljoonaa euroa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien käyttötalouden arvioidaan palautuvan vakaalle tasolle ylimenokauden jälkeen. Ammatillisen koulutuksen järjestäjä rakenne on kuitenkin sekä taloudellisesti että toiminnallisesti moninainen, minkä vuoksi järjestäjäkohtaiset erot ovat suuria.

5.2.2 Kilpailukykysojimus

Kilpailukykysojimuksen mukainen lomarahojen väliaikainen alentaminen toteutetaan kuntien ja kuntayhtymien kannalta pääosin kustannusneutraalisti siten, että se vastaisi rahoituksen perusteena olevien käyttökustannusten alentumisen vaikutusta kohdistettuna täysimääräisesti valtionosuuteen. Tältä osin esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia kuntien toimintaan.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen ja sosiaaliturvamaksujen alentaminen otetaan huomioon osana kustannustason muutosta.

5.2.3 Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoitus

Rahoituksen määräytymisperusteen muuttumisen perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten rahoituksessa vuosittaisesta laskentapäivästä läsnäolokuukausiin ja suoritettuihin kursseihin arvioidaan vähentävän opetuksen järjestäjän taloudellisia esteitä käynnistää opetusta tehokkaasti ja nykyistä enemmän myös kevätlukukaudella. Rahoitus kohdentuisi nykyistä tarkemmin järjestäjälle sen mukaan, paljonko opetusta järjestetään. Näin opetuksen järjestäjällä olisi taloudelliset resurssit käytössään järjestää opetusta.

Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen tai muiden kuin oppivelvollisten oppilasmäärä muuttuisi merkittävästi, opetuksen järjestäjä voisi hakea mahdollisuutta laskea rahoitus arvioidun kurssimäärän mukaisesti. Merkittävä oppilasmäärän muutos vaikuttaisi siten nopeasti opetuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen.

Lisäksi muiden kuin sisäoppilaitosmuotoisesti perusopetusta järjestävien rahoitus voi muutoksen myötä muuttua osa-aikaisesta kokopäiväiseksi, jos järjestäjä järjestää suuremman määrän kursseja kuin osa-aikainen perusopetus on edellyttänyt. Samalla muiden kuin sisäoppilaitosmuotoisesti perusopetusta järjestävien osalta olisi mahdollista, että he saisivat rahoitusta suuremmasta kurssimäärästä kuin aikaisemmin. Kurssiperusteinen rahoitus vähentäisi myös eriarvoisuutta opetuksen järjestäjien välillä, kun opetuksen järjestäjä, organisaatiomuodosta riippumatta voisi järjestää ja saada rahoitusta kokopäiväisestä opetuksesta.

Vuosina 2017 ja 2018, jolloin ei ole käytettävissä aiempien vuosien tilastotietoja kurssimääristä ja läsnäolokuukausista, perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoitus laskettaisiin kurssi- ja läsnäolokuukausimääräarvion pohjalta. Koska opetuksen järjestäjällä olisi mahdollisuus korjata arviota varainhoitovuoden aikana, menettely edesauttaisi opetuksen järjestäjää saamaan todellisiin suorituksiin perustuvaa oikea-aikaista rahoitusta.

5.2.4 Eräiden perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta koskevien säännösten uudistaminen

Perusopetuksen rahoituksen tarkastamisesta luopumisen arvioidaan säästävän opetuksen järjestäjien kustannuksia yhteensä 170 000 euroa. Säästön laskemisen lähtökohtana on ollut arvio, että rahoituksen tarkastamisesta luopuminen säästää opetuksen järjestäjän työaikaa keskimäärin 16 työtuntia järjestäjää kohti. Muutos vähentäisi opetuksen järjestäjien budjetointiin, tilinpäätösprosessiin ja rahoituksen oikaisuihin käyttämää työaikaa. Rahoituksen tarkastamisesta luopumisen arvioidaan vähentävän myös valtionapuviranomaisen päätöksentekoon ja valtionosuuslaskentaan käytettävää työaikaa.

Vuonna 2014 pidennetyn oppivelvollisuuden perusteella myönnetty lisärahoitus lisäopetuksen oppilaille oli noin 1,78 miljoonaa euroa. Oppilaita pidennetyssä oppivelvollisuudessa oli vuonna 2014 yhteensä 102, joista vaikeavammaisia oppilaita oli 37. Säättämällä pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoitusta vastaava rahoitus koskemaan niitä lisäopetuksessa olevia, jotka ovat olleet oppivelvollisuusaikanaan pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä, turvataan opetuksen järjestäjille nykytasoa vastaava lisärahoitus näiden oppilaiden osalta. Lainsäädäntömuutos voi kasvattaa oppilasmääriä jonkin verran, koska ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta ei järjestetä kaikilla paikkakunnilla, ja ne ovat opiskelijamääräsäätelyn piirissä toisin kuin lisäopetus. Toisaalta lisäopetuksen oppilasmäärät ovat kokonaisuutena laskeneet jo useana vuonna peräkkäin.

Yksityisten kielikoulujen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden rahoituksen muuttumisen valtionavustuksesta valtionosuudeksi arvioidaan vähentävän sekä valtionapuviranomaisen että opetuksen järjestäjän työmäärää jonkin verran. Valtionavustuksen muuttaminen valtionosuudeksi ei muuttaisi nykyistä rahoitustasoa yksittäisiä oppilaita lukuun ottamatta.

5.2.5 Museot, teatterit ja orkesterit

Valtionosuuden piirissä toimivien museoiden rahoituksesta valtionosuus ja muut valtion tuet kattoivat Museotilaston mukaan vuonna 2014 29,1 prosenttia ja kuntien rahoitus 45,9 prosenttia. Omatoimisten tuottojen osuus oli 14,4 prosenttia ja muun rahoituksen 10,6 prosenttia kokonaiserahoituksesta. Museoalan esittämien näkemysten mukaan säästöt heikentävät museoiden toimintaedellytyksiä ja toiminnan kehittämistä. Museoiden tarjoamia mahdollisuuksia matkailu- ja muiden palvelutulojen tuottajana ja hyvinvoinnin lisäämisessä ei pystytty hyödyntämään. Museoiden kyky toteuttaa yhteiskunnallista tehtäväänsä heikkenee. Alan esittämien tietojen mukaan säästöt ovat jo vaikuttaneet museoiden toimintaan. Henkilökuntamäärä on pienentynyt, kokoelmahankintoja ja näyttelyiden määrää on vähennetty ja kiinteistöistä on luovuttu. Määräaikaisten työsuhteiden määrä on kasvussa ja säästöjen seurauksena alan ennestäänkin alhainen palkkataso laskee. Riskinä on, että positiivisesti kehittynyt museokävijöiden määrän ja matkailutulojen kasvu pysähtyy.

Valtionosuutta saavista teattereista (57) noin 80 prosenttia ja orkestereista (28) noin 40 prosenttia on yksityisiä. Teattereiden ja orkestereiden rahoituksesta noin 1/3 on valtionosuuksia ja noin 1/3 kuntien avustuksia. Loput tuloista syntyvät toiminnan tuottoina. Valtionosuuksien ja kuntien avustusten kasvu tai väheneminen vaikuttaa suoraan omien tuottojen määrään.

Teatterialan selvitysten mukaan vuonna 2012 aloitetut säästötoimenpiteet näkyvät teattereiden toiminnan supistumisena ja toisaalta omien tuottojen vähenemisenä. Teatterialan kokoamien tilastojen perusteella säästötoimenpiteet vaikuttavat suoraan myös vakinaisen ja tilapäisen taiteellisen henkilöstön työllisyyteen. Vuosina 2008—2010 tehty valtionosuuden laskennan perustana olevan yksikköhinnan kustannuspohjan korjaaminen lisäsi taiteellisen henkilöstön

työllistymismahdollisuuksia huomattavasti. Vuonna 2012 aloitetut säästötoimenpiteet ovat vähentäneet sekä vakinaisen että tilapäisen taiteellisen henkilöstön työllisyyttä vuoteen 2015 mennessä noin 12 prosenttia. Säästötoimenpiteiden jatkaminen edelleen lisää taiteilijoiden työttömyyttä.

Orkesterialan lausuntojen mukaan vuodesta 2012 jatkuneet leikkaukset ovat heikentäneet orkestereiden toimintamahdollisuuksia. Orkestereiden kustannuksista noin 80 prosenttia on palkkakustannuksia. Näin ollen ehdotetut lisäleikkaukset vaikuttaisivat orkestereiden henkilökunnan ja freelancereiden palkkausmahdollisuuksiin ja heikentäisivät siten koko orkesterilaitosta. Ehdotetut säästöt lisäisivät myös työttömyyttä, koska muusikoiden työllistyminen muualle kuin orkestereihin on ilman lisäkoulutusta vaikeaa.

5.2.6 Muut ehdotukset

Valtionavustus maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen järjestämiseen myönnettäisiin koulutuksen järjestäjän hakemuksesta. Koulutuksen järjestäjien tulisi myös raportoida opetus- ja kulttuuriministeriölle valtionavustuksen käytöstä. Muutos lisäisi jonkin verran hallinnollista työtä, sillä valtionavustuksen saaminen edellyttää hakemuksen tekemistä ja sen käsittelyä opetus- ja kulttuuriministeriössä sekä määrärahan käytön seurantaan liittyviä toimia. Koulutuksen järjestäjillä ja opetus- ja kulttuuriministeriöllä on kuitenkin tähän liittyviä valmiita toimintamalleja ja käytäntöjä, sillä avustuksen myöntämisperusteet vastaisivat pitkälti nuorten aikuisten osaamisohjelman avustusten myöntämisperusteita.

5.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö

Hallituksen nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan kehittävän kärkihankkeen mukaisesti kaikille peruskoulun päättävillä taataan jatkossakin koulutuspaikka. Edellä kuvatun tavoitteen toteutuminen ei vaarantuisi siinäkään tapauksessa, vaikka kaikki ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät toteuttaisivat säästön pelkästään opiskelijamäärää vähentämällä.

Perusopetuksen päättäneiden ikäluokan koko on noin 59 000 ja heistä noin 44—45 prosenttia aloittaa välittömästi perusopetuksen suorittamiseen jälkeen joko tutkintotavoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa tai ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa. Vuonna 2014 ammatillisessa peruskoulutuksessa aloitti yhteensä noin 69 700 opiskelijaa. Vuoden 2016 yhteishaussa koko maassa on ollut tarjolla noin 82 900 aloituspaikkaa ja näistä noin 45 400 ammatillisessa koulutuksessa. Vuoden 2015 kevään yhteishaussa ammatillisessa koulutuksessa paikkoja oli tarjolla 47 000 opiskelijalle ja vuoden 2016 yhteishaussa 45 400 opiskelijalle.

Jos koulutuksen järjestäjät toteuttaisivat säästön puhtaasti opiskelijamäärää vähentämällä, aloituspaikkojen määrä vähentyisi ammatillisessa peruskoulutuksessa laskennallisesti 6 000 aloittajalla. Mikäli aloittajavähennys kohdentuisi yksinomaan yhteishaun piirissä olevaan koulutukseen, aloittajamäärä vähentyisi nykyisestä noin 45 000:sta noin 39 000:een. Tällöinkin koulutustarjonta riittäisi kuitenkin kattamaan perusopetuksen päättävän ikäluokan ammatillisen koulutuksen tarpeen ja lisäksi koulutusta voitaisiin edelleen kohdentaa myös muille kohderyhmille, kuten lukion suorittaneille ja aikuisille.

Ammatillista peruskoulutusta järjestetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain nojalla ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavina perustutkintoina sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla suoritettavina näyttötutkintoina. Nuorimpien ammatilli-

sen perustutkinnon suorittajien eli 15—19 -vuotiaiden ikäryhmässä 97 prosenttia uusista opiskelijoista otetaan suorittamaan ammatillista perustutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena.

Jos koulutuksen järjestäjät sopeuttaisivat toimintaansa vähentämällä opiskelijamääräänsä, vähennys saattaa painottua näyttötutkintotavoitteeseen ammatilliseen peruskoulutukseen. Oletama johtuu siitä, että ammatillisena peruskoulutuksena suoritettaviin perustutkintoihin haetaan yhteishaussa, ja niihin johtava koulutus alkaa pääsääntöisesti elokuussa, toisin kuin näyttötutkintoon valmistava koulutus, johon hakeutuminen on jatkuvaa. Näin ollen opiskelijamäärän vähentäminen heti alkuvuodesta kohdistuisi ensisijaisesti näyttötutkintoon valmistavan koulutukseen.

Koska näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa olevista opiskelijoista 97 prosenttia on aikuisia ja 11 prosenttia muuta kuin äidinkielenään suomea tai ruotsia puhuvia maahanmuuttajia, heikentäisi mahdollinen opiskelijamäärän kohdistuva vähennys jossakin määrin myös heidän mahdollisuuksiensa osallistua koulutukseen ja suorittaa tutkinto. Lisäksi resurssien vähentyessä koulutuksen järjestäjät voivat ryhtyä suunnittelemaan näyttötutkintoina suoritettavaa peruskoulutusta sellaisille aloille ja kohderyhmille, joihin ei liity erityisiä taloudellisia riskejä tai lisäkustannuksia. Tämä voi entisestään heikentää kaikista heikoimmassa asemassa olevien aikuiskohderyhmien koulutukseen pääsyä.

Opiskelijamäärän sopeuttamisen tarvetta ja sen kielteisiä vaikutuksia koulutuksen aloittavien määrään vähentää vireillä oleva ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen uudistaminen. Uudessa tutkintorakenteessa mahdollistetaan huomattavasti nykyistä enemmän yksilöllisiä joustoja ja etenkin työelämässä toimivalle aikuisväestölle tutkinnon osat nousevat aiempaa selkeämmin vaihtoehdoksi koko tutkinnon suorittamisen rinnalle. Työelämässä toimivalle osaamisen uusintamiseksi riittää usein osa tutkinnosta tai sitäkin pienemmät eitutkintotavoitteiset osaamiskokonaisuudet. Tämän myötä tavoitteena on, että jatkossa käytävissä olevilla resursseilla voidaan palvella asiakkaita nykyistä kustannustehokkaammin.

Säästön toteuttaminen johtanee toiminnan sopeuttamiseen myös henkilöstömenoja vähentämällä. Henkilöstömenojen vähentymisellä voi olla vaikutuksia sekä henkilöstön määrään että henkilöstörakenteeseen. Henkilöstömenojen vähentäminen voi tarkoittaa määräaikaisten työsopimusten ja virkasuhteiden uusimatta jättämistä, eläkejärjestelyjä, irtisanomisia, lomautuksia sekä sijaisjärjestelyistä tinkimistä. Lisäksi henkilöstövähennykset voivat vaikuttaa annettavan opetuksen laatuun, kun henkilöstöresurssit suhteessa opiskelijamäärään niukkenevat, ja annettavan opetuksen ja työpaikoilla tapahtuvan ohjauksen määrä voi vähentyä. Koulutuksen järjestäjien taloudellinen tilanne ja mahdollisuudet kompensoida valtionosuusrahoituksen vähenemistä vaihtelevat.

Koulutuksen järjestäjille toteutetussa kyselyssä useat koulutuksen järjestäjät ilmoittivat joko jo tehneensä tai suunnittelevansa toiminnan tehokkuutta edistäviä toimia, joiden myötä opettajien määrän vähenemisen ei tarvitsisi heijastua toiminnan laatuun tai saatavuuteen. Erityisesti mainittiin teknologian uudenlainen hyödyntäminen opetuksessa ja toiminnan organisoimisen uudistaminen.

Säästö voi myös heikentää ammatillisen koulutuksen saavutettavuutta. Koulutuksen järjestäjät päättävät itse oppilaitosverkosta. Tehostaminen voi lisätä useiden koulutuksen järjestäjien tarvetta toimipisteverkon uudelleen arviointiin. Tehostamisen seurauksena toimintaa voidaan pyrkiä järjestämään kustannustehokkaisiin yksiköihin ja toiminta saattaa keskittyä nykyistä enemmän suuriin taajamiin.

Toimipisteverkossa mahdollisesti tapahtuvat muutokset voivat pidentää opiskelijoiden päivittäisiä matkoja. Muutokset voivat siten kasvattaa matka- ja majoituskustannuksia. Pidemmällä aikajänteellä koulutuksen saavutettavuutta voidaan parantaa tehostamalla työpaikalla ja digitaalisissa oppimisympäristöissä tapahtuvaa opiskelua.

Toimitilojen määrällinen vähentäminen ei kuitenkaan kaikissa tilanteissa tarkoita koulutuksen saatavuuden tai saavutettavuuden heikentymistä. Koulutuksen järjestäjille suunnatun kyselyn perusteella suurimmat toimitiloihin kohdistuvat määrälliset vähennykset oltaisiin toteuttamassa Uudellamaalla, Pirkanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Pohjois-Savossa. Ainakin kolmessa ensin mainitussa maakunnassa kyse on toiminnan kokoamisesta laajempiin kampuksiin, eikä etäisyys koulutukseen välttämättä merkittävästi kasva.

Oppisopimuskoulutus on järjestämiskustannuksiltaan ja yksikköhinnaltaan oppilaitosmuotoista koulutusta edullisempaa. Säästö kannustaa koulutuksen järjestäjiä tehostamaan oppisopimuskoulutuksen käyttöä oppilaitosmuotoisen koulutuksen järjestämisen sijaan. Oppisopimuskoulutuksen määrällinen lisäys on kuitenkin riippuvainen uusien oppisopimustyöpaikkojen tarjonnasta ja yritysten ja julkisyhteisöjen kyvystä ottaa vastaan uusia oppisopimusopiskelijoita. Myös oppisopimusopiskelijat tarvitsevat opetusta, ohjausta ja tukea. Oppisopimuskoulutusprosessin laadukas toteutus vaatii henkilöstöresursseja työelämäyhteistyön hoitamiseen.

Lisäksi ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistettavalla säästöllä voi olla heijastusvaikutuksia lukiokoulutuksen, vapaan sivistystyön sekä taiteen perusopetuksen järjestämiseen. Erityisesti useiden vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytykset ovat kytköksissä ammatilliseen koulutuksen järjestämiseen.

Ammatillisen koulutuksen toimintaan osoitetun julkisen rahoituksen vähentyessä merkittävästi opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on varmistua laadukkaasta ja palvelukykyisestä ammatillisen koulutuksen järjestäjaverkosta sekä työelämän eri toimialojen tarpeisiin vastaavasta koulutuksesta. Tässä tarkoituksessa opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkoston kehittämissuunnitelman. Ohjelman tarkoituksena on varmistaa ammatillisen koulutuksen palvelukyky ja saatavuus sekä selvittää, että ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on määrärahatason vähentymisestä huolimatta ammatilliset ja taloudelliset edellytykset ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön mukaiseen koulutuksen toteuttamiseen.

Kyselyn tietojen perusteella ammatillisen koulutuksen järjestäjien taloudellinen kantokyky vaihtelee voimakkaasti. Suuri osa järjestäjistä ilmoittaa kykenevänsä sopeuttamaan toimintaansa siten, että koulutuksen laatu ja saatavuus voidaan turvata taloudellisten resurssien pienentyessä. Osalle koulutuksen järjestäjistä määrärahojen vähentymisestä aiheutunee kuitenkin merkittäviä haasteita. Näissä tilanteissa ministeriö käynnistää jatkokeskustelut toimintaedellytyksen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Julkiseen talouteen kohdistuvat säästöt toteutetaan etupainotteisesti ja tämän vuoksi hallitusohjelman mukaisesti ammatillisen koulutuksen säästö toteutetaan vuonna 2017. Säästön toteuttaminen on ensivaihe toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformissa, joka toteutetaan hallitusohjelman mukaisesti kokonaisuutena vuonna 2018. Uudistus toteutetaan, jotta ammatillinen koulutus vastaisi joustavammin, laadukkaammin ja tehokkaammin tuottamaan osamispalveluja erilaisille kohderyhmille.

Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus ja nuorten aikuisten osaamisohjelma

Maahanmuuttajien ammatillisen koulutukseen vuonna 2017 maksettavilla valtionavustuksilla olisi tarkoitus tarjota ammatillista koulutusta ja opiskelua tukevia palveluja noin 2 000 maahanmuuttajalle. Määrärahalta lisättäisiin erityisesti ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta sekä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta ja siihen kytkeytyviä opiskeluvaihtoehtoja parantavia opintoja. Opiskeluvaihtoehtoja parantavien opintojen tarkoituksena on mahdollistaa näyttötutkinnon suorittaminen myös niille henkilöille, joilla on puutteelliset opiskelutaidot tai puutteita esimerkiksi tietoteknisissä taidoissa tai kielitaidossa.

Maahanmuuttajien koulutukseen pääsyn edistämiseksi tarkoituksena on samanaikaisesti myös tarkistaa ammatilliseen koulutukseen valmistavan koulutuksen perusteissa määriteltyjä kielitaitosuosituksia ja lisätä opintojen aikaista kielenopetusta, jotta opiskelun aloittaminen valmistavassa koulutuksessa ja jatkaminen valmistavan koulutuksen jälkeen tutkintotavoitteisessa koulutuksessa olisi mahdollista nykyistä lyhyemmän kotoutumiskoulutuksen jälkeen.

Maahanmuuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan edistää se, että he pääsevät mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osaksi jotakin suomalaista yhteisöä. Tämä edistää myös kielen oppimista. Valtionavustusrahoituksella toteuttavassa koulutuksessa on mahdollista paremmin integroida opetuskielen opetusta osaksi ammatillista tutkintotavoitteista koulutusta. Tämä on mahdollista toteuttaa niin, että ammatillinen koulutus ja opiskeltavaan alaan liittyvä opetuskielen taidon opetus kulkevat tiiviimmin rinnan. Jos koulutusta toteutetaan työpaikoilla, edistää se työyhteisöön kiinnittymistä ja motivaatiota käyttää ja kehittää ammatillista kielitaitoa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelmaan kohdennetuilla valtionavustuksilla mahdollistetaan erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten siirtyminen aktiivisen toiminnan piiriin. Avustusten avulla järjestetyt koulutukset parantavat vailla perusopetuksen oppimäärää tai perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 20–29 -vuotiaiden nuorten aikuisten työelämään pääsemistä, siellä pysymistä ja urakehitystä. Tätä kautta tavoitellaan muutosta kohderyhmän työllisyysasteeseen.

6 Asian valmistelu

6.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Ammatillisen koulutuksen säästöjen toimeenpano on osa toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformia. Reformin valmistelua varten opetus- ja kulttuuriministeriössä on 12 päivänä marraskuuta 2015 asetettu laajapohjainen seurantaryhmä ammatillisen koulutuksen keskeisistä sidosryhmistä. Seurantaryhmä on käsitellyt tässä esityksessä ehdotettua säästöjen toteutusmekanismia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 5 päivänä marraskuuta 2015 asettanut ohjausryhmän, jonka tehtävä oli valmistella ja sovittaa yhteen turvapaikanhakijatilanteesta ja kasvavasta maahanmuutosta aiheutuvat ministeriön ja hallinnonalan lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteet. Ohjausryhmän tuli jättää ehdotuksensa pitkän aikavälin toimenpiteiksi opetus- ja kulttuuriministeriölle 31 päivään tammikuuta 2016 mennessä.

Ohjausryhmä esitti ammatillisen koulutuksen osalta muun muassa, että maahanmuuttajille suunnattua ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta sekä tutkintotavoitteista koulutusta, erityisesti näyttötutkintoja ja siihen kytkeytyvää opiskeluvaihtoehtoja parantavaa

koulutusta lisättäisiin nykyisestä, opintojen aikaista suomen tai ruotsin kielen opetusta ja ohjauksellista tukea vahvistettaisiin ja että kielenopetusta integroitaisiin osaksi muuta opiskelua. Ohjausryhmän ammatillista koulutusta koskevat edellä mainitut ehdotukset on otettu huomioon tässä esityksessä.

Peruskoulutuksen osalta ohjausryhmä esitti, että perusopetuksen valmistavaa opetusta ja aikuisten perusopetuksen järjestämistä tulisi tehostaa kytkemällä rahoitus nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään ja että esteet opetuksen tehokkaalle käynnistämiseksi tulisi purkaa. Ohjausryhmän näkemyksen mukaan esityksiä koskevan muutokset opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin tulisi valmistella niin, että ne tulisivat voimaan vuoden 2017 alusta. Ohjausryhmän perusopetusta koskevat edellä mainitut ehdotukset on otettu huomioon tässä esityksessä.

Kilpailukykysovimuksessa tarkoitetun lomarahojen väliaikaista alentamista koskevan vaikutuksen laskentaa ja säästön toteuttamista on selostettu valtiovarainministeriön 13 päivänä kesäkuuta 2016 ministeriölle toimitetussa kirjeessä ja valtion vuoden 2017 talousarvioesityksen kuntataloutta koskevassa luvussa. Valtiovarainministeriön kirjeen mukaan kilpailukykysovimuksesta johtuvat lomarahojen leikkauksen ja työajan pidennyksen säästövaikutukset kuntatyöntekijöiden menoihin otetaan valtionosuuksien mitoituksessa huomioon täysimääräisesti. Valtion vuoden 2017 talousarvioesityksen mukaan lomarahaleikkausta vastaava säästö vähennetään opetus- ja kulttuuritoimen sekä vapaan sivistystyön valtionosuuksista täysimääräisesti.

Esitys on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 27 päivänä syyskuuta 2016.

Esitys on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

6.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi 7 päivänä kesäkuuta 2016 esitysluonnoksesta lausunnon seuraavilta tahoilta: sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Kirkkohallitus/Kirkon työmarkkinalaitos, Maahanmuuttovirasto, Opetushallitus, tietosuojavaltuutetun toimisto, Saamelaiskäräjät, KT Kuntatyöntekijät, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Kuntaliitto ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK Ry, Suomen Yrittäjät ry, ammatillisen koulutuksen järjestäjät, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto ry, Espoon kaupunki, Forssan kaupunki, Helsingin kaupunki, Helsingin yliopisto, Iisalmen kaupunki, Iltakoulujen Liitto IKLO ry, Inarin kunta, Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän yliopisto, Kajaanin kaupunki, Kalajoen kaupunki, Kannuksen kaupunki, Kansalaisopistojen liitto KoL - Medborgarsinstituten förbund ry, Kemin kaupunki, Kiuruveden kaupunki, Kouvolan kaupunki, Kristiinankaupungin kaupunki, Kuopion kaupunki, Kuusamon kaupunki, Lahden kaupunki, Lappeenrannan kaupunki, Lieksan kaupunki, Maa- Metsätaloustutkijain Keskusliitto MTK ry, Porin kaupunki, Porvoon kaupunki, Raseborgs stad, Rauman kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Savonlinnan kaupunki, Sivistystyöntekijät ry, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry, Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry, Suomen kansallisooppera ja -baletti sr, Suomen Kansanopistoyhdistys ry, Suomen kesäyliopistot ry, Suomen Museoliitto ry, Suomen Nuorisopiston kannatusyhdistys r.y., Suomen Opinto-Ohjaajat Ry, Studiehandedarna i Finland rf, Suomen Opiskelijaliiga - Allianssi - OSKU ry, Suomen Oppisopimuskoulutuksen Järjestäjät Ry, Suomen Rehtori ry, Suomen Sinfoniaorkesterit ry, Suomen Teatterit ry, Suomen Urheiluopiston Kannatusosakeyhtiö, Tampereen kaupunki, Teatterikeskus ry, Toimihenkilöjärjestöjen opintoliitto ry, Touko Voutilaisen koulusäätiö, Turun kaupunki, Urheiluopistojen Yhdistys Ry, Uuden-

kaupungin kaupunki, Vaasan kaupunki, Vantaan kaupunki, Vapaa sivistystyö ry, Vähemmistövaltuutetun toimisto, Yksityiskoulujen Liitto ry, Yksityisten Ammatillisten Oppilaistosten liitto ry ja Ähtärin kaupunki.

Lausuntoja annettiin yhteensä 84, joista 76 lausuntopyynnön vastaanottajilta ja 8 muilta. Lausuntopyynnön vastaanottajien lisäksi lausuntonsa antoivat Akavan erityisalat ja museoliitto, Ammatillisten erityisoppilaitosten verkosto Ameo, Suomen Lähi- ja perushoitajaliitto SUPER, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Suomen Näyttelijäliitto, Suomen Teatterijärjestöjen keskusliitto, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto Teme ry ja Helsingfors stad/Svenska Arbetarinstitutioner.

Lausunnoista on opetus- ja kulttuuriministeriössä laadittu lausuntoyhteenveto.

Ammatillisen koulutuksen säästö

Lausunnonantajat pitivät ammatilliseen koulutukseen kohdistuvia säästöjä mittavina. Useimmissa lausunnoissa vaadittiin säästöistä luopumista tai vähintään niiden vaiheistamista useammalle varainhoitovuodelle. Useimmat lausunnonantajat katsoivat, että toimintalainsäädännön uudistaminen ja säästöjen toteuttaminen pitäisi toteuttaa samanaikaisesti. Useissa lausunnoissa muistutettiin, että koulutuksen järjestämisessä kiinteiden kustannusten vähentäminen, kuten kiinteistöjä koskevat järjestelyt ja henkilöstön määrän sopeuttaminen, eivät tapahdu nopeasti. Tähän liittyen useassa lausunnoissa myös kiirehdyttiin kiinteistöistä luopumista helpottavien toimenpiteiden toimeenpanoa.

Lausunnoissa kannettiin huolta eri toimialojen osaamistarpeisiin vastaavan koulutustarjonnan jatkuvuudesta ja tulevaisuudesta. Leikkausten pelättiin vaikeuttavan osaavan työvoiman saatavuutta. Rahoitusleikkausten vaikutuksia pidettiin myös ristiriitaisina työllisyyden parantamista koskevien tavoitteiden kanssa, koska leikkaukset johtavat sekä koulutuksen järjestäjien henkilöstön irtisanomisiin että vaikeuttavat näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen kohdentuessaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien, ammatinvaihtajien, osaamistaan täydentävien ja aikuisten maahanmuuttajien koulutuksen pääsyä.

Suuri osa lausunnonantajista piti perusteltuna, että koulutuksen järjestäjät voivat itse kohdentaa omalla päätöksellään tarvittavat sopeuttamistoimenpiteet ottaen huomioon oman tilanteensa ja tarpeensa. Muutamat lausunnonantajat pitivät koulutuksen järjestäjille jätettyä harkintaa kuitenkin vaikutusten ennakoinnin näkökulmasta huolestuttavana. Koulutuksen järjestäjien välisen yhteistyön ja työnjaon sekä työelämäyhteistyön merkityksen katsottiin korostuvan koulutuksen saatavuuden ja laadun varmistamiseksi. Säästön kohdentumista kuntarahoitusosuuteen pidettiin kannatettavana. Eräät lausunnonantajat katsoivat, että leikkausten pitäisi kohdistua muuhunkin kuin ammatilliseen peruskoulutukseen. Osa koulutuksen järjestäjiä edustavista lausunnonantajatahoista katsoi, että järjestämislupiin liittyvästä enimmäismääräsäätelystä pitäisi luopua kokonaan.

Eräät lausunnonantajat huomauttivat säästön olevan koulutuksen järjestäjäkohtaisena prosentiosuutena ennakoitua suurempi. Joissakin lausunnoissa myös kyseenalaistettiin rahoituksen perusteena olevan enimmäisopiskelijamäärän prosentuaalisen leikkauksen suuruus suhteessa saavutettavaan säästöön. Esityksen perusteluja on täsmennetty tältä osin, jotta rahoituksen vähentyminen ja rahoituksen perusteena olevien enimmäisopiskelijamäärien leikkauksen suhde olisi läpinäkyvämpi.

Useat lausunnonantajat olivat huolissaan leikkausten vaikutusten heijastumisesta koulutukseen pääsyyn, erityisesti harvaan asutuilla alueilla sekä säästöjen vaikutuksista opetuksen ja ohja-

uksen saatavuuteen ja laatuun. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta vaikutusarviointia pidettiin muutamassa lausunnossa puutteellisena. Vaikutusarvioita on täsmennetty tältä osin.

Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus ja nuorten aikuisten osaamisohjelma

Esityksen ehdotuksia maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen tukemisesta valtionavustuksin pidettiin kannatettavina. Kielteisesti ehdotettuun muutokseen ei suhtautunut yksikään lausunnonantaja.

Maahanmuuttajien koulutukseen kohdennetun avustuksen myöntämisedellytykseksi asetettua vaatimusta siitä, että valtionavustuksella voitaisiin rahoittaa vain sellaisten maahanmuuttajien opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa, pidettiin muutamissa lausunnoissa vaikeasti toimeenpantavana ja turhia lisäselvityksiä aiheuttavana. Lausunnoissa katsottiin, että avustuksen puitteissa koulutusta pitäisi pystyä kohdentamaan koko maahanmuuttajajoukolla tai että kohderyhmämäärittelyä on arvioitava siitä näkökulmasta, miten se tukee turvapaikan hakijoiden työllistymistä Suomen työmarkkinoille. Muutamia koulutuksen järjestäjät katsoivat lausunnoissaan, että valtionosuusrahoitus olisi koulutuksen järjestäjälle avustusrahoitusta vaivattomampi rahoituksen toteuttamistapa. Lausuntojen perusteella esityksessä on väljennetty valtionavustusten myöntämisperusteita aiemmin suoritettujen tutkintojen osalta.

Samantyyppistä rahoitusta toivottiin kohdistettavaksi myös kansalaisopistojen maahanmuuttajakoulutukseen, sillä monen maahanmuuttajan on vaikea aloittaa ammatilliset opinnot ilman perustaitoja ja yleisiä oppimisvalmiuksia.

Nuorten aikuisten osaamisohjelman opiskelijoiden opintojen loppuun saattamista avustuksen turvin pidettiin myönteisenä, mutta osaamisohjelman loppumista pidettiin useassa lausunnossa valitettavana ja ristiriitaisena nuorten heikon työllisyystilanteen kanssa.

Perusopetuksen valmistavan opetuksen ja oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen rahoitus

Lausunnonantajat pitivät esitysluonnoksessa ehdotettuja perusopetuksen valmistavan opetuksen ja oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen rahoitusta koskevia muutoksia pääasiallisesti asianmukaisina ja perusteltuina. Rahoituksen kytkemistä rahoituksen kytkemistä vuositaisen laskentapäivän sijasta läsnäolokuukausien määrään pidettiin tarpeellisena. Joissakin lausunnoissa kuitenkin esitettiin huoli siitä, että opetuksen laatu voi vaarantua, jos opetuksen järjestäjät alkavat kerätä rahoituksen perusteena olevia kursseja.

Uudistuksen aikataulua pidettiin muutamissa lausunnoissa liian nopeana. Lausuntojen perusteella esitysluonnosta on muutettu siten, että vuosina 2017 ja 2018 olisi mahdollista muuttaa suoritemääräarviota varainhoitovuoden aikana perusopetukseen valmistavan opetuksen ja oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen osalta. Samalla on täsmennetty esitysluonnoksen yksityiskohtaisia perusteluita.

Perusopetukseen valmistavasta opetuksesta lausunnoissa todettiin, että oppilaskohtaisen yksikköhinnan alentaminen vaikeuttaa opetuksen järjestämistä muun muassa tilanteessa, jossa oppilaiden kyvyt opiskella poikkeavat suuresti toisistaan. Osa lausunnonantajista painotti, että oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen yksikköhintaa olisi korotettava, koska opetuksen järjestämisen kustannukset ylittävät nykyisen yksikköhinnan. Lisäksi joissakin lausunnoissa arvioitiin, että perusopetuksen valmistavan opetuksen yksikköhinnan alentaminen vai-

keuttaa opetuksen järjestämistä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä heikentää mahdollisuuksia antaa oppilaille varhaista tukea.

Lausunnoissa esitetystä huolimatta esityksessä ei ehdoteta perusopetuslaissa tarkoitettua opetuksen yksikköhintojen korottamista. Valmistavan opetuksen yksikköhinta noudattaa valtion talouden kehyspäättöä. Oppivelvollisuusikä ylittäneiden perusopetuksen yksikköhinnat on esityksessä määritelty siten, että oppilaskohtainen rahoitus olisi mahdollisimman kustannusneutraali.

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että perusopetuksen ja lukiokoulutuksen osalta luovuttaisiin rahoituksen tarkistamisesta. Muutamat lausunnonantajat pitivät ehdotusta oikeasuuntaisena ja kannatettavana. Joissakin lausunnoissa katsottiin, että lukiokoulutuksen rahoituksen tarkistamisesta luopuminen voitaisiin ottaa arvioinnin kohteeksi lukiokoulutuksen rahoituksen uudistamisen yhteydessä. Joissakin lausunnoissa ehdotukseen suhtauduttiin kielteisesti, koska opetuksen ja koulutuksen järjestäjälle myönnetään toiminnan järjestämisestä aiheutuvien kustannusten mukainen rahoitus toteutuneeseen oppilas- ja opiskelijamäärään perustuen. Rahoituksen tarkistamisen luopumisesta seuraavaa hallinnollista säästöä pidettiin vähäisenä menettelyn hyötyihin nähden. Lisäksi eräässä lausunnossa todettiin, että kunnissa, joissa opiskelijamäärä kasvaa, lukiokoulutuksen järjestäjän tulee rahoittaa kokonaan omin varoin opiskelijamäärän lisäys, kun yksikköhintarahoitus tulee vasta jälkikäteen. Esityksessä ei ehdoteta lukion rahoituksen tarkistuspäätöksessä luopumista.

Museot, teatterit ja orkesterit

Hallituksen esityksestä annetuissa lausunnoissa kiinnitetään huomiota säästötoimenpiteiden vaikutuksiin.

Suomen museoliitto ry katsoo, että rahoituslain 35a §:ään ehdotetut muutokset tulisi ottaa uudelleen valmisteltaviksi. Museoliiton mukaan esityksessä ehdotetut leikkaukset heikentävät museotoimialan mahdollisuuksia tuottaa positiivisia vaikutuksia taloudelliselle hyvinvoinnille muun muassa matkailutulojen kautta. Leikkausten vaikutusta pahentaa valtionosuushenkityövuosien vajuus ja henkilöstö- ja kiinteistömenojen kasvu. Aiemmin toteutetut leikkaukset ovat jo vaikuttaneet negatiivisesti museoiden toimintaedellytyksiin ja kehittämismahdollisuuksiin. Toteutetut ja ehdotetut leikkaukset aiheuttavat vaikeuksia erityisesti pienemmille ja kaupunkikeskusten ulkopuolella sijaitseville museoille, joiden on vaikea hankkia korvaavaa rahoitusta.

Akavan erityisalat / Museoalan ammattiliitto ry katsoo, että hallituksen esitysluonnosta ei tulisi viedä ehdotetussa muodossa eteenpäin. Lakiehdotuksen 35 a §:n mukaisia yksikköhintoihin tehtäviä vähennyksiä tulisi kohtuullistaa ja esityksen yleisperusteluihin sisällyttää yksikköhintoihin tehtävien vähennysten kattava vaikutusarviointi. Lausunnon mukaan leikkaukset vahingoittaisivat toimialaa vakavasti. Museot ovat jo aiemmin joutuneet supistamaan palveluitaan ja irtisanomaan henkilökuntaansa. Ehdotetut leikkaukset uhkaavat erityisesti museoiden yhteiskunnallista tehtävää (maahanmuuttajien kotouttaminen, Suomi 100) sekä vaarantavat kulttuurin saatavuutta. Leikkaukset vaikuttavat suoraan museoalan ja välillisesti muun muassa palveluyritysten työllisyyteen. Museoalan palkkataso on jo ennestään alhainen.

Teatterialan lausuntojen mukaan teattereiden ja orkestereiden julkisen rahoituksen väheneminen näkyy toiminnan määrän supistumisena ja sen myötä omien tulojen vähenemisenä. Lisäksi lausunnoissa kiinnitetään huomiota taiteellisen henkilöstön työttömyyden lisääntymiseen. Alan selvitysten mukaan vuonna 2012 aloitetut säästötoimenpiteet ovat vähentäneet sekä vakinaisen että tilapäisen taiteellisen henkilöstön työllisyyttä vuoteen 2015 mennessä noin 12 prosenttia. Säästötoimenpiteiden jatkaminen lisää taiteilijoiden työttömyyttä.

Suomen Sinfoniaorkesterit ry katsoo, että hallituksen esitysluonnos tulisi palauttaa uudelleen valmisteluun. Jatkovalmistelussa olisi kiinnitettävä huomiota mahdollisten leikkausten seurauksiin ja kerrannaisvaikutuksiin. Lausunnon mukaan esitys lisäisi toteutuessaan työttömyyttä. Koska noin 80 prosenttia kaikista orkestereiden kuluista on palkka- ja sosiaalikuluja, tulisivat aikaisempien vuosien leikkausten päälle esitetyt leikkaukset heikentämään koko orkesterilaitosta. Suomen Sinfoniaorkesterit ry viittaa lausunnossaan hallitusohjelman kulttuurin saavutettavuuden kärkihankkeeseen ja toteaa leikkaus ehdotusten olevan hallitusohjelman vastaisia.

Kuntaliiton lausunnon mukaan valtionosuuksiin kohdentuvat säästötoimenpiteet vaikeuttavat kuntien kokonaistaloudellista tilannetta sekä opetus- ja kulttuuripalveluiden järjestämistä.

Museoita, teattereita ja orkestereita koskevien lausuntojen perusteella on täsmennetty esityksen vaikutusarviointia tältä osin.

Edellä selostettujen muutosten lisäksi esitystä on lausuntokierroksen jälkeen selkeytetty ja jäsenhely uudelleen. Esitykseen on myös lisätty säännökset, joilla toteutettaisiin kilpailukyky-sopimuksen mukainen lomarahojen alentamista vastaava vaikutus vuosien 2017—2019 lukio-koulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, taiteen perusopetuksen, vapaan sivistystyön sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden rahoitukseen. Lisäksi valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen sisältyvän määrärajalisäyksen vuoksi nuorten aikuisten osaamishjelmaan myönnettävää valtionavustusta koskevan säännöksen sanamuotoa on muutettu siten, että se mahdollistaa myös uusien, vuonna 2017 aloittavien opiskelijoiden opintojen rahoittamisen.

7 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys laeiksi perusopetuslain 1 ja 46 §:n ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta, joka on tarkoitus antaa samanaikaisesti tämän esityksen kanssa. Perusopetuslain muuttamista koskevassa esityksessä muutettaisiin oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettua perusopetuksen rakennetta. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus olisi kokonaisuus, joka käsittäisi nykyisen valmistavan opetuksen, muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen sekä tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetuksen. Tässä esityksessä ehdotettua mukaisesti oppivelvollisuusiän ylittäneille olisi jatkossa ainoastaan yksi rahoitus, joka kattaisi perusopetuslain 46 §:n muuttamista koskevassa esityksessä tarkoitettua perusopetuksen kokonaisuuden. Laki perusopetuslain 1 ja 46 §:n muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Hallitus on 15 päivänä syyskuuta 2016 antanut esityksen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 140/2016 vp). Esityksessä ehdotetaan, että kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain viittaussäännökset rahoituslakiin muutetaan vastaamaan tässä esityksessä ehdotettavia rahoituslain säännöksiä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan otettavaksi huomioon viisivuotiaille myönnettävän kaksivuotisen esiopetuksen rahoitusosuus. Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys laeiksi perusopetuslain, lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, oppilas- ja opiskelijahuoltolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että lukiokoulutuksessa aikuisille tarkoitettua lukion oppimäärän mukaan opiskelevien oppimäärä yhdenmukaistettaisiin samanlaiseksi muiden opiskelijoiden kanssa. Esitykseen sisältyy

HE 177/2016 vp

myös esitys rahoituslain 24 §:n 1 momentin muuttamisesta siten, että yksikköhinta olisi aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevien osalta sama kaikilla ja riippumaton opiskelijan iästä. Laki lukiolain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017 ja laki rahoituslain 24 §:n muuttamisesta 1 päivänä tammikuuta 2018. Tässä esityksessä ehdotetut lukion yksikköhintaa koskevat muutokset tulisivat puolestaan voimaan vuoden 2017 alusta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

2 §. *Soveltaminen eräissä tapauksissa.* Pykälän 2 momentin 2 kohtaa muutettaisiin siten, että se vastaisi perusopetuslain 5 §:n sanamuotoa. Kohdan mukaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädettäisiin rahoituksesta perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen valmistavaan opetukseen.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa on nykyisin säädetty sekä viisivuotiaiden pidennyssä oppivelvollisuudessa olevien että vähintään 17-vuotiaiden aikuisten perusopetusta suorittavien (muiden kuin oppivelvollisten) rahoituksesta. Kohtaa muutettaisiin siten, että erotettaisiin omaksi a-alakohdaksi perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoitettua pidennettyä oppivelvollisuuden piirissä olevien sellaisten oppilaiden rahoitus esiopetukseen, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna. Kohdan b-alakohdassa puolestaan säädettäisiin rahoituksesta perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan muotoilua täsmennettäisiin vastaamaan vallitsevaa käytäntöä. Momentin 5 kohtaa muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin koulukotikorotuksen määritelmä. Koulukotikorotuksen määritelmä sisältyy nykyisin lain 15 §:ään, joka ehdotetaan kumottavaksi. Momentin 7 kohtaa täsmennettäisiin siten, että yksityisen perusopetuksen järjestäjällä tarkoitettaisiin perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettua järjestämisluvan saanutta järjestäjä. Momentin 10 kohdan sanamuotoon tehtäisiin tekninen täsmennys.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 11 kohta. Siinä säädettäisiin rahoituksesta perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettuun järjestämislupaan sisältyvästä kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen lukuvuoden rahoituksesta niiden oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna. Kyse olisi jatkuvasta rahoituksesta, jolla korvattaisiin sitä, että kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaan rahoitusta maksetaan vasta kuusivuotiaasta alkaen.

5 §. *Rahoituksen laskentaperuste.* Esityksessä ehdotetaan perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitusta muutettavaksi siten, että rahoitus määräytyisi jatkossa nykyisen vuosittaisen laskentapäivän asemesta läsnäolokuukausien perusteella. Oppivelvollisuuden ylittäneiden, sekä koko oppimäärää suorittavien että perusopetuksen yksittäisiä oppiaineita suorittavien niin sanottujen aineopiskelijoiden, rahoitus puolestaan perustuisi jatkossa vuosittaisen laskentapäivän asemesta oppilaiden suorittamiin kursseihin. Muutosten johdosta vastaavat muutokset tehtäisiin myös rahoituksen laskentaperustetta koskevaan 5 §:n 3 kohtaan. Rahoituksen perusteena olevien suoritteiden muuttumisesta huolimatta sisäoppilaitoslisä määräytyisi kuitenkin edelleen oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella, kuten muus- ja perusopetuslaissa tarkoitettussa opetuksessa.

Pykälän 3 kohtaa täsmennettäisiin lisäksi lisäämällä siihen maininta yksityisen opetuksen järjestäjän toiminnan aloittamisesta ja perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettuun järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden esiopetuksesta. Näiden toimintojen rahoitus määräytyisi oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

6 §. *Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaisissa tarkoitettussa koulutuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa.* Pykälään lisättäisiin väliaikainen uusi 3 momentti. Valtionosuuden perusteen laskentatapaa 2 momentissa tarkoitetuissa koulutuksissa muutettaisiin si-

ten, että myönnettäessä valtionosuutta vuosina 2017—2019 kunnan järjestämää lukiokoulutusta sekä maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutuksen valmistavaa koulutusta saavien opiskelijoiden määrin ja opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulon muodostamasta valtionosuuden perusteesta otettaisiin huomioon 98,96 prosenttia.

Vastaavasti vuosina 2017—2019 kunnan järjestämää ammatillista peruskoulutusta saavien opiskelijoiden määrien sekä oppisopimuskoulutuksena että oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävää koulutusta varten opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulosta otettaisiin huomioon 99,10 prosenttia.

Prosenttiosuudet vastaisivat lomarahojen väliaikaisen alentamisen vaikutusta rahoituksen perusteena oleviin laskennallisiin kustannuksiin. Ilman momentissa ehdotettua säännöstä vuosille 2017—2019 tehty lomarahojen alentaminen vaikuttaisi voimassa olevan rahoituslain säännösten mukaisesti rahoituksen perusteena oleviin todellisiin kustannuksiin vasta vuosien 2020—2022 rahoituksessa. Myönnettävään valtionosuuteen tehtävällä muutoksella ei kuitenkaan olisi vaikutusta 8 §:n perusteella määräytyvään kunnan omarahoitusosuuteen.

7 §. *Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus.* Pykälään lisättäisiin väliaikainen uusi 3 momentti. Valtionosuuden perusteen laskentatapaa 1 momentissa tarkoitetuissa koulutuksissa muutettaisiin siten, että myönnettäessä valtionosuutta vuosina 2017—2019 kuntayhtymän järjestämää lukiokoulutusta sekä maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta saavien opiskelijoiden määrien ja opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulon muodostamasta valtionosuuden perusteesta otettaisiin huomioon 98,96 prosenttia.

Vastaavasti vuosina 2017—2019 kuntayhtymän järjestämää ammatillista peruskoulutusta saavien opiskelijoiden määrien sekä oppisopimuskoulutuksena että oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävää koulutusta varten opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulosta otettaisiin huomioon 99,10 prosenttia.

Prosenttiosuudet vastaisivat lomarahojen väliaikaisen alentamisen vaikutusta rahoituksen perusteena oleviin laskennallisiin kustannuksiin. Ilman momentissa ehdotettua säännöstä vuosille 2017—2019 tehty lomarahojen alentaminen vaikuttaisi voimassa olevan rahoituslain säännösten mukaisesti rahoituksen perusteena oleviin todellisiin kustannuksiin vasta vuosien 2020—2022 rahoituksessa. Myönnettävään valtionosuuteen tehtävällä muutoksella ei kuitenkaan olisi vaikutusta 8 §:n perusteella määräytyvään kunnan omarahoitusosuuteen.

8 §. *Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin.* Esityksessä ehdotetaan, että ammatilliseen peruskoulutukseen kohdentuva 190 miljoonan euron säästö kohdennetaan kunnan rahoitusosuuteen. Tämän vuoksi pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että kunnan omarahoitusosuus ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista olisi nykyisen 58,11 prosentin asemesta 52,52 prosenttia. Valtion rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen osalta nousisi 41,89 prosentista 47,48 prosenttiin.

Kunnan omavaraisuusosuuden prosenttiosuudet lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista säilyisivät ennallaan.

8 a §. *Kunnan omarahoitusosuuteen ammattikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden poistamisen johdosta lisättävän euromäärän laskeminen vuodesta 2016 alkaen.* Pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan. Kunnan omarahoitusosuuteen ammattikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden poistumisen vuoksi vuosittain lisättävän euromäärän laskentaa koskevaa poikke-

ussäännöstä muutettaisiin siten, että se koskisi ainoastaan vuosien 2016, 2018 ja 2019 kustannustason arvioidun muutoksen laskentaa.

Voimassa oleva pykälä koskee vuosia 2016—2019 ja sillä toteutettiin hallitusohjelman mukaiset indeksijäädytykset. Uudessa pykälässä kustannustason muutoksen jäädytyksestä vuoden 2017 osalta luovuttaisiin, koska negatiivisella (-0,7 prosenttia) kustannustason muutoksella otetaan osittain huomioon kilpailukykysovimuksen vaikutuksia rahoitukseen ja valtionosuuden määriin.

10 §. *Valtionosuus ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin.* Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti. Siinä säädettäisiin kilpailukykysovimuksessa sovitun määräaikaisen lomarahaleikkauksen vaikutuksesta kuntien ja kuntayhtymien järjestämän ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuuteen.

Myönnettävä valtionosuuden määrä laskettaisiin siten, että pykälän 1 momentin mukaisesti laskettu valtionosuuden peruste kerrotaisiin luvulla 0,9893 ja näin saatu tulo kerrotaisiin 1 momentissa säädetyllä valtionosuusprosentilla.

11 §. *Esi- ja perusopetuksen rahoitus.* Pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan. Pykälään ja 29 §:ään koottaisiin voimassa olevien 11—18 §:ien säännökset, jotka koskevat perusopetuslaissa tarkoitettua lisäopetusta, maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaa opetusta, muille kuin oppivelvollisille järjestettävää esi- ja perusopetusta, lisärahoitusta perusopetuslaissa tarkoitettuun pidennettyyn oppivelvollisuuteen, perusopetuksen sisäoppilaitoslisää ja koulukotikorvausta, joustavan perusopetuksen lisää, yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamista sekä rahoitusta ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen. Nykyiset 11—18 § kumottaisiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kunnalle, kuntayhtymälle ja järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnettävästä rahoituksesta seuraavia toimintoja varten: perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun valmistavaan opetukseen, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien niiden oppilaiden esiopetukseen, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna, muiden kuin oppivelvollisten opetukseen, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vaikeimmin kehitysvammaisten ja muiden pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esi- ja perusopetuksesta aiheutuviin kustannuksiin sekä sisäoppilaitoksessa järjestettävään perusopetuslaissa tarkoitettuun opetuksen sisäoppilaitoslisään. Näitä toimintoja varten myönnettäisiin rahoitusta euromäärä, joka saataisiin, kun suoritteiden määrä kerrotaisiin suoritteiden yksikköhinnalla. Rahoituksen määräytymisperiaate säilyisi ennallaan.

Opetuksen järjestämisluvan saaneen yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnettäisiin 1 momentin mukaan lisäksi koulukotikorotus sekä rahoitusta toiminnan aloittamiseen. Sisällöllisesti säännös vastaisi nykytilaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin opetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnettävästä rahoituksesta toiminnan aloittamiseen. Nykyisin asiasta säädetään 17 §:ssä. Momentissa täsmennettäisiin voimassa olevaa säännöstä siten, että rahoitusta myönnettäisiin toiminnan aloittamiseen seuraavissa tapauksissa: 1) yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään järjestämislupa; 2) järjestämislupa laajennetaan koskemaan esi- ja perusopetusta; tai 3) opetus laajenee uudelle luokka-asteelle. Rahoitusta myönnettäisiin kotikuntakorvausta vastaava määrä toiminnan aloittamiskuukauden alusta sen varainhoitovuoden loppuun, jolta järjestäjälle ei maksettaisi esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yksityisen opetuksen järjestäjän opetuksen järjestämisluopan sisältyvän esiopetuksen ensimmäisen vuoden rahoituksesta. Nykyisin rahoitus on myönnetty valtionavustuksena. Tarkoituksena on, että jatkossa rahoitus myönnettäisiin valtionosuutena.

Yksikköhintana käytettäisiin viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna täyttävien oppilaiden osalta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:ssä tarkoitettua kuusivuotiaiden kotikuntakorvausta vastaavaa euromäärää.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin joustavan perusopetuksen lisästä. Säännös vastaisi sisältöään voimassa olevaa 16 §:ää.

Voimassa olevassa 18 §:ssä säädetään rahoituksesta ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen. Pykälän mukaan oppilaskohtaista rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa valtioneuvoston ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Säännös siirrettäisiin 5 momenttiin. Säännöstä täsmennettäisiin siten, että korotuksen ja alennuksen enimmäismäärästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella ja maakohtaisesta korotuksesta tai alennuksesta puolestaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Pykälän 6 momentin mukaan myönnettäessä vuosina 2017—2019 rahoitusta kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan suoritteiden määrän ja suoritteiden yksikköhinnan tulo muodostamasta valtionosuuden perusteesta otettaisiin huomioon 98,97 prosenttia. Prosenttiosuuden alentamisen osuus vastaisi lomarahojen väliaikaisen alentamisen vaikutusta rahoituksen perusteena oleviin laskennallisiin kustannuksiin. Ilman momentissa ehdotettua säännöstä vuosille 2017—2019 tehty lomarahojen alentaminen vaikuttaisi voimassa olevan rahoituslain säännösten mukaisesti rahoituksen perusteena oleviin todellisiin kustannuksiin vasta vuosien 2020—2022 rahoituksessa.

Pykälän 7 momentin mukaan 6 momentissa säädetty vuosien 2017—2019 lomarahojen väliaikainen alentaminen otettaisiin rahoitusta korottavana tekijänä huomioon määrättäessä rahoitusta vuosille 2020—2022. Tarkoituksena on varmistaa, että lomarahojen alentamisen vaikutus rahoituksessa kestää ainoastaan määräajan (kolme vuotta) ja että alentamista ei oteta uudelleen huomioon määrättäessä rahoitusta vuosien 2017—2019 toteutuneiden kustannusten perusteella.

11 a §. *Perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvaus vuonna 2017.* Pykälä olisi uusi. Se olisi määräaikainen ja siinä säädettäisiin siirtymäkorvauksen maksamisesta niiden perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaista, jotka voimassa olevan 48 §:n 7 momentin mukaan ilmoitetaan laskentapäivän, 20.9.2016, oppilasmääriin. Siirtymäkorvaus on tarkoituksenmukainen, koska rahoituksen määräytymisperusteiden muuttumisen jälkeen vuoden 2016 loppuun voimassa olevan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1690/2015) 48 §:n 7 momentin perusteella syksyn 2016 oppilastiedonkeruussa ilmoitetut oppilasmäärät jäisivät ottamatta huomioon 2017 rahoitusta myönnettäessä. Määräaikaisen lainmuutoksen tavoitteena on nimenomaisesti ollut taata opetuksen järjestäjille rahoitus myös niiden oppilaiden perusteella, jotka ovat opiskelleet laskentapäivien välillä vähintään neljän kuukauden jakson.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siirtymäkorvauksen rahoituksen määräytymisperusteesta. Korvauksen määrä laskettaisiin kertomalla syksyn 2016 oppilasmäärä oppilaskohtaisilla yksikköhinnoilla. Pykälän 2 momentin mukaan oppilasmääränä otettaisiin huomioon syksyn 2016 laskentapäivänä ilmoitetut perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olleet 6—16 -vuotiaat oppilaat, joiden opetus on alkanut aikaisintaan 21.9.2015 ja päättynyt viimeistään

19.9.2016 ja jotka ovat olleet opetuksessa yhtäjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. Oppilas-kohtainen yksikköhinta olisi 4 046,13 euroa niiden oppilaiden osalta, jotka olisivat olleet vähintään neljä, mutta vähemmän kuin kahdeksan kuukautta opetuksessa. Vähintään kahdeksan kuukautta opetuksessa olleiden yksikköhinta olisi kuitenkin 8 092,27 euroa.

Pykälän 3 momentin mukaan määräajan voimassa ollutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia (1690/2015) ei sovellettaisi vuoden 2017 rahoitusta määrätessä lain 1690/2015 soveltamissäännöksestä huolimatta.

20 §. *Valtionosuus opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Siinä säädettäisiin kilpailukykysojimuksessa sovitun määräaikaisen lomarahaleikkauksen vaikutuksesta taiteen perusopetuksen valtionosuuteen. Kilpailukykysojimuksessa sovitun määräaikaisen lomarahaleikkauksen vaikutus opetustuntikohtaisen taiteen perusopetuksen kuntien ja kuntayhtymien rahoitukseen otettaisiin huomioon alentamalla valtionosuuden perusteena olevaa euromäärää.

Myönnettävä valtionosuuden määrä laskettaisiin siten, että 1 momentin mukaisesti laskettu valtionosuuden perusteena oleva euromäärä kerrotaisiin luvulla 0,9798 ja saatu tulo kerrotaisiin 1 momentissa säädetyllä valtionosuusprosentilla.

22 §. *Valtionosuus museon, teatterin ja orkesterin käyttökustannuksiin.* Pykälä uudistettaisiin kokonaisuudessaan. Pykälän 1 momenttia täsmennettäisiin siten, että momentissa säädetty 37 prosentin valtionosuusprosentti laskettaisiin valtionosuuden perusteena käytettävästä euromäärästä. Valtionosuuden perusteena käytettävä euromäärä saataisiin, kun ylläpitäjälle museota, teatteria ja orkesteria varten vahvistettu laskennallinen henkilötyövuosien määrä kerrotaan henkilötyövuotta kohden asianomaista toimintaa varten määrättyllä yksikköhinnalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kilpailukykysojimuksessa sovitun määräaikaisen lomarahaleikkauksen vaikutuksesta kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämien museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuteen. Lomarahojen alentaminen otettaisiin huomioon alentamalla myönnettävää valtionosuutta. Myönnettävä valtionosuuden määrä laskettaisiin siten, että 1 momentin mukaisesti laskettu valtionosuuden peruste kerrotaisiin museoilla luvulla 0,9829, teattereilla luvulla 0,9772 ja orkestereilla luvulla 0,9734 ja näin saatu tulo kerrotaisiin 1 momentissa säädetyllä valtionosuusprosentilla.

23 b §. *Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät vähennykset.* Pykälän 2 momentti muutettaisiin siten, että lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen yksikköhintojen vähimmäistasoa alennettaisiin 0,7 prosenttia eli vuoden 2017 negatiivisen kustannustason muutoksen verran. Alentamisen arvioidaan vastaavan kilpailukykysojimuksen mukaisten sosiaalivakuutusmaksujen ja sosiaaliturvamaksujen alentamisen vaikutuksia koulutuksen ja opetuksen järjestäjien rahoitukseen.

Ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävää vähennystä laskettaessa otettaisiin myös huomioon vuoden 2017 negatiivinen kustannustason muutos.

24 §. *Lukion yksikköhinnat.* Pykälän 1 momenttia täsmennettäisiin siten, että momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan yksikköhintoja laskettaessa lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa olevien opiskelijoiden lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,21. Lukiokoulutukseen valmistava koulutus on alkanut vuonna 2014 ja siitä aiheutuvat kustannukset vaikuttavat valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin ensimmäistä kertaa vuoden 2017 yksikköhintoja

laskettaessa. Lukiokoulutuksen järjestäjän yksikköhinnan porrastamisesta luvulla 1,21 säädetäisiin edelleen rahoitusasetuksessa.

Epäselvyyksien välttämiseksi momentin sanamuotoa täsmennettäisiin lisäksi siten, että siinä todettaisiin nimenomaisesti, että lukiolaisissa tarkoitetun koulutuksen kustannuspohja olisi lukiokoulutukselle, lukiokoulutukseen valmistavalle koulutukselle ja yli 18-vuotiaana lukiokoulutuksen aloittaneille opiskelijoille yhteinen.

Pykälään lisättäisiin uusi 10 momentti. Sen mukaan kilpailukykysovimuksen mukainen määräaikainen lomarahaleikkauksen alentamisen vaikutus rahoitukseen rajattaisiin koskemaan vuosia 2017—2019.

Koska vuosien 2020—2022 rahoituksen perusteena olevat yksikköhinnat perustuvat vuosien 2017—2019 toteutuneisiin kustannuksiin, yksikköhintoja laskettaessa tulee niiden perusteena olevan kunkin määräytymisvuoden kustannuksiin lisätä lomarahojen alentamisen euromääräinen vaikutus, joka on lukiokoulutuksessa 5 742 000 euroa.

25 §. Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat. Pykälään lisättäisiin uusi 8 momentti. Sen mukaan kilpailukykysovimuksen mukainen määräaikainen lomarahaleikkauksen alentamisen vaikutus rahoitukseen rajattaisiin koskemaan vuosia 2017—2019.

Koska vuosien 2020—2022 rahoituksen perusteena olevat yksikköhinnat perustuvat vuosien 2017—2019 toteutuneisiin kustannuksiin, yksikköhintoja laskettaessa tulee niiden perusteena olevan kunkin määräytymisvuoden kustannuksiin lisätä lomarahojen alentamisen euromääräinen vaikutus, joka on ammatillisessa peruskoulutuksessa 9 089 000 euroa.

28 §. Opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen yksikköhinta. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Sen mukaan kilpailukykysovimuksen mukainen määräaikainen lomarahaleikkauksen alentamisen vaikutus rahoitukseen rajattaisiin koskemaan vuosia 2017—2019.

Koska vuosien 2020—2022 rahoituksen perusteena olevat yksikköhinnat perustuvat vuosien 2017—2019 toteutuneisiin kustannuksiin, yksikköhintoja laskettaessa tulee niiden perusteena olevan kunkin määräytymisvuoden kustannuksiin lisätä lomarahojen alentamisen euromääräinen vaikutus, joka on taiteen perusopetuksessa 748 000 euroa.

29 §. Esi- ja perusopetuksen yksikköhinnat. Pykälä uudistettaisiin kokonaisuudessaan. Pykälän 1 momenttiin koottaisiin selkeyden vuoksi nykyisistä 11—18 §:stä esi- ja perusopetuksen yksikköhintojen laskemista koskevat laskentakaavat ja kertoimet.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin seuraavien toimintojen yksikköhintojen laskemisesta: perusopetuksen lisäopetus, perusopetukseen valmistava opetus, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien niiden oppilaiden esiopetus, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna, muiden kuin oppivelvollisten perusopetus, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vaikeimmin kehitysvammaisten ja muiden pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esi- ja perusopetuksesta aiheutuvat lisäkustannukset, sisäoppilaitoslisä ja yksityisten opetuksen järjestäjien koulukotikorotus.

Momentissa säädetyin laskentakaavan mukaan kotikuntakorvauksen perusosasta vähennettäisiin 194,08 euroa, joka muodostuu vuosien 2013—2014 kustannustason muutoksen tekemättä jättämisestä ja vuoden 2016 indeksikorotusta vastaavan suuruudesta säästöstä. Pykälässä 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen yksikköhinnat oppilasta, läsnäolokuukautta tai kurssia kohden saataisiin, kun kotikuntakorvauksen perusosasta vähennettäisiin edellä mainittu 194,08

HE 177/2016 vp

euroa ja saatu erotus kerrottaisiin momentin taulukossa asianomaista toimintoa koskevalla kerroimella.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaskohtainen rahoitus laskee vuodesta 2017 hallituksen vuosien 2017—2020 julkisen talouden suunnitelmassa esitetyn mukaisesti. Julkisen talouden suunnitelman mukaan oppilasmäärien ja opetusryhmien kasvaessa turvapaikanhakijamäärien kasvun vuoksi perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaasta maksettavan rahoituksen määräävää kerrointa voidaan alentaa 1,67:ään, mikä vastaa perusopetuksen keskimääräistä hintaa kahdentoista oppilaan ryhmässä. Uusi kerroin muodostuisi jakamalla kerroin 1,67 yhdeksällä, jolloin yhden läsnäolokuukauden kerroin olisi pyöristettynä 0,186.

Jatkossa oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen olisi yksi kurssikohtainen rahoitus, joka kattaisi nykyisen perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen lukuun ottamatta aineopetusta sekä tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Rahoitus olisi jokaiselle kurssille sama. Uusi kurssikohtainen rahoitus muodostettaisiin jakamalla laskennallinen kokonaisrahoitus laskennallisilla kursseilla, joka saataisiin muuntamalla nykyisten rahoitusmuotojen opiskelijamäärät laskennallisiksi kursseiksi. Laskennalliseksi kurssikohtaiseksi rahoitukseksi saadaan 298,77 euroa, kun laskennallinen kokonaisrahoitus jaetaan laskennallisilla kursseilla. Uusi kurssikohtainen rahoituskerroin on pyöristettynä 0,046, jolloin kurssikohtaiseksi rahoitukseksi tulee 298,99 euroa.

HE 177/2016 vp

Seuraava taulukko kuvaa oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen rahoituskertoimen muodostumista.

Taulukko 8.

	Oppilas- määrä (vuosi 2015)	Rahoitus / oppilas (vuosi 2016)	Rahoitus yhteensä	Muunto laskennallisik- si kursseiksi
Perusopetukseen valmistava opetus	596 ⁹	10 584,68 ¹⁰	6 308 000	21 285 ¹¹
Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus (vähintään 17-vuotiaat), kansanopistot	490 ¹²	9 164,73	4 491 000	14 700
Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus (vähintään 17-vuotiaat), muut kuin kansanopistot	1 495 ¹³	4 674,01	6 988 000	22 425
Luku- ja kirjoitustaidon opetus	835 ¹⁴	7 533,00 ¹⁵	6 290 000	22 545
YHTEENSÄ			24 077	80 955

Jatkossa, kun aikuisten perusopetukseen tulee edellä kuvattuja muutoksia, viisivuotiaiden pidentymässä oppivelvollisuudessa olevien esiopetuksen yksikköhinta on pykälässä erotettu omaksi kokonaisuudekseen. Rahoitus säilyisi nykyisellä tasolla. Muilta osin kertoimet olisivat voimassa olevan säännösten mukaiset.

Voimassa olevassa rahoituslaissa ei ole ollut nimenomaista säännöstä lisäopetuksen pidentyn oppivelvollisuuden suorittaneiden vaikeavammaisten ja muiden vammaisten lisärahoituksesta, vaikka käytännössä lisärahoitusta on maksettu. Selkeyden vuoksi pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös lisäopetuksen aiemmin pidentyn oppivelvollisuuden piirissä olleiden oppilaiden yksikköhinnnoista.

Pykälän 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaisi vuosittain pykälässä tarkoitettut yksikköhinnat oppilasta tai suoritetta kohden. Säännös vastaisi sisällöllisesti voimassa olevaa säännöstä.

Pykälän 4 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaisi vuosittain järjestämisluvan saaneen yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamista koskevat yksikköhinnat samoin kuin kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden yksikköhinnat niiden oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna. Yksikköhinnat vahvistettaisiin 11 §:n mukaisesti. Säännös vastaa voimassa olevan rahoituslain säännöksiä.

⁹ Opetus- ja kulttuuriministeriön kysely 29.2.2016 tilanteen mukaan

¹⁰ Julkisen talouden suunnitelman edellyttämän vuonna 2017 voimaan tulevan alemman rahoitustason mukaan, rahoituksessa ei huomioitu vielä vuoden 2017 kustannustenjaon tarkistusta

¹¹ Perusopetusasetuksen mukaan opetusta on annettava vähintään 1000 tuntia, joka vastaa noin 36 kurssia, joiden kesto on 28 tuntia

¹² Yhden opiskelijan oletetaan suorittavan 30 kurssia lukuvuodessa

¹³ Yhden opiskelijan oletetaan suorittavan 15 kurssia lukuvuodessa

¹⁴ Työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittama opiskelijoiden lukumäärä

¹⁵ Työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittama vuoden 2015 opiskelijatyöpäivän hinta 41,85 euroa kerrottuna 180 päivällä. Työ- ja elinkeinoministeriö on ilmoittanut koulutuksen keskimääräiseksi kestoksi 160-200 päivää

¹⁶ Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan vuoden 2015 toteutunutta kokonaisuromäärää ei ole tiedossa johtuen siitä, että hankinnat eivät ole kohdistuneet kustannus seurannassa tapahtuneen koodimuutoksen takia oikein

Pykälän 5 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaisi vuosittain joustavan perusopetuksen yksikköhinnan valtion talousarvion rajoissa. Säännös vastaisi voimassa olevaa 29 §:n 2 momenttia.

Pykälän 6 momentin mukaan perusopetuksen oppiaineita suorittavien niin sanottujen aineopiskelijoiden suorittamien kurssien yksikköhinta vahvistettaisiin valtion talousarvion rajoissa. Aineopiskelijoiden yksikköhinnan vahvistaminen poikkeaisi muiden oppivelvollisuusiän ylittäneiden yksikköhintojen vahvistamisperiaatteesta. Säännös vastaa nykykäytäntöä.

35 §. *Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat.* Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti. Sen mukaan kilpailukykyopimuksen mukainen määräaikainen lomarahaleikkauksen alentamisen vaikutus rahoitukseen rajattaisiin koskemaan vuosia 2017—2019.

Koska vuosien 2020—2022 rahoituksen perusteena olevat yksikköhinnat perustuvat vuosien 2017—2019 toteutuneisiin kustannuksiin, yksikköhintoja laskettaessa tulee niiden perusteena olevan kunkin määräytymisvuoden kustannuksiin lisätä lomarahojen alentamisen euromääräinen vaikutus, joka on museoilla 324 000 euroa, teattereilla 233 000 euroa ja orkestereilla 426 000 euroa.

35 a §. *Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset.* Pykälää muutettaisiin siten, että museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtäviin vähennyksiin lisättäisiin vuosien 2016—2019 kehyspäättökseen mukainen vuotta 2017 koskeva pysyvä säästö.

45 a §. *Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen.* Voimassa olevassa 45 a §:ssä on ollut säännökset valtionavustuksesta nuorten aikuisten osaamisohjelmaan. Säännöksen voimassaolo päättyy vuoden 2016 lopussa.

Kumoutuvan pykälän tilalle ehdotetaan lisättäväksi väliaikaisesti uusi pykälä, joka koskisi nuorten aikuisten osaamisohjelman määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella ja maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen myönnettävällä valtionavustuksella rahoitettavaa toimintaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nuorten aikuisten osaamisohjelmaan kohdennetuilla määrärahoilla rahoittavan koulutuksen kohderyhmästä ja rahoitettavasta koulutuksesta vuosina 2017 ja 2018. Kohderyhmä vastaisi voimassa olevan säännöksen mukaista nuorten aikuisten osaamisohjelman kohderyhmää. Valtionavustuksella rahoitettava toiminta vastaisi voimassa olevaa lakia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtionavustusrahoituksesta, jota voitaisiin myöntää maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen. Valtionavustuksella voitaisiin rahoittaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen maahanmuuttajien opintoja. Säännöksen soveltamisala olisi kytketty kotoutumisen edistämisestä annetun lain soveltamisalaan. Lain soveltamisala koskisi kaikkia henkilöitä, joilla on voimassa oleva oleskelulupa tai joiden oleskeluoikeus on rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. Säännös koskisi myös EU:n ja Pohjoismaiden kansalaisia. Oleskeluluvan luonteella ei olisi merkitystä, vaan myös tilapäisesti maahan muuttavat henkilöt kuuluisivat säännöksen piiriin.

Säännöstä ei sovellettaisi henkilöön, jolla on Suomen kansalaisuus. Soveltamisalaan eivät myöskään kuuluisi kansainvälistä suojelua hakevat eivätkä maassa viisumilla tai viisumiva-

paasti oleskelevat henkilöt. Myös ensimmäistä oleskelulupaa hakevat henkilöt, olisivat soveltamisalan ulkopuolella ennen oleskeluluvan myöntämistä.

Valtionavustuksella voitaisiin rahoittaa sekä ammatillisena peruskoulutuksena että näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, ammattitutkintoja, erikoisammattitutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä. Ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävien perustutkintojen ja ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen tulisi olla oppilaitosmuotoisesti järjestettyä.

Avustusten myöntämisessä ja niillä järjestettävässä koulutuksessa olisi tarkoitus hyödyntää nuorten aikuisten osaamisohjelmassa syntyneitä toimintamalleja. Avustuksilla toteutettavissa koulutushankkeissa voitaisiin painottaa erityisesti laajaa henkilökohtaistamista, kielitaidon vahvistamisen integroimista ammatilliseen koulutukseen, ammattiopettajan, suomi toisena kielenä -opettajan ja ohjaajan välistä yhteistyötä, työelämälähtöisyyttä, työpaikalla tapahtuvaa oppimista, opettavien sisältöjen integrointia, maahanmuuttajien koulutuksen pedagogista osaamista ja kielitietoisien opettamisen osaamista.

Ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa näyttötutkintoina. Näyttötutkintona suoritettavissa tutkinnoissa ei sovelleta ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteiden kielitaitovaatimuksia, vaan näyttötutkintoon valmistava koulutus mahdollistaa käytännössä koulutukseen pääsyä alemmalla kielitaidolla kuin ammatilliseen peruskoulutukseen. Henkilökohtaistamisen hakeutumisvaiheessa arvioitaisiin hakijan opetuskielen taitoa suhteessa suoritettavan tutkinnon vaatimuksiin ja työelämän tarpeisiin. Näyttötutkintona suoritettavissa perustutkinnoissa, ammattitutkinnoissa ja erityisammattitutkinnoissa kielitaitovaatimukset vaihtelevat työelämän ammattitaitovaatimusten mukaan. Tavallisimmin kielitaitovaatimukset integroidaan ja osoitetaan osana muuta ammattitaitoa.

Ammatillista koulutusta voitaisiin opintojen alkuvaiheessa toteuttaa joko henkilön omalla äidinkielenä tai englanniksi ja tässä yhteydessä opiskeltaisiin samalla alan ammattikieltä suomeksi tai ruotsiksi. Rinnalla voisi olla tehostettua suomen tai ruotsin kielen koulutusta. Kun varsinaisen opetuskielen eli suomen tai ruotsin kielen taito kehittyy, voitaisiin opintoja jatkaa opetuskielillä. Nykysäädökset mahdollistavat tällaisen menettelyn, sillä osa opetuksesta voidaan antaa muullakin kuin koulutuksen järjestämisluvassa mainitulla koulutuksen järjestäjän opetus kielellä.

Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa opinnot henkilökohtaistetaan. Aikuisten maahanmuuttajien osalta on tärkeää pystyä tarjoamaan heidän työelämässä tarvitsemaansa koulutusta sekä turvaamaan tai vahvistamaan jo hankittua ammattitaitoa. Tavoitteena on, että ulkomailla suoritettut tutkinnot, opinnot ja työkokemus olisivat pohjana koulutuksen suunnittelulle ja täydentämiselle Suomessa. Henkilökohtaistamiseen liittyvässä osaamiskartoituksessa arvioidaan paitsi aikaisempaa koulutusta, osaamista ja työkokemusta ja kielitaitoa, myös esimerkiksi luku- ja kirjoitustaitoa sekä tieto- ja viestintäteknikkaan liittyviä taitoja. Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa omaksuttujen toimintamallien mukaisesti valtionavustuksella rahoitettavissa koulutuksissa olisi koulutukseen mahdollista liittää myös niin sanottua tukevaa toimintaa, jossa toiminta painottuu opiskeluvalmiuksien tukemiseen, oppimismenetelmiin, kieliopeutukseen yhdistettynä ammatilliseen opetukseen ja psykososiaaliseen tukeen.

Nuorten aikuisten osaamisohjelmasta poiketen valtionavustuksella voitaisiin rahoittaa myös ammatillisena peruskoulutuksena järjestettyjä perustutkintoja sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta. Ammatillisena peruskoulutuksena järjestetyt perustutkinnot

ovat usein perusasteen päättävien ensisijaisia tutkintoja. Niiden suorittaminen voi kuitenkin olla maahanmuuttajalle näyttötutkinnon suorittamista vaativampaa ammatillisena peruskoulutuksena järjestettyihin perustutkintoihin kuuluvien yhteisten tutkinnon osien ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvien kielitaitovaatimusten vuoksi. Kaikkien eri ammatillisen koulutuksen muotojen rahoittaminen valtionavustuksin on kuitenkin perusteltua, kun otetaan huomioon, että maahanmuuttajanuorten oppimistulokset ovat jääneet keskimäärin kantaväestöä heikomiksi. Erityisen ongelmallinen tilanne on ollut perusopetuksen päättövaiheessa maahan tulleilla nuorilla. Myös toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle jäämisen riski on vieraskielisillä ollut noin kaksinkertainen suhteessa kantaväestöön.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että pykälässä tarkoitettuja valtionavustuksia voitaisiin myöntää koulutuksen järjestäjille. Koulutuksen järjestäjillä tarkoitetaan niitä kuntia, kuntayhtymiä, rekisteröityjä yhteisöjä tai säätiöitä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa.

Valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä oppilaitosmuotoiseen ammatilliseen peruskoulutukseen ja ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen olisi, että koulutuksen järjestäjä osoittaa valtionavustushakemukseen sisältyvässä suunnitelmassa, että valtionosuusrahoitteista ammatillista peruskoulutusta tullaan järjestämään siinä laajuudessa, että 48 §:n 1 momentissa tarkoitettu varainhoitovuoden rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä on 87,56 prosenttia järjestämisluvassa määrätystä enimmäismäärästä. Koska oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen määrää ei säädellä, voisi sitä järjestää kysynnän mukaisesti valtionosuusrahoitteisena.

Vastaavasti oppilaitosmuotoisten ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen tarkoitettua valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakija osoittaa hakemukseensa sisältyvässä suunnitelmassa järjestävänsä koulutusta vähintään ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi hyväksyttävän opiskelijatyövuosimäärän tai oppisopimuskoulutuksen osalta rahoituksen perusteeksi vahvistetun enimmäisopiskelijamäärän verran. Valtionavustuksella ei korvattaisi valtionosuusrahoitteisen koulutuksen järjestämistä eikä koulutuksen järjestäjä voisi siirtää kohderyhmään kuuluvia valtionosuusrahoitteisessa koulutuksessa jo aloittaneita opiskelijoita valtionavustusrahoituksen piiriin.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykytilaa vastaavalla tavalla, ettei valtionavustusta saisi käyttää niistä opiskelijoista aiheutuviin kustannuksiin, joita rahoitetaan ammatillisen peruskoulutuksen tai ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin maksettavana valtionosuutena tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuna työvoimakoulutuksena.

48 §. *Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen.* Voimassa olevassa 1 momentissa säädetään esi- ja perusopetuksen oppilaiden sekä lukiolaisista tarkoitettua koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärien laskemisesta. Momenttia muutettaisiin esi- ja perusopetuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen osalta.

Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuvien säästöjen johdosta rahoituksen perusteena käytettävä opiskelijoiden enimmäismäärä säädettäisiin 12,44 prosenttia järjestämislupien mukaista kokonaisopiskelijamäärää alemmalle tasolle. Menettely vähentäisi ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien varainhoitovuoden rahoitusta. Menettely kuitenkin mahdollistaisi säästön toteuttamisen kunkin koulutuksen järjestäjän kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla joko toimintaa tehostamalla, opiskelijamäärää vähentämällä tai näiden yhdistelmällä.

Menettely edelleen mahdollistaisi sen, että ammatillisen koulutuksen järjestämislupien kokonaisopiskelijamääriä ei pääsääntöisesti tarvitsisi muuttaa vuodelle 2017, eikä leikata ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintoja.

Koska esi- ja perusopetuksen rahoituksen perusteena käytettävistä suoritteista säädettäisiin uudessa 48 a §:ssä, esi- ja perusopetuksen oppilasmäärän laskemisesta ei enää säädettäisi 1 momentissa.

Pykälän 3 momentti kumottaisiin. Esi- ja perusopetuksen rahoituksen laskemisesta säädettäisiin uudessa 48 a §:ssä.

Esityksessä ehdotetaan, että rahoituksen perusteena voidaan käyttää oppilas- ja opiskelijamäärien lisäksi muita suoritteita, kuten esimerkiksi kursseja ja läsnäolokuukausia. Tämän vuoksi 4 momenttia täsmennettäisiin vastaamaan muuttunutta tilannetta. Momentin sisältö säilyisi ennallaan. Opiskelija ja oppilas olisi edelleen mahdollista lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi ainoastaan yhdessä rahoituslain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Pykälän 5 momenttiin tehtäisiin tekninen täsmennys. Momentin sanamuotoa muutettaisiin niin, että se koskisi myös muita rahoituksen perusteena olevia suoritteita kuin oppilaita ja opiskelijoita.

48 a §. *Rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet perusopetuksessa.* Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin perusopetuksen rahoituksen perusteena käytettävistä uusista suoritteista.

Pykälän 1 momentin mukaan perusopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle laskettaisiin nykyiseen tapaan varainhoitovuotta edeltäneen syyskuun 20 päivän oppilasmäärän mukaan lukuun ottamatta perusopetukseen valmistavan opetuksen ja oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen rahoitusta. Perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitoslisä laskettaisiin edelleen syyskuun 20 päivän oppilasmäärän perusteella myös perusopetukseen valmistavan ja oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen osalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toiminnan käynnistämistä varten myönnettävästä rahoituksesta. Rahoitus laskettaisiin arvioidun oppilas- ja opiskelijamäärän mukaan, ja tarkistettaisiin varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavana vuonna.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksesta säädettäisiin 3 momentissa. Rahoitus perustuisi nykyisen vuosittaisen laskentapäivän asemesta läsnäolokuukausien määrään. Läsnäolokuukaudella tarkoitettaisiin perusopetukseen valmistavassa opetuksessa 30 kalenteripäivän pituista ajanjaksoa, jonka ajan oppilas on ollut opetuksen järjestäjän oppilaana. Rahoituksen laskemisessa otettaisiin huomioon varainhoitovuodelle arvioitu läsnäolokuukausien määrä ja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun läsnäolokuukausien määrän erotus.

Jos oppilasmäärä olisi muuttunut merkittävästä, rahoitus voitaisiin laskea opetuksen järjestäjän hakemuksesta arvioidun läsnäolokuukausien määrän mukaisesti. Merkittävänä muutoksena pidettäisiin pääsääntöisesti yli 20 prosentin suuruista oppilasmäärän muutosta.

Yhden oppilaan osalta rahoituksen perusteeksi hyväksyttäisiin enintään yhdeksän läsnäolokuukautta. Tämä vastaisi nykyistä yhden vuoden opiskelua koskevaa rahoitusta. Yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty oppilaiden sallittu enimmäismäärä, varainhoitovuoden rahoituksen perusteeksi hyväksyttäisiin enintään kuukau-

HE 177/2016 vp

simäärä, joka saataisiin, kun järjestämisluvassa määrätty enimmäismäärä kerrotaan luvulla yhdeksän. Tarkoituksena on, että jatkossakin rahoituksen perusteeksi voitaisiin näissä tapauksissa laskea vuosittain enintään opetuksen järjestämisluvan mukainen oppilasmäärä.

Seuraava taulukko kuvaa, miten oppivelvollisuusikäisten perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus määräytyisi jatkossa.

Taulukko 9.

Oppivelvollisuusikäiset

Perusopetukseen valmistava opetus

Opiskelijan läsnäoloon perustuva rahoitus

Läsnäolokuukausiin perustuva rahoitus

2016	2017	2018	2019	2020
$+ \text{väh. } 4\text{kk}$ $20.9.2016 \times 0,5$ + $20.9.2015 \times 0,5$	2017 arvio + $+ \text{väh. } 4\text{kk} *$	2018 arvio	2019 arvio + 2017 toteuman ja arvion erotus	2020 arvio + 2018 toteuman ja arvion erotus

otun aineopetuksuoritettujen kurssisessa otettaisiin edeltävää vuotta i kurssilla tarkoi-ole se, että kurssi täjä olisi järjestä-ät olisi rahoituk-

*) perustuu 20.9.2016 opiskelijamäärään

Jos oppilasmäärä olisi merkittävästi muuttunut, rahoitus laskettaisiin opetuksen järjestäjän hakemuksesta arvioitun kurssimäärän mukaisesti. Merkittävänä muutoksena pidettäisiin pääsääntöisesti yli 20 prosentin suuruista oppilasmäärän muutosta.

Seuraava taulukko kuvaa muiden kuin oppivelvollisten rahoituksen määräytymistä jatkossa.

Taulukko 10.

Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus (2017)

Oppivelvollisuusikäisten ylittäneiden perusopetus (2018-)

Opiskelijan läsnäoloon perustuva rahoitus

Kurssimääriin perustuva rahoitus

2016	2017	2018	2019	2020
$20.9.2016 \times 0,5$ + $20.9.2015 \times 0,5$	2017 arvio	2018 arvio	2019 arvio + 2017 toteuman ja arvion erotus	2020 arvio + 2018 toteuman ja arvion erotus

Pykälän 5 momentin mukaan perusopetuksen aineopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle laskettaisiin varainhoitovuotta edeltävänä lukuvuotena suoritettujen perusopetuksen oppimäärään kuuluvien kurssin määrien mukaan.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin rahoitukseen oikeuttavien kurssien opiskelijakohtaisesta enimmäismäärästä. Perusopetuslain 1 ja 46 §:n muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitetun perusopetuksen rakenne muutettaisiin. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus rakentuisi ehdotuksen mukaan kolmesta vaiheesta, joille säädettäisiin valtioneuvoston asetuksessa tuntijaot. Luku- ja kirjoitustaidon opetus kytkettäisiin osaksi perusopetusta.

Momentin mukaan rahoituksen perusteeksi voitaisiin hyväksyä enintään sata kurssia sellaisen opiskelijan osalta, joka tarvitsee koko alku- ja päättövaiheen opetuksen ja enintään 130 kurssia sellaisen opiskelijan osalta, joka tarvitsee lisäksi lukutaitovaiheen opetuksen. Myös perusopetuksen aineopinnot luettaisiin mukaan edellä mainittuihin kurssimääriin. Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei sisälly vastaavia rajoituksia.

Momentissa säädettäisiin lisäksi, että yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty opiskelijoiden sallittu enimmäismäärä, voitaisiin varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kurssimäärä, joka saataisiin kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaisiin luvulla 30. Tarkoituksena on, että jatkossakin rahoituksen perusteeksi voitaisiin näissä tapauksissa laskea vuosittain enintään opetuksen järjestämisluvan mukainen oppilasmäärä.

Pykälän 7 momentin mukaan opetuksen järjestäjän hakemus, jolla haetaan opiskelijamääräarvion muuttamista merkittävän muutoksen perusteella, tulisi toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriön varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun loppuun mennessä.

48 b §. *Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018.* Pykälä olisi uusi. Se olisi määräaikainen, ja siinä säädettäisiin perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen laskemisesta vuosina 2017 ja 2018.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus määräytyisi jatkossa läsnäolokuukausien perusteella. Koska läsnäolokuukausista ei ole olemassa tilastotietoja, rahoituksen laskenta perustuisi vuosina 2017 ja 2018 pykälän 1 momentin mukaan läsnäolokuukausimääräarvioon, joka suhteutettaisiin aiempien vuosien oppilasmäärään. Arvioon perustuva rahoitus tarkistettaisiin toteutuneiden läsnäolokuukausien määrän mukaiseksi varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavana vuonna ottamalla huomioon toteutuneen ja arvioidu kurssimäärän erotus.

Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi muuttaa läsnäolokuukausimääräarviota opetuksen järjestäjän hakemuksesta. Hakemus tulisi toimittaa ministeriön varainhoitovuoden elokuun loppuun mennessä.

48 c §. *Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018.* Pykälä olisi uusi. Se olisi määräaikainen, ja siinä säädettäisiin muiden kuin oppivelvollisten rahoituksen laskemisesta vuosina 2017 ja 2018.

Muiden kuin oppivelvollisten rahoituksen määräytymisen perusteena olisi jatkossa suoritettut kurssit. Koska ei ole olemassa tilastotietoja kurssimäärästä, rahoituksen laskenta perustuisi vuosina 2017 ja 2018 pykälän 1 momentin mukaan kurssimääräarvioon, joka suhteutettaisiin aiempien vuosien oppilasmäärään. Kurssimääräarvioon perustuva rahoitus tarkistettaisiin toteutuneen suoritettujen kurssien määrän mukaiseksi varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seu-

raavana vuonna ottamalla huomioon toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän erotus. Momentti ei koskisi perusopetuslain 46 §:n 2 momentissa tarkoitettua perusopetuksen aineopetusta.

Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi muuttaa kurssimääräarviota opetuksen järjestäjän tekemän hakemuksen perusteella. Hakemus tulisi toimittaa ministeriöön varainhoitovuoden elokuun loppuun mennessä.

50 §. Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen. Pykälä uudistettaisiin kokonaisuudessaan. Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään voimassa olevaa 1 momenttia. Momenttiin tehtäisiin vain teknisiä, pykäläviittauksia koskevia muutoksia, koska esityksessä ehdotetaan kumottaviksi voimassa olevan lain 12—18 pykälät.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin keskimääräisten opiskelijamäärien tarkistamisesta. Oppilas- ja opiskelijamääriä ei enää tarkistettaisi perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoituksessa. Koska ammatillisen lisäkoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten opiskelijamääriä ei ole vakiintuneen käytännön mukaisesti tarkistettu, momenttia täsmennettäisiin tältä osin. Ammatillisen peruskoulutukseen kohdistuvien säästöjen vuoksi ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen tarkistus olisi kuitenkin toteutettavissa enintään määrään, joka olisi 87,56 prosenttia ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrätystä kokonaisopiskelijamäärästä.

Menettely vähentäisi ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien oikeutta rahoitukseen yhteensä 190 miljoonaa euroa. Valtion talousarviossa otetaan huomioon sekä ammatillisen peruskoulutuksen todellisten vuosiopiskelijamäärien että rahoituksen perusteena olevien laskennallisten vuosiopiskelijamäärien kehitys. Rahoituksen perusteena olevassa vuosiopiskelijamäärässä on muun ohella huomioitu järjestämisluvien ylitykset ja alitukset. Valtion talousarviossa vuoden 2016 todellinen vuosiopiskelijamääräarvio vastaa järjestämisluvien enimmäisopiskelijamäärää, mutta rahoituksen perusteena oleva opiskelijamääräarvio on tätä alhaisempi. Vuoden 2017 rahoituksen perusteeksi tulee määritellä se vuosiopiskelijamäärä, johon valtion talousarvion mukaan rahoitus riittää sen jälkeen kun 190 miljoonan euron säästön vaikutus on vähennetty. Tällöin rahoituksen perusteena olevan opiskelijamäärän ja järjestämisluvien enimmäisopiskelijamäärän välillä ei valtion talousarviossa enää voi olla aiempina vuosina arvioitua täyttöasteväljyyttä. Tämän vuoksi järjestämisluvien enimmäisopiskelijamäärää on vähennettävä 12,44 prosenttia, vaikka valtion talousarviossa rahoituksen perusteena oleva opiskelijamääräarvio pienenee vuodesta 2016 vuoteen 2017 tätä vähemmän.

Pykälän 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvauksen vuonna 2017. Voimaantulosäännöksen mukaan momentti olisi voimassa vuoden 2017 loppuun. Tarkoituksena on, että siirtymäkorvaus myönnettäisiin ja maksettaisiin muun valtiosuusrahoituksen yhteydessä.

Voimaantulosäännös. Voimaantulosäännöksen mukaan laki tulisi voimaan vuoden 2017 alusta. Perusopetuksen valmistavan opetuksen siirtymäkorvausta koskevat säännökset olisivat voimassa vuoden 2017 loppuun. Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen vuosina 2017 ja 2018 arvioon perustavaa rahoitusta koskevat säännökset samoin kuin ammatillisen koulutuksen valtionavustusrahoitusta koskevat säännökset olisivat voimassa vuoden 2018 loppuun. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelle 2017 myönnettävään rahoitukseen ja valtiosuuteen.

1.2 Laki vapaasta sivistystyöstä

9 §. *Valtionosuuden määrä.* Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti. Sen mukaan kilpailukyky-sopimuksessa sovitun määräaikaisen lomarahaleikkauksen vaikutus kuntien ylläpitämien kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuteen otettaisiin huomioon alentamalla myönnettävää valtionosuutta. Lomarahaleikkauksen alentamisen vaikutusta ei otettaisi huomioon opintokeskusten valtionosuudessa, koska opintokeskukset ovat yksityisten ylläpitämiä oppilaitoksia.

Myönnettävän valtionosuuden määrä laskettaisiin siten, että 1 momentin mukaisesti laskettu valtionosuuden peruste kerrottaisiin kansanopistojen osalta luvulla 0,9853, kansalaisopistojen osalta luvulla 0,9819, kesäyliopistojen osalta luvulla 0,9865 ja liikunnan koulutuskeskusten osalta luvulla 0,9910.

11 §. *Yksikköhinta.* Pykälään lisättäisiin uusi 11 momentti. Sen mukaan kilpailukyky-sopimuksen mukainen määräaikainen lomarahaleikkauksen alentamisen vaikutus rahoitukseen rajattaisiin koskemaan vuosia 2017—2019.

Koska vuosien 2020—2022 rahoituksen perusteena olevat yksikköhinnat perustuvat vuosien 2017—2019 toteutuneisiin kustannuksiin, yksikköhintoja laskettaessa tulee niiden perusteena olevan kunkin määrätymisvuoden kustannuksiin lisätä lomarahojen alentamisen euromääräinen vaikutus, joka on kansanopistoilla 55 000 euroa, valtakunnallisilla liikunnan koulutuskeskuksilla 8 000 euroa, kansalaisopistoilla 1 252 000 euroa ja kesäyliopistoilla 9 000 euroa.

11 b §. *Oppilaitosten yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset.* Pykälän 2 momentti muutettaisiin siten, että rahoituksen perusteena olevien kansanopiston opiskelijaviikon, kansalaisopiston opetustunnin, valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden, kesäyliopistojen opetustunnin ja opintokeskuksen opetustunnin yksikköhintojen vähimmäistasoa alennettaisiin 0,7 prosenttia eli vuoden 2017 negatiivisen kustannustason muutoksen verran. Alentamisen arvioidaan vastaavan kilpailukyky-sopimuksen mukaisten sosiaalivakuutusmaksujen ja sosiaaliturvamaksujen alentamisen vaikutuksia vapaan sivistystyön oppilaitoksien ylläpitäjien rahoitukseen.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Voimassa olevan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 17 §:ssä säädetään ulkomailla järjestettävän perusopetuksen yksikköhinnoista. Esityksessä ehdotetaan, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 11 §:n 5 momenttiin lisättäisiin tarkkarajainen ja täsmällinen asetuksenantovaltuutus ulkomailla järjestettävän perusopetuksen rahoituksen korottamisesta tai alentamisesta. Tarkoituksena ei ole muuttaa voimassa olevan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen 17 §:ää.

3 Voimaantulo

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Perusopetuksen valmistavan opetuksen siirtymäkorvausta koskevat säännökset olisivat voimassa 31 päivään joulukuuta 2017. Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen vuosina 2017 ja 2018 arvioon perustavaa rahoitusta koskevat säännökset samoin kuin ammatillisen koulutuksen valtionavustusrahoitusta koskevat säännökset olisivat voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelle 2017 myönnettävään rahoitukseen ja valtionosuuteen.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ammatillisen koulutuksen säästö

Ehdotettua sääntelyä ammatilliseen peruskoulutuksen säästöjen toteuttamiseksi on syytä arvioida perustuslain (731/1999) 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon, perustuslain 16 §:ssä turvattujen sivistyksellisten oikeuksien ja perustuslain 6 §:ää säädetyn yhdenvertaisuuden näkökulmista.

Kunnille annettavista tehtävistä säädetään perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan lailla. Perustuslakivaliokunta on aiemmissa asiaa koskevissa lausunnoissaan korostanut, että kunnan tehtävistä säädettyä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVL 12/2011 vp, PeVL 29/2009 vp, PeVL 44/2016, PeVL 60/2014 vp). Toisaalta valiokunta on katsonut, että lainsäätäjällä on varsin laaja harkintamarginaali säädettyä leikkauksia valtionosuusjärjestelmään silloinkin, kun ne vaikuttavat merkittävästi yksittäisten kuntien valtionosuuksiin (ks. PeVL 44/2014 vp, s. 2/II).

Edellä kuvattu rahoitusperiaate on otettava huomioon myös arvioitaessa kuntien rahoitusosuuksia toisen asteen koulutuksessa. Kunnilla ei ole lakisääteistä velvoitetta järjestää ammatillista peruskoulutusta. Kuntien on kuitenkin osallistuttava ammatillisen peruskoulutuksen rahoitukseen silloinkin, kun ne eivät itse sitä järjestä.

Esityksellä ei lisätä kuntien rahoitusvastuuta tai puututa kuntien rahoitettavaksi kuuluvan toiminnan laajuuteen, vaan ehdotetut ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen kohdentuvaa säästöä koskevat säännökset vähentäisivät kuntien omarahoitusosuutta ammatillisesta peruskoulutuksesta. Esitys ei vaaranna perustuslain 121 §:ssä turvattua kunnallisen itsehallinnon taloudellista ulottuvuutta.

Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Perustuslakivaliokunta on aiemmassa lausuntokäytännössään todennut, että valtiontalouden säästötavoitteet taloudellisen laskusuhdanteen aikana voivat sinänsä muodostaa hyväksyttävän perusteen puuttua jossain määrin myös perustuslaissa turvattujen oikeuksien tasoon. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että sääntely ei saa kokonaisuutena arvioiden vaarantaa perustuslaissa asetettua tukemisvelvoitetta (vrt. esim. PeVL 32/2014 vp, s. 2 ja PeVL 25/2012 vp, s. 3/I, PeVL 44/2014 vp). Valiokunta on myös huomauttanut, että niin sanotut perustuslailiset toimeksiannot ovat merkityksellisiä erityisesti lainsäätäjän toiminnassa ja ne on otettava huomioon myös budjettivaltaa käytettäessä. Tähän tulisi kiinnittää huomiota valtiontalouden säästöjä kohdennettaessa (PeVL 32/2014 vp, s. 2/II, ks. myös PeVM 25/1994 vp, s. 3/II ja s. 6).

Ammatillisen koulutuksen rahoittamisessa on kyse sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen turvaamisesta. Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on vähentää ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien rahoitusta yhteensä 190 miljoonaa euroa. Rahoitus vähennetään rajaamalla ammatillisesta peruskoulutuksesta maksettavaa järjestäjäkohtaista rahoituksen määrää. Sen sijaan opiskelijamäärää ei lainsäädännöllä tai viranomaispäätöksin ole tarkoitus säästön toteut-

tamiseksi vähentää, vaan koulutuksen järjestäjä saa päättää säästön kohdentamisesta omassa toiminnassaan.

Säästö voidaan toteuttaa toimintaa tehostamalla, opiskelijamäärää vähentämällä tai yhdistämällä näitä keinoja. Esityksen vaikutusarvioita koskevassa osiossa on kuvattu tarkemmin säästön järjestäjäkohtaisia vaihtoehtoisia toteuttamistapoja ja niiden vaikutuksia. Koulutuksen järjestäjiltä saatujen tietojen mukaan toiminnan sopeuttamista alentuneeseen rahoitustasoon ei juurikaan aiota tehdä opiskelijamäärää vähentämällä. Vaikka koko säästö toteutettaisiin opiskelijamäärää vähentämällä, eivät perusasteen hakeutumisvuonna päättäneiden mahdollisuudet saada ammatillisen koulutuksen opiskelijapaikka vaarannu. Resurssit riittävät jatkossa myös muiden kohderyhmien ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Määrärahatason alentumiseen liittyvä mahdollinen koulutustarjonnan heikkenys ei tee tyhjäksi sivistyksellisten oikeuksien ydinsisältöä. Lisäksi osana ammatillisen koulutuksen reformia toteutettavilla uudistuksilla on tarkoituksena pyrkiä pidemmällä aikajänteellä luomaan koulutuksen järjestäjille nykyistä enemmän mahdollisuuksia ja liikkumavaraa rakentaa koulutusratkaisuja asiakkaiden tarpeista ja hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä koulutuspoluissa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäkohtaisen rahoituksen vähentyminen voi johtaa joidenkin koulutuksen järjestäjien taloudellisten toimintaedellytysten heikkenemisen tavalla, joka voi vaikeuttaa toiminnan järjestämistä kaikissa nykyisissä toimipisteissä ja paikkakunnilla. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt järjestäjäverkoston kehittämistä koskevan ohjelman, jonka tarkoituksena on varmistua ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon toiminta- ja palvelukyvyistä sekä koulutuksen saatavuudesta taloudellisten edellytysten heikentymisestä huolimatta.

Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus

Ihmiset ovat perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa pykälän 2 momentin mukaan ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisen koulutuksen resursseja lisättäisiin niin, että vuonna 2017 maahanmuuttajille suunnattua ammatillista koulutusta voitaisiin rahoittaa normaalin valtionosuusrahoituksen lisäksi myös valtionavustuksin.

Lakia sovellettaisiin maahanmuuttajille suunnatun ammatilliseen koulutuksen rahoitukseen, maahanmuuttajan oleskelun luonteesta ja perusteesta riippumatta. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin maahanmuuttajat, jotka ovat saaneet Suomen kansalaisuuden. Vastava rajaus on kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa, jonka säätämisen yhteydessä on katsottu, että saadessaan Suomen kansalaisuuden henkilön voidaan katsoa kotoutuneen jo siinä määrin suomalaiseen yhteiskuntaan, että kotoutumislain mukaisia toimenpiteitä ei hänen kohdallaan enää tarvittaisi.

Perustuslain 16 §:n 2 momentissa säädetään erityisesti yhtäläisistä mahdollisuuksista saada muuta kuin perusopetusta kykyjensä ja erityisten tarpeittensa mukaisesti. Yhtäläinen mahdollisuus sisältää mahdollisuuksien tasa-arvon, mutta säännöksessä on erityisesti mainittu kyvyt ja erityiset tarpeet. Näin ollen opetusjärjestelyissä voidaan ottaa ja käytännössä otetaan huomioon sellaisia seikkoja, jotka edellyttävät erityistä tukea tai muuten asetettavia perusteita muun kuin perusopetuksen poikkeukselliselle järjestämiselle. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on osaltaan edistää yhdenvertaisuutta ja helpottaa ja nopeuttaa koulutukseen pääsyä sekä mahdollistaa erityisesti kielen oppimiseen liittyvien tukitoimien avulla tutkinnon, tutkin-

non osan tai valmentavan koulutuksen suorittaminen mahdollisesta heikosta kielitaidon lähtötasosta ja koulutukseen hakeutumisen valmiuksista riippumatta. Koulutuksen suuntaaminen ja siihen liittyvien tukitoimien tehostaminen ovat erityisesti erilaisten haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajaryhmien kannalta. Tämä on olennaista, sillä ammatillinen koulutus antaa edellytykset toimeentulon hankkimiselle.

Kilpailukykysovimuksesta johtuvat muutokset vuosina 2017—2019

Kilpailukykysovimuksen perusteella tehtävät muutokset rahoituslaissa ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettuun rahoitukseen toteutettaisiin siten, että rahoituksen perusteena olevien kustannusten vähetessä myös rahoitus vähenisi vastaavalla määrällä. Kilpailukykysovimuksen perusteella tehtävät muutokset eivät siten ole rahoitusperiaatteen vastaisia, koska ne eivät vaaranna kuntien tosiasiallisia edellytyksiä suoriutua velvoitteistaan. Vähennys ei edellä selostetun perusteella, ainakaan yksittäisenä muutoksena tarkastellen, vaaranna myöskään sivistyksellisten oikeuksien toteutumista

Perusopetuksen valmistavan opetuksen ja oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen rahoitus

Perustuslain 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään lailla. Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Esityksessä ehdotetaan, että perusopetukseen valmistavan opetuksen ja oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen järjestämistä tehostetaan kytkemällä rahoitus nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Samalla purettaisiin rahoitusjärjestelmän esteet opetuksen tehokkaalle käynnistämiseksi. Oppilasmäärän muuttuessa rahoitus laskettaisiin sekä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa että muiden kuin oppivelvollisten opetuksessa opetuksen järjestäjän hakemuksesta arvioidun kurssimäärän tai läsnäolokuukausien mukaisesti. Merkittävä oppilasmäärän muutos vaikuttaisi täten nopeasti opetuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen. Hallituksen kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman mukaisesti rahoituksen viiveet eivät näin ollen olisi esteenä opetuksen pikaiselle ja tehokkaalle käynnistämiseksi esimerkiksi silloin, kun oppilasmäärä maahanmuuton vuoksi voimakkaasti kasvaa.

Esityksessä ehdotettu perusopetukseen valmistavan ja muiden kuin oppivelvollisten opetuksen rahoituksen uudistuksen voidaan toteutuessaan arvioida parantavan oppivelvollisuusiän ylittäneiden mahdollisuuksia saada perusopetusta ja saavuttaa jatko-opinto kelpoisuus. Näin olleen esityksen arvioidaan tältä osin olevan perustuslain 16 §:n mukainen ja edistävän sen tavoitteita.

Esityksessä ehdotetaan, että muiden kuin oppivelvollisten opetuksen rahoitukseen oikeuttavien kurssien opiskelijakohtainen enimmäismäärä olisi enintään sata kurssia niillä, jotka tarvitsevat koko alku- ja päättövaiheen opetuksen, mutta eivät lukutaito-opetusta. Enimmäismäärä olisi kuitenkin 130 kurssia niillä, jotka aloittaisivat opintonsa luku- ja kirjoitustaitovaiheesta. Rahoitettavien kurssien enimmäismäärän rajoitus ei kuitenkaan estäisi koulutuksen järjestäjää järjestämästä kursseja säädettyä enempää. Niitä ei kuitenkaan voitaisi lukea valtionosuuteen oikeuttaviksi kursseiksi. Voimassa olevassa rahoituslaissa ei ole vastaavia rajoituksia. Opiskeltavien kurssien määrän rajoittamista voidaan pitää sekä kansantaloudellisista syistä että opiskelijoiden näkökulmasta tarkoituksenmukaisena.

Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei sisälly vähimmäiskurssimäärää muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen alkuvaiheelle. Vuoden 2018 alusta voimaan tulevaksi esitetyn perusopetuslain ja siihen liittyvän valtioneuvoston tuntijakoasetuksen muutoksen myötä opiskelijalle, joka osaa lukea ja kirjoittaa, perusopetuksen alku- ja päättövaiheen yhteenlaskettu vähimmäiskurssimäärä olisi 84 kurssia. Opiskelijoiden joukossa on kuitenkin sekä nopeasti eteneviä että hitaita oppijoita ja heille kaikille tulee turvata mahdollisuus saavuttaa perusopetuksen päättötodistus. Esityksessä ehdotettu rahoitettavien kurssien enimmäismäärä, sata kurssia, tarkoittaisi käytännössä, että yksilöllisiä kertaavia ja tulevia opintoja varten jäisi 16 kurssia. Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksessa alkuvaiheeseen olisi edellä mainitun perusopetuslain muutoksen myötä mahdollista tarpeen mukaan sisällyttää luku- ja kirjoitustaitovaihe, jos opiskelija ei osaisi lukea ja kirjoittaa latinalaisilla aakkosilla tai lukeminen ja kirjoittaminen olisi hyvin heikkoa. Opiskelijoille, jotka suorittavat myös luku- ja kirjoitustaitovaiheen, rahoitettavien kurssien enimmäismäärä olisi 130 kurssia.

Perusopetuslaissa ei ole säädetty subjektiiviseksi katsottavaa oikeutta perus- tai muuhun opetukseen tai koulutukseen oppivelvollisuuden päätyttyä. Kurssien enimmäismäärän voidaan edellä kuvatuin tavoin katsoa olevan riittävä sivistyksellisten oikeuksien turvaamiseksi. Rahoitettavien kurssien enimmäismäärä on kuitenkin määritelty siten, että kaikilla perusopetuksen tarpeessa olevilla voidaan lähtötasostaan riippumatta arvioida olevan hyvät ja yhdenvertaiset edellytykset suorittaa perusopintonsa ja saavuttaa sille asetetut tavoitteet. Rahoitettavan kurssimäärän enimmäismäärästä säättämisen voidaan myös katsoa tehostavan opetuksen tehokasta läpäisyä. Opintojen tehokas eteneminen perusasteella on myös opiskelijan etu.

Julkisen vallan velvollisuus järjestää ja rahoittaa perusopetusta ei kuitenkaan ole rajoittamaton edes nuorten osalta. Perusopetus on tutkintotavoitteista opiskelua, jolle asetetut tavoitteet on perusteltua edellyttää saavutettavan tietyssä ajassa, joko oppivelvollisuuden aikana tai tietyssä, tässä esityksessä ehdotettavassa kurssimäärässä.

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus on suunniteltu kokonaisuudeksi, jota on tarkoitus suorittaa kokopäiväisesti ja tehokkaasti. Sitä on kurssisuorituksiin perustuvan rahoituksen puitteissa mahdollista suorittaa myös osa-aikaisesti, esimerkiksi kotitöiden tai ansiotyön sivussa. Esityksen voidaan tältä osin arvioida lisäävän koulutuksellista tasa-arvoa.

Hallituksen käsityksen mukaan esitykseen ei sisälly sellaisia perusoikeuksien rajoituksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 12—18 § ja 48 §:n 3 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 12 § laeissa 1607/2015 ja 1690/2015, 13 § osaksi laissa 1607/2015, 14, 15 ja 18 § laissa 1607/2015 ja 17 § laissa 1410/2014,
muutetaan 2 §:n 2 momentin 2—5, 7 ja 10 kohta, 5 §:n 3 kohta, 8 §:n 1 momentti, 8 a §, 11 § ja 22 §, 23 b §:n 2 momentti, 24 §:n 1 momentti, 29 §, 35 a §, 48 §:n 1, 4 ja 5 momentti ja 50 §,
sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 2 momentin 4-5 kohta, 5 §:n 3 kohta, 8 §:n 1 momentti, 24 §:n 1 momentti ja 50 §:n 2 momentti laissa 1410/2014, 8 a §, 11 §, 23 b §:n 2 momentti ja 35 a § laissa 1607/2015, 29 § ja 50 §:n 1 momentti laissa 1511/2011, 48 §:n 1 momentti laissa 486/2013 ja 50 § laeissa 1410/2014 ja 1511/2011, sekä
lisätään 2 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1410/2014, uusi 3 a, 3 b ja 11 kohta, 6 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1410/2014 uusi 3 momentti, 7 §:ään uusi 3 momentti, 10 §:ään uusi 4 momentti, lakiin väliaikaisesti uusi 11 a §, 20 §:ään uusi 2 momentti, 24 §:ään uusi 10 momentti, 25 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1511/2011, 892/2013, 1410/2014 ja 248/2015, uusi 8 momentti, 28 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1410/2014, uusi 2 momentti, 35 §:ään uusi 5 momentti, väliaikaisesti uusi 45 a §, uusi 48 a § ja väliaikaisesti uusi 48 b ja 48 c § sekä 50 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1511/2011 ja 1410/2014, väliaikaisesti uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Soveltaminen eräissä tapauksissa

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tässä laissa säädetään rahoituksesta:

- 2) perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen valmistavaan opetukseen;
- 3 a) perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien niiden oppilaiden esiopetukseen, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna;
- 3 b) perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen;
- 4) perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa ja 26 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vaikeimmin kehitysvammaisten ja muiden pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esi- ja perusopetuksesta aiheutuviin lisäkustannuksiin;
- 5) sisäoppilaitoksessa järjestettävän perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitoslisään majoituksen ja ruokailun saavien oppilaiden osalta ja yksityiselle perusopetuksen järjestäjälle, jonka perusopetuksen järjestämisluvan mukaisena erityisenä koulutustehtävänä on koulukotiopetuksen järjestäminen, koulukotiopetusta saavista oppilaista myönnettävään koulukotikorotukseen;

7) perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitetun järjestämisluvan saaneen yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen;

10) taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa tarkoitettuun opetustuntikohdaisesti rahoitettavaan taiteen perusopetukseen;

11) perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettuun järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäiseen vuoteen niiden oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna.

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

3) perusopetuslaissa tarkoitetussa lisäopetuksessa, perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoitetun pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien viisivuotiaiden oppilaiden esiopetuksessa, ulkomailla järjestettävässä opetuksessa, perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetussa pidentettyyn oppivelvollisuuteen perustuvassa opetuksessa, koulukotiopetuksessa, sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyssä perusopetuksessa, perusopetuslain 7 §:n mukaiseen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden esiopetuksessa, joustavassa perusopetuksessa ja yksityisen opetuksen järjestäjän toiminnan aloittamisessa oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella, perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetussa perusopetuksessa kurssimäärän ja kurssia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa läsnäolokuukausien määrän ja läsnäolokuukautta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella;

6 §

Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaissa tarkoitetussa koulutuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa

Myönnettäessä vuosina 2017—2019 valtionosuutta kunnalle 2 momentin 1 kohdassa säädetystä lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon 98,96 prosenttia ja 2 momentin 2 kohdassa säädetystä ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuuden perusteesta 99,10 prosenttia.

7 §

Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus

Vuosina 2017—2019 kuntayhtymälle myönnetään lukiolaissa tarkoitettuun koulutukseen 98,96 prosenttia ja ammatilliseen peruskoulutukseen 99,10 prosenttia 1 momentissa tarkoitusta rahoituksesta.

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia, ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista 52,52 prosenttia ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

8 a §

Kunnan omarahoitusosuuteen ammattikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden poistamisen johdosta lisättävän euromäärän laskeminen vuodesta 2016 alkaen

Poiketen siitä, mitä 8 §:n 4 momentissa säädetään kunnan omarahoitusosuuteen lisättävän vuosittaisen euromäärän laskemisesta, vuosien 2016, 2018 ja 2019 varainhoitovuoden kustannustason arvioitua muutosta ei oteta huomioon.

10 §

Valtionosuus ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin

Myönnettäessä valtionosuutta ammatillista lisäkoulutusta järjestävälle kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentissa tarkoitettua valtionosuuden perusteena käytettävästä euromäärästä otetaan vuosina 2017—2019 huomioon 98,93 prosenttia.

11 §

Esi- ja perusopetuksen rahoitus

Kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettun järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään 2 §:n 2 momentin 1—4, 9 ja 11 kohdassa tarkoitettuun toimintaan ja 5 kohdassa tarkoitettuun sisäoppilaitoslisään rahoitusta euromäärä, joka saadaan, kun suoritteiden määrä kerrotaan suoritteen yksikköhinnalla 5 §:n 3 kohdan mukaisesti. Perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettun järjestämisluvan saaneelle yksityisen opetuksen järjestäjälle myönnetään lisäksi 2 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuun koulukotikorotukseen ja 7 kohdassa tarkoitettuun toimintaan rahoitusta euromäärä, joka saadaan, kun suoritteiden määrä kerrotaan suoritteen yksikköhinnalla 5 §:n 3 kohdassa säädetyn mukaisesti.

Perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettun järjestämisluvan saaneelle perusopetuksen järjestäjälle myönnetään toiminnan aloittamiseen rahoitusta aloittamiskuukauden alusta sen varainhoitovuoden loppuun, jolta järjestäjälle ei makseta esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausta kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan mainittua korvausta vastaava määrä. Toiminnan aloittamisessa rahoitus lasketaan arvioidun oppilasmäärän mukaan. Toteutuneen ja arvioidun oppilasmäärän erotus otetaan huomioon kyseistä varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavan vuoden rahoituksessa. Toiminnan aloittamiseen rahoitusta myönnetään silloin, kun yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 7 §:n mukainen järjestämis-

lupa tai sitä laajennetaan koskemaan esi- tai perusopetusta ja silloin, kun opetus laajenee uudelle luokka-asteelle.

Perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettuun järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden rahoitusta myönnettäessä yksikköhintana käytetään niiden oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna, kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain 38 §:ssä tarkoitettua kuusivuotiaiden kotikuntakorvausta vastaavaa euro määrää.

Sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään perusopetuksen valtionosuudesta, kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle opetuksen järjestäjälle voidaan myöntää joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin euro määrä, joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan mainittua toimintaa varten oppilasta kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

Ulkomailla järjestettävän opetuksen osalta oppilaskohtaista rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa. Korotuksen enimmäis- ja vähimmäismäärästä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. Maakohtaisesta korotuksesta tai alennuksesta voidaan säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Vuosina 2017—2019 kunnalle ja kuntayhtymälle myönnetään 98,97 prosenttia 1 momentin mukaisesta rahoituksesta.

Myönnettäessä vuosina 2020—2022 tässä pykälässä tarkoitettua rahoitusta kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettua järjestämislupaa saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle 1 momentin mukainen rahoitus kerrotaan luvulla 1,0098.

11 a §

Perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvaus vuonna 2017

Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä säädetään, kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettua järjestämislupaa saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvausta vuonna 2017. Siirtymäkorvauksen määrä saadaan kertomalla 2 momentin mukaiset oppilasmäärät mainitussa momentissa tarkoitetuilla oppilaskohtaisilla yksikköhinnoilla. Yksityisten opetuksen järjestäjien yksikköhintaa korotetaan lisäksi 32 §:n 3 momentissa säädetyn mukaisesti.

Siirtymäkorvausta laskettaessa oppilasmäärinä otetaan huomioon oppilaisiksi syksyn 2016 laskentapäivänä ilmoitetut perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettua perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olleet 6—16-vuotiaat oppilaat, joiden opetus on alkanut aikaisintaan 21 päivänä syyskuuta 2015 ja päättynyt viimeistään 19 päivänä syyskuuta 2016 ja jotka ovat olleet opetuksessa yhtäjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. Oppilaskohtainen yksikköhinta on 4 046,13 euroa niiden oppilaiden osalta, jotka ovat olleet vähintään neljä, mutta vähemmän kuin kahdeksan kuukautta opetuksessa ja 8 092,27 euroa vähintään kahdeksan kuukautta opetuksessa olleiden osalta.

Poiketen siitä, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1690/2015) voimaantulosäännöksessä säädetään, 12 §:n 2 momenttia ei sovelleta vuonna 2017 myönnettävään rahoitukseen.

20 §

Valtionosuus opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin

Myönnettäessä vuosina 2017—2019 valtionosuutta kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentissa tarkoitettua valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon 97,98 prosenttia.

22 §

Valtionosuus museon, teatterin ja orkesterin käyttökustannuksiin

Museon, teatterin ja orkesterin ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin 37 prosenttia valtionosuuden perusteena käytettävästä euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle museota, teatteria tai orkesteria varten vahvistettu laskennallinen henkilötyövuosien määrä kerrotaan henkilötyövuotta kohden 35 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti määrättylä yksikköhinnalla.

Myönnettäessä valtionosuutta museota, teatteria tai orkesteria ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentissa tarkoitettusta valtionosuuden perusteena käytettävästä euromäärästä otetaan vuosina 2017—2019 museoiden osalta huomioon 98,29 prosenttia, teattereiden osalta 97,72 prosenttia ja orkestereiden osalta 97,34 prosenttia.

23 b §

Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät vähennykset

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on kuitenkin vähintään 5 954,28 euroa, taiteen perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta vähintään 74,92 euroa ja ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta vähintään 10 278,43 euroa.

24 §

Lukion yksikköhinnat

Lukion yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiolaisissa tarkoitettun koulutuksen yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niiden opiskelijoiden lukumäärää, jotka opintonsa aloittaessaan ovat täyttäneet 18 vuotta, painotetaan kertoimella 0,58. Yksikköhintoja laskettaessa niiden opiskelijoiden lukumäärää, jotka opiskelevat lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, painotetaan kertoimella 1,21.

Vuosina 2020—2022 lukiolaisissa tarkoitettusta koulutuksesta aiheutuneisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin lisätään 5 742 000 euroa.

25 §

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat

Vuosina 2020—2022 ammatillisen peruskoulutuksesta aiheutuneisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin lisätään 9 089 000 euroa.

28 §

Opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen yksikköhinta

Vuosina 2020—2022 taiteen perusopetuksesta aiheutuneisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin lisätään 748 000 euroa.

29 §

Esi- ja perusopetuksen yksikköhinnat

Edellä 2 §:n 2 momentin 1—5 ja 9 kohdassa tarkoitettujen toimintojen yksikköhinnat saadaan, kun valtiovarainministeriön kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti päättämän kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja saatu erotus kerrotaan seuraavilla kertoimilla:

	oppilasta kohden	läsnäolokuu- kautta kohden	kurssia kohden
Lisäopetus	1,26		
Pidennetty oppivelvollisuus, viisivuotiaille järjestettävä esiopetus	1,41		
Pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoitus, vaikeimmin kehitysvammaiset	4,76		
Pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoitus, muut kuin vaikeimmin kehitysvammaiset	2,97		
Sisäoppilaitoslisä	0,46		
Koulukotikorotus	1,86		
Ulkomailla järjestettävä perusopetuslain mukainen opetus	1,23		
Perusopetukseen valmistava opetus		0,186	
Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettu muu kuin pykälän 2 momentissa säädetty perusopetus			0,046

Lisäopetuksen yksikköhinnan lisäksi opetuksen järjestäjä saa pidennettyä oppivelvollisuutta vastaavan lisärahoituksen niistä oppilaista, jotka ovat olleet pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä perusopetuksen oppimäärää suorittaessaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain tässä pykälässä tarkoitettut yksikköhinnat oppilasta tai suoritetta kohden.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain 2 §:n 2 momentin 7 ja 11 kohdassa tarkoitettujen toiminnan yksikköhinnat 11 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain 2 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen joustavan perusopetuksen yksikköhinnan valtion talousarvion rajoissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain perusopetuslain 46 §:n 2 momentin mukaisesti yksittäisiä oppiaineita suorittavien oppilaiden suorittamien perusopetuksen oppimäärään kuuluvien kurssien yksikköhinnan valtion talousarvion rajoissa.

35 §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat

Vuosina 2020—2022 museoiden käyttökustannuksiin lisätään 324 000 euroa, teattereiden käyttökustannuksiin 233 000 euroa ja orkestereiden käyttökustannuksiin 426 000 euroa.

35 a §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Laskettaessa museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja 35 §:n 1—3 momentissa säädetyn mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 15 996 euroa;
- 2) teattereiden osalta 10 323 euroa;
- 3) orkestereiden osalta 10 253 euroa.

45 a §

Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen

Sen lisäksi, mitä 5 §:n 1 ja 2 kohdassa säädetään, voidaan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta, ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä näyttötutkintojen järjestämistä rahoittaa valtionavustuksin. Valtionavustusta voidaan myöntää valtion talousarviossa nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja valtionavustuksina rahoitettavan maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelman määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella voidaan rahoittaa niiden opiskelijoiden opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa, ja jotka koulutuksen alkamisvuonna ovat 20—29-vuotiaita. Valtionavustuksella voidaan rahoittaa oppilaitosmuotoista näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista peruskoulutusta, oppilaitosmuotoista ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta, tutkintotilaisuuksia sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä.

Maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen kohdennetusta määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella voidaan rahoittaa vuonna 2017 kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen maahanmuuttajien opintoja. Valtionavustuksella voidaan rahoittaa ammatillisena peruskoulutuksena oppilaitosmuotoisesti järjestettyjä ammatillisia perustutkintoja, näyttötutkintoina järjestettyjä ammatillisia perustutkintoja ja niihin valmistavaa oppilaitosmuotoista koulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta sekä oppilaitosmuotoisena että oppisopimuskoulutuksena, sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä.

Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle. Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisen peruskoulutuksen ja tutkintotilaisuuksien sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämiseen, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän valtionosuusrahoitteista ammatillista peruskoulutusta siinä laajuudessa, että 48 §:n 1 momentissa tarkoitettu va-

rainhoitovuoden rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä täyttyy. Oppilaitosmuotoisten ammatti- tai erikoisammattitutkintojen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta valtionosuusrahoituksella vähintään opiskelijatyövuosimäärän, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatilliseen lisäkoulutukseen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän oppisopimuskoulutuksena ammatillista lisäkoulutusta vähintään sille opiskelijamäärälle, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi.

Tässä pykälässä tarkoitettua valtionavustusta ei saa käyttää niihin opiskelijoista aiheutuviin kustannuksiin, joita rahoitetaan 6, 7 tai 10 §:ssä säädetyn perusteella tai julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuna työvoimakoulutuksena.

48 §

Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen

Lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltäneen vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Ammatillisen peruskoulutuksen varainhoitovuoden rahoitus lasketaan kuitenkin enintään määrään, joka on 87,56 prosenttia järjestämisluvan kokonaisopiskelijamäärästä. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltäneen vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä. Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun opiskelijamäärän mukaan.

Opiskelija tai oppilas voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Ne oppilaat, opiskelijat ja muut suoritteet, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädettyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perustetta laskettaessa huomioon ottamatta.

48 a §

Rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet perusopetuksessa

Tämän lain mukaan rahoitettavan perusopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltäneen syyskuun 20 päivän oppilasmäärän mukaan lukuun ottamatta perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettun perusopetuksen rahoitusta.

Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun oppilas- tai opiskelijamäärän taikka muun suoritelmäärän mukaan lukuun ottamatta perusopetuslain 46 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti yksittäisiä oppiaineita suorittavien opiskelijoiden suorittamia kursseja. Toteutuneen ja arvioidun oppilas- ja suoritelmäärän erotus otetaan huomioon kyseistä varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavan vuoden rahoituksessa.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen laskemisessa otetaan huomioon varainhoitovuodelle arvioitu läsnäolokuukausien määrä ja varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneiden ja arvioitujen läsnäolokuukausien määrän erotus. Läsnäolokuukaudella tarkoitetaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa 30 kalenteripäivän pituista ajanjaksoa, jona oppilas on ollut opetuksen järjestäjän oppilaana. Varainhoitovuoden arvioitu läsnäolokuukausien määrä on varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuma. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi opetuksen järjestäjän hakemuksesta muuttaa arviota opiskelijamäärän merkittävän muutoksen perusteella. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen perusteeksi voidaan hyväksyä yhden oppilaan osalta enintään yhdeksän läsnäolokuukautta. Yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty opiskelijoiden sallittu enimmäismäärä, voidaan varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kuukausimäärä, joka saadaan kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaan luvulla yhdeksän.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettun perusopetuksen, lukuun ottamatta pykälän 2 momentissa tarkoitettua opetusta, rahoituksen laskemisessa otetaan huomioon varainhoitovuodelle arvioitu suoritettujen kurssien määrä ja varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun suoritettujen kurssien määrän erotus. Varainhoitovuoden arvioitu kurssien määrä on varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuma. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi opetuksen järjestäjän hakemuksesta muuttaa arviota opiskelijamäärän merkittävän muutoksen perusteella.

Perusopetuslain 46 §:n 2 momentissa tarkoitettujen opintojen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltäneenä lukuvuotena suoritettujen perusopetuksen oppimäärään kuuluvien kurssien määrän mukaan.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettun perusopetuksen rahoituksen perusteeksi voidaan hyväksyä enintään 100 kurssia sellaisen opiskelijan osalta, joka tarvitsee koko alku- ja päättövaiheen opetuksen ja enintään 130 kurssia sellaisen opiskelijan osalta, joka tarvitsee lisäksi lukutaitovaiheen opetuksen. Yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty opiskelijoiden sallittu enimmäismäärä, voidaan varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kurssimäärä, joka saadaan kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaan luvulla 30.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitettu hakemus on tehtävä varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun loppuun mennessä.

48 b §

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018

Poiketen siitä, mitä 48 a §:n 3 momentissa säädetään perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen laskemisesta, varainhoituvuosien 2017 ja 2018 rahoituksen laskemisessa ei oteta huomioon varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneiden ja arvioitujen läsnäolokuukausien määrän erotusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi vuosina 2017 ja 2018 muuttaa 48 a §:ssä tarkoitettua arviota varainhoitovuoden läsnäolokuukausien määrästä opetuksen järjestäjän hakemuksesta, joka on tehtävä varainhoitovuoden elokuun loppuun mennessä.

48 c §

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettun perusopetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018

Poiketen siitä, mitä 48 a §:n 4 momentissa säädetään perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen laskemisesta, varainhoitovuosien 2017 ja 2018 rahoituksen laskemisessa ei oteta huomioon varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneiden ja arvioitujen kurssimäärien erotusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi vuosina 2017 ja 2018 muuttaa 48 a §:ssä tarkoitettua arviota varainhoitovuoden suoritettujen kurssien määrästä opetuksen järjestäjän hakemuksesta, joka on tehtävä varainhoitovuoden elokuun loppuun mennessä.

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6, 10 ja 19—22 §:ssä tarkoitetun valtionosuuden sekä 7 ja 11 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemusta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen, lukuun ottamatta 10 §:n 1 ja 3 momentissa ja 11 §:ssä tarkoitettua rahoitusta, varainhoitovuoden keskimääräisten opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus tarkistetaan kuitenkin enintään määrään, joka on 87,56 prosenttia ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrätystä kokonaisopiskelijamäärästä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 11 a §:ssä tarkoitetun perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvauksen vuonna 2017.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ . Lain 11 a § ja 50 §:n 3 momentti ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2017. Lain 45 a, 48 b ja 48 c § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

2.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 11 b §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1608/2015, ja
lisätään 9 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 579/2015, uusi 3 momentti ja 11 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 11 momentti seuraavasti:

9 §

Valtionosuuden määrä

Myönnettäessä valtionosuutta kunnan ja kuntayhtymän ylläpitämälle kansanopistolle, kansalaisopistolle, kesäyliopistolle tai liikunnan koulutuskeskukselle 8 §:ssä tarkoitettusta valtionosuuden perusteesta otetaan vuosina 2017—2019 huomioon kansanopistojen osalta 98,53 prosenttia, kansalaisopistojen osalta 98,19 prosenttia, kesäyliopistojen osalta 98,65 prosenttia ja liikunnan koulutuskeskusten osalta 99,10 prosenttia.

11 §

Yksikköhinta

Vuosina 2020—2022 vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnasta aiheutuneisiin käyttökustannuksiin lisätään kansanopistojen osalta 55 000 euroa, valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta 8 000 euroa, kansalaisopistojen osalta 1 252 000 euroa ja kesäyliopistojen osalta 9 000 euroa.

11 b §

Oppilaitosten yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kansanopiston opiskelijaviikon yksikköhinta on kuitenkin vähintään 297,48 euroa, valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden yksikköhinta vähintään 88,20 euroa, kansalaisopiston opetustunnin yksikkö-

HE 177/2016 vp

hinta vähintään 82,91 euroa, kesäyliopiston opetustunnin vähintään yksikköhinta 156,94 euroa ja opintokeskuksen opetustunnin yksikköhinta vähintään 107,19 euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Sisäministeri Paula Risikko

1.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 12—18 § ja 48 §:n 3 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 12 § laeissa 1607/2015 ja 1690/2015, 13 § osaksi laissa 1607/2015, 14, 15 ja 18 § laissa 1607/2015 ja 17 § laissa 1410/2014,
muutetaan 2 §:n 2 momentin 2—5, 7 ja 10 kohta, 5 §:n 3 kohta, 8 §:n 1 momentti, 8 a §, 11 § ja 22 §, 23 b §:n 2 momentti, 24 §:n 1 momentti, 29 §, 35 a §, 48 §:n 1, 4 ja 5 momentti ja 50 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 2 momentin 4—5 kohta, 5 §:n 3 kohta, 8 §:n 1 momentti, 24 §:n 1 momentti ja 50 §:n 2 momentti laissa 1410/2014, 8 a §, 11 §, 23 b §:n 2 momentti ja 35 a § laissa 1607/2015, 29 § ja 50 §:n 1 momentti laissa 1511/2011, 48 §:n 1 momentti laissa 486/2013 ja 50 § laeissa 1410/2014 ja 1511/2011, sekä
lisätään 2 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1410/2014, uusi 3 a, 3 b ja 11 kohta, 6 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1410/2014 uusi 3 momentti, 7 §:ään uusi 3 momentti, 10 §:ään uusi 4 momentti, lakiin väliaikaisesti uusi 11 a §, 20 §:ään uusi 2 momentti, 24 §:ään uusi 10 momentti, 25 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1511/2011, 892/2013, 1410/2014 ja 248/2015, uusi 8 momentti, 28 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1410/2014, uusi 2 momentti, 35 §:ään uusi 5 momentti, väliaikaisesti uusi 45 a §, uusi 48 a § ja väliaikaisesti uusi 48 b ja 48 c § sekä 50 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1511/2011 ja 1410/2014, väliaikaisesti uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

*Soveltaminen eräissä tapauksissa**Soveltaminen eräissä tapauksissa*

 Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tässä laissa säädetään rahoituksesta:

2) perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun maahanmuuttajille järjestettävään perusopetukseen valmistavaan opetukseen;

3) perusopetuslaissa tarkoitetuille muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esiopetukseen ja perusopetukseen;

 Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tässä laissa säädetään rahoituksesta:

2) perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen valmistavaan opetukseen;

3 a) perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoitettujen pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien niiden oppilaiden esiopetukseen, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna;

3 b) perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettuun

Voimassa oleva laki

4) perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden ja perusopetuksen vaikeimmin kehitysvammaisten ja muiden vammaisoppilaiden perusopetuksesta aiheutuviin lisäkustannuksiin;

5) sisäoppilaitoksessa järjestettävän perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitoslisään ja yksityisten perusopetuksen järjestäjien koulukotikorotukseen; (30.12.2014/1410)

7) yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen

10) taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa tarkoitettuun opetustun-
tikohtaisesti rahoitettavaan taiteen perusope-
tukseen.

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

3) perusopetuslaissa tarkoitetussa lisäope-
tuksessa, maahanmuuttajille järjestettävässä
perusopetukseen valmistavassa opetuksessa,
muille kuin oppivelvollisille järjestettävässä
esiopetuksessa ja perusopetuksessa sekä ul-
komailla järjestettävässä opetuksessa, perus-
opetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetussa
pidennettyyn oppivelvollisuuteen perustuvassa
opetuksessa, koulukotiopetuksessa, sisä-

Ehdotus

perusopetukseen;

4) perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa ja
26 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen pidennetyn
oppivelvollisuuden piirissä olevien vaikeimmin
kehitysvammaisten ja muiden pidennetyn
oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden
esi- ja perusopetuksesta aiheutuviin lisäkustannuksiin;

5) sisäoppilaitoksessa järjestettävän perus-
opetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppi-
laitoslisään majoituksen ja ruokailun saavien
oppilaiden osalta ja yksityiselle perusopetuksen
järjestäjälle, jonka perusopetuksen järjes-
tämisluvan mukaisena erityisenä koulutusteh-
tävänä on koulukotiopetuksen järjestäminen,
koulukotiopetusta saavista oppilaista myön-
nettävään koulukotikorotukseen;

7) perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitetun jär-
jestämisluvan saaneen yksityisen perusope-
tuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen;

10) taiteen perusopetuksesta annetun lain
11 §:n 3 momentissa tarkoitettuun opetustun-
tikohtaisesti rahoitettavaan taiteen perusope-
tukseen;

11) perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettuun
järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen
esiopetuksen ensimmäiseen vuoteen niiden
oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta
esiopetuksen alkamisvuonna.

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

3) perusopetuslaissa tarkoitetussa lisäope-
tuksessa, perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoite-
tun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä
olevien viisivuotiaiden oppilaiden esiopetuk-
sessa, ulkomailla järjestettävässä opetukses-
sa, perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tar-
koitetussa pidennettyyn oppivelvollisuuteen
perustuvassa opetuksessa, koulukotiopetuk-
sessa, sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyssä

Voimassa oleva laki

oppilaitosmuotoisesti järjestetyssä perusopetuksessa ja joustavassa perusopetuksessa oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

Ehdotus

perusopetuksessa, *perusopetuslain 7 §:n mukaiseen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden esiopetuksessa*, joustavassa perusopetuksessa ja yksityisen opetuksen järjestäjän toiminnan aloittamisessa oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella, *perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettussa perusopetuksessa kurssimäärän ja kurssia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa läsnäolokuukausien määrän ja läsnäolokuukautta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella;*

6 §

Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaisissa tarkoitettussa koulutuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa

6 §

Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaisissa tarkoitettussa koulutuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa

Myönnettäessä vuosina 2017—2019 valtionosuutta kunnalle 2 momentin 1 kohdassa säädetystä lukiolaisissa tarkoitettujen koulutuksen valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon 98,96 prosenttia ja 2 momentin 2 kohdassa säädetystä ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuuden perusteesta 99,10 prosenttia.

7 §

Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus

7 §

Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus

Vuosina 2017—2019 kuntayhtymälle myönnetään lukiolaisissa tarkoitettuun koulutukseen 98,96 prosenttia ja ammatilliseen peruskoulutukseen 99,10 prosenttia 1 momentissa tarkoitettusta rahoituksesta.

HE 177/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaisissa tarkoitettun koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaisissa tarkoitettun koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia, ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista 52,52 prosenttia ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

8 a §

8 a §

Kunnan omarahoitusosuuteen ammattikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden poistumisen johdosta lisättävän euromäärän laskemisen vuodesta 2016 alkaen

Kunnan omarahoitusosuuteen ammattikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden poistumisen johdosta lisättävän euromäärän laskemisen vuodesta 2016 alkaen

Poiketen siitä, mitä 8 §:n 4 momentissa säädetään kunnan omarahoitusosuuteen lisättävän vuosittaisen euromäärän laskemisesta, vuosien 2016–2019 varainhoitovuoden kustannustason arvioitua muutosta ei oteta huomioon.

Poiketen siitä, mitä 8 §:n 4 momentissa säädetään kunnan omarahoitusosuuteen lisättävän vuosittaisen euromäärän laskemisesta, vuosien 2016, 2018 ja 2019 varainhoitovuoden kustannustason arvioitua muutosta ei oteta huomioon.

10 §

10 §

Valtionosuus ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin

Valtionosuus ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin

Myönnettäessä valtionosuutta ammatillista lisäkoulutusta järjestävälle kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentissa tarkoitettua valtionosuuden perusteena käytettävästä euromäärästä otetaan vuosina 2017–2019 huomioon 98,93 prosenttia.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Rahoitus perusopetuslaissa tarkoitettuun lisäopetukseen

Esi- ja perusopetuksen rahoitus

Perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettua lisäopetusta järjestävälle kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään lisäopetusta varten rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 1,26 ja perusopetuksen lisäopetuksen oppilasmäärällä.

Kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettun järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään 2 §:n 2 momentin 1—4, 9 ja 11 kohdassa tarkoitettuun toimintaan ja 5 kohdassa tarkoitettuun sisäoppilaitoslisään rahoitusta euromäärä, joka saadaan, kun suoritteiden määrä kerrotaan suoritteiden yksikköhinnalla 5 §:n 3 kohdan mukaisesti. Perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettun järjestämisluvan saaneelle yksityisen opetuksen järjestäjälle myönnetään lisäksi 2 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuun koulukotikorotukseen ja 7 kohdassa tarkoitettuun toimintaan rahoitusta euromäärä, joka saadaan, kun suoritteiden määrä kerrotaan suoritteiden yksikköhinnalla 5 §:n 3 kohdassa säädetyn mukaisesti.

Perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettun järjestämisluvan saaneelle perusopetuksen järjestäjälle myönnetään toiminnan aloittamiseen rahoitusta aloittamiskauden alusta sen varainhoitovuoden loppuun, jolta järjestäjälle ei makseta esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausta kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan mainittua korvausta vastaava määrä. Toiminnan aloittamisessa rahoitus lasketaan arvioitun oppilasmäärän mukaan. Toteutuneen ja arvioitun oppilasmäärän erotus otetaan huomioon kyseistä varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavan vuoden rahoituksessa. Toiminnan aloittamiseen rahoitusta myönnetään silloin, kun yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 7 §:n mukainen järjestämislupa tai sitä laajennetaan koskemaan esi- tai perusopetusta ja silloin, kun opetus laajenee uudelle luokka-asteelle.

Perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettuun järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden rahoitusta myönnettäessä yksikköhintana käytetään niiden oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna, kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain 38 §:ssä tarkoitettua kuusivuotiaiden kotikuntakorvausta vastaavaa euromäärää.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään perusopetuksen valtionosuudesta, kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle opetuksen järjestäjälle voidaan myöntää joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan mainittua toimintaa varten oppilasta kohden määrättyä yksikköhinnalla.

Ulkomailla järjestettävän opetuksen osalta oppilaskohtaista rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa. Korotuksen enimmäis- ja vähimmäismäärästä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. Maakohtaisesta korotuksesta tai alennuksesta voidaan säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Vuosina 2017—2019 kunnalle ja kuntayhtymälle myönnetään 98,97 prosenttia 1 momentin mukaisesta rahoituksesta.

Myönnettäessä vuosina 2020—2022 tässä pykälässä tarkoitettua rahoitusta kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettua järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle 1 momentin mukainen rahoitus kerrotaan luvulla 1,0098.

11 a §

(uusi)

Perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvaus vuonna 2017

Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä säädetään, kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettua järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvausta vuonna 2017. Siirtymäkorvauksen määrä saadaan kertomalla 2 momentin mukaiset oppilasmäärät mainituksa momentissa tarkoitetuilla oppilaskohtaisilla yksikköhinnoilla. Yksityisten opetuksen järjestäjien yksikköhintaa korotetaan lisäksi 32 §:n 3 momentissa säädetyn mukaisesti.

Siirtymäkorvausta laskettaessa oppilasmäärinä otetaan huomioon oppilaksi syksyn 2016 laskentapäivänä ilmoitetut perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettua perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olleet 6—16-vuotiaat oppilaat, joiden opetus on alkanut aikaisintaan 21 päivänä syyskuuta 2015 ja

Voimassa oleva laki

Ehdotus

päättynyt viimeistään 19 päivänä syyskuuta 2016 ja jotka ovat olleet opetuksessa yhtäjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. Oppilaskohtainen yksikköhinta on 4 046,13 euroa niiden oppilaiden osalta, jotka ovat olleet vähintään neljä, mutta vähemmän kuin kahdeksan kuukautta opetuksessa ja 8 092,27 euroa vähintään kahdeksan kuukautta opetuksessa olleiden osalta.

Poiketen siitä, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1690/2015) voimaantulosäännöksessä säädetään, 12 §:n 2 momenttia ei sovelleta vuonna 2017 myönnettävään rahoitukseen.

12 §

Rahoitus maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaan opetukseen (kumotaan)

Kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettua maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaa opetusta varten rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 2,49 ja tässä pykälässä tarkoitettulla oppilasmäärällä.

Vähintään neljä, mutta vähemmän kuin kahdeksan kuukautta yhtäjaksoisesti opetuksessa olleiden 48 §:n 7 momentissa tarkoitettujen oppilaiden osalta myönnettävän tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettun rahoituksen euromäärä kerrotaan luvulla 0,5.

13 §

Rahoitus muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esi- ja perusopetukseen (kumotaan)

Kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään muille kuin oppivelvollisille järjestettävää perusopetusta varten sekä perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettun pidennetyn oppivelvollisuuden suorittamista edeltävää esi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

opetusta varten rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 1,41 ja tässä pykälässä tarkoitettulla oppilasmäärällä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kotikuntakorvauksen perusosaa alennetaan, lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa opiskelevia ja esiopetuksessa olevia oppilaita, 49 prosentilla perusopetuslain 46 §:n 1 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa.

Edellä 1 momentissa mainitulle perusopetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 46 §:n 2 momentin mukaisista perusopetuksen oppimäärään kuuluvista suoritetuista oppiaineista euromäärä, joka saadaan kertomalla valtion talousarvion rajoissa vahvistettu yksikköhinta laskennallisella oppilasmäärällä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, miten suoritettut oppiaineet muunnetaan laskennalliseksi oppilasmääräksi.

14 §

Lisärahoitus perusopetuslaissa tarkoitettuun (kumotaan)
pidennettyyn oppivelvollisuuteen

Sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa ja tämän lain 13 §:n 1 momentissa säädetään perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettuun 11-vuotiseen oppivelvollisuuteen perustuvan opetuksen käyttökustannuksiin myönnettäväästä valtionosuudesta, mainittua opetusta järjestävälle kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään lisärahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 2,97 ja tässä pykälässä tarkoitettulla oppilasmäärällä ja siihen lisätään euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 1,79 ja vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden määrällä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

Perusopetuksen sisäoppilaitoslisä ja koulukotikorotus (kumotaan)

Kunnalle, kuntayhtymälle tai yksityisen opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuksessa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitokseen kuuluvan majoituksen ja ruokailun saavien oppilaiden osalta euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaan vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 0,46 ja sisäoppilaitoksessa majoitettujen oppilaiden määrällä.

Yksityiselle perusopetuksen järjestäjälle, jonka perusopetuksen järjestämisluvan mukaisena erityisenä koulutustehtävänä on koulukotiopetuksen järjestäminen, myönnetään koulukotiopetusta saavista oppilaista lisärahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 1,86 ja koulukotiopetusta saavien oppilaiden määrällä.

16 §

Joustavan perusopetuksen lisä (kumotaan)

Sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään perusopetuksen valtionosuudesta, kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle opetuksen järjestäjälle voidaan myöntää joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan mainittua toimintaa varten oppilasta kohden määrättyä yksikköhinnalla.

HE 177/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

Yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittaminen

(kumotaan)

Perusopetuslain mukaisen järjestämisluvan saaneelle yksityisen perusopetuksen järjestäjälle myönnetään toiminnan aloittamiseen toiminnan aloittamiskauden alusta sen varainhoitovuoden loppuun, jolta järjestäjälle ei makseta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 37 §:n mukaista kotikuntakorvausta, mainittua korvausta vastaava euromäärä.

18 §

Rahoitus ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen

(kumotaan)

Ulkomailla järjestettävää opetusta varten opetuksen järjestäjälle myönnetään rahoitussena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 1,23 ja tässä pykälässä tarkoitetulla oppilasmäärällä. Oppilaskohtaista rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa valtioneuvoston ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

20 §

Valtionosuus opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin

20 §

Valtionosuus opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin

22 §

Valtionosuus museon, teatterin ja orkesterin käyttökustannuksiin

22 §

Valtionosuus museon, teatterin ja orkesterin käyttökustannuksiin

Museon, teatterin ja orkesterin ylläpitäjälle

Museon, teatterin ja orkesterin ylläpitäjälle

Myönnettäessä vuosina 2017–2019 valtionosuutta kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentissa tarkoitetusta valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon 97,98 prosenttia.

Voimassa oleva laki

myönnetään valtionosuutta mainituista toiminnoista aiheutuviin käyttökustannuksiin 37 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle museota, teatteria ja orkesteria varten vahvistettu laskennallinen henkilötyövuosien määrä kerrotaan henkilötyövuotta kohden asianomaista toimintaa varten määrättyllä yksikköhinnalla.

23 b §

Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät vähennykset

24 §

Lukion yksikköhinnat

Lukion yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiokoulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niiden opiskelijoiden määrästä, jotka opintonsa aloittaessaan ovat täyttäneet 18 vuotta, otetaan huomioon 58 prosenttia.

Ehdotus

myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin 37 prosenttia valtionosuuden perusteena käytettävästä euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle museota, teatteria tai orkesteria varten vahvistettu laskennallinen henkilötyövuosien määrä kerrotaan henkilötyövuotta kohden 35 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti määrättyllä yksikköhinnalla.

Myönnettäessä valtionosuutta museota, teatteria tai orkesteria ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentissa tarkoitettua valtionosuuden perusteena käytettävästä euromäärästä otetaan vuosina 2017—2019 museoiden osalta huomioon 98,29 prosenttia, teattereiden osalta 97,72 prosenttia ja orkestereiden osalta 97,34 prosenttia.

23 b §

Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät vähennykset

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on kuitenkin vähintään 5 954,28 euroa, taiteen perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta vähintään 74,92 euroa ja ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta vähintään 10 278,43 euroa.

24 §

Lukion yksikköhinnat

Lukion yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niiden opiskelijoiden lukumäärää, jotka opintonsa aloittaessaan ovat täyttäneet 18 vuotta, painotetaan kertoimella 0,58. Yksikköhintoja laskettaessa niiden opiskelijoiden lukumäärää, jotka opiskelevat lukiokoulutukseen valmistavassa kou-

HE 177/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lutuksessa, painotetaan kertoimella 1,21.

Vuosina 2020—2022 lukiolaissa tarkoitusta koulutuksesta aiheutuneisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin lisätään 5 742 000 euroa.

25 §

25 §

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat

Vuosina 2020—2022 ammatillisen peruskoulutuksesta aiheutuneisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin lisätään 9 089 000 euroa.

28 §

28 §

Opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen yksikköhinta

Opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen yksikköhinta

Vuosina 2020—2022 taiteen perusopetuksesta aiheutuneisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin lisätään 748 000 euroa.

29 §

29 §

Perusopetuksen yksikköhinnat

Esi- ja perusopetuksen yksikköhinnat

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain edellä 11–14 ja 18 §:ssä tarkoitettut yksikköhinnat oppilasta kohden.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain 16 §:ssä tarkoitettun joustavan perusopetuksen hinnan valtion talousarvion rajoissa.

Edellä 2 §:n 2 momentin 1—5 ja 9 kohdassa tarkoitettujen toimintojen yksikköhinnat saadaan, kun valtiovarainministeriön kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti päättämän kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja saatu erotus kerrotaan seuraavilla kertoimilla:

HE 177/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

	oppilasta kohden	läsnäolokuu- kautta kohden	kurssia kohden
Lisäopetus	1,26		
Pidennetty oppivelvollisuus, viisivuotiaille järjestettävä esiopetus	1,41		
Pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoitus, vaikeimmin kehitysvammaiset	4,76		
Pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoitus, muut kuin vaikeimmin kehitysvammaiset	2,97		
Sisäoppilaitoslisä	0,46		
Koulukotikorotus	1,86		
Ulkomailla järjestettävä perusopetuslain mukainen opetus	1,23		
Perusopetukseen valmistava opetus		0,186	
Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettu muu kuin pykälän 2 momentissa säädetty perusopetus			0,046

Lisäopetuksen yksikköhinnan lisäksi opetuksen järjestäjä saa pidennettyä oppivelvollisuutta vastaavan lisärahoituksen niistä oppilaista, jotka ovat olleet pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä perusopetuksen oppimäärää suorittaessaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain tässä pykälässä tarkoitettut yksikköhinnat oppilasta tai suoritetta kohden.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain 2 §:n 2 momentin 7 ja 11 kohdassa tarkoitettujen toiminnan yksikköhinnat 11 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain 2 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen joustavan perusopetuksen yksikköhinnan valtion talousarvion rajoissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain perusopetuslain 46 §:n 2 momentin mukaisesti yksittäisiä oppiaineita suoritavien oppilaiden suorittamien perusopetuksen oppimäärään kuuluvien kurssien yksikköhinnan valtion talousarvion rajoissa.

HE 177/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 §

35 §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat

Vuosina 2020—2022 museoiden käyttökustannuksiin lisätään 324 000 euroa, teattereiden käyttökustannuksiin 233 000 euroa ja orkestereiden käyttökustannuksiin 426 000 euroa.

35 a §

35 a §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja laskettaessa 35 §:n 1–3 momentin mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 15 177 euroa;
- 2) teattereiden osalta 8 545 euroa;
- 3) orkestereiden osalta 8 479 euroa.

Laskettaessa museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja 35 §:n 1–3 momentissa säädetyn mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 15 996 euroa;
- 2) teattereiden osalta 10 323 euroa;
- 3) orkestereiden osalta 10 253 euroa.

45 a §

45 a §

Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelmaan

Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelmaan **ja maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen**

Sen lisäksi, mitä 5 §:n 1 ja 2 kohdassa säädetään, voidaan oppilaitosmuotoista näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista peruskoulutusta, ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä näyttötutkintojen järjestämistä rahoittaa valtionavustuksin. Valtionavustusta voidaan myöntää valtion talousarviossa nuorten aikuisten osaamisohjelmaan osoitetun määrärahan rajoissa.

Valtionavustuksella voidaan rahoittaa niiden opiskelijoiden opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa, ja jotka koulutuksen alkamisvuonna ovat 20–29-vuotiaita. Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä ja

Sen lisäksi, mitä 5 §:n 1 ja 2 kohdassa säädetään, voidaan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta, ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä näyttötutkintojen järjestämistä rahoittaa valtionavustuksin. Valtionavustusta voidaan myöntää valtion talousarviossa nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja valtionavustuksina rahoitettavan maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelman määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella voidaan rahoittaa niiden opiskelijoiden opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perus-

Voimassa oleva laki

ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettulle koulutuksen järjestäjälle.

Valtionavustusta voidaan myöntää ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän valtionosuusrahoitteista ammatillista peruskoulutusta siinä laajuudessa, että hakijalle ammatillisen peruskoulutuksen järjestämishuolissa määrätty opiskelijamäärä täyttyy. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta valtionosuusrahoituksella vähintään opiskelijatyövuosimäärän, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentin mukaisesti ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi. Tässä pykälässä tarkoitettua valtionavustusta ei saa käyttää niihin opiskelijoista aiheutuviin kustannuksiin, joita rahoitetaan 6 tai 10 §:n mukaisina valtionosuuksina taikka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuna työvoimakoulutuksena.

Valtionavustuksen myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotus

opetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa, ja jotka koulutuksen alkamisvuonna ovat 20–29-vuotiaita. Valtionavustuksella voidaan rahoittaa oppilaitosmuotoista näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista peruskoulutusta, oppilaitosmuotoista ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta, tutkintotilaisuuksia sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä.

Maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen kohdennetusta määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella voidaan rahoittaa vuonna 2017 kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen maahanmuuttajien opintoja. Valtionavustuksella voidaan rahoittaa ammatillisena peruskoulutuksena oppilaitosmuotoisesti järjestettyjä ammatillisia perustutkintoja, näyttötutkintoja ja niihin valmistavaa oppilaitosmuotoista koulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta sekä oppilaitosmuotoisena että oppisopimuskoulutuksena, sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä.

Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettulle koulutuksen järjestäjälle. Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisen peruskoulutuksen ja tutkintotilaisuuksien sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämiseen, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän valtionosuusrahoitteista ammatillista peruskoulutusta siinä laajuudessa, että 48 §:n 1 momentissa tarkoitettu varainhoitovuoden rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä täyttyy. Oppilaitosmuotoisten ammatti- tai erikoisammattitutkintojen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta valtionosuusrahoituksella vähintään opiskelijatyövuosimäärän, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentis-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sa säädetyn mukaisesti oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatilliseen lisäkoulutukseen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän oppisopimuskoulutuksena ammatillista lisäkoulutusta vähintään sille opiskelijamäärälle, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi.

Tässä pykälässä tarkoitettua valtionavustusta ei saa käyttää niihin opiskelijoista aiheutuviin kustannuksiin, joita rahoitetaan 6, 7 tai 10 §:ssä säädetyn perusteella tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuna työvoimakoulutuksena.

48 §

Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen

Lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Ammatillisen peruskoulutuksen varainhoitovuoden rahoitus lasketaan kuitenkin enintään järjestämisluvan kokonaisopiskelijamäärän mukaisesti. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltävän vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä. Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun oppilas- ja opiskelijamäärän mukaan lukuun ottamatta 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perusopetuksen oppiaineiden oppilaita.

Tämän lain mukaan rahoitettavan perusopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden

48 §

Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen

Lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltäneen vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Ammatillisen peruskoulutuksen varainhoitovuoden rahoitus lasketaan kuitenkin enintään määrään, joka on 87,56 prosenttia järjestämisluvan kokonaisopiskelijamäärästä. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltäneen vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä. Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun opiskelijamäärän mukaan.

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

syyskuun 20 päivän oppilasmäärän mukaan.

Opiskelija ja oppilas voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi oppilaaksi tai opiskelijaksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Ne oppilaat ja opiskelijat, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädetystä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena olevia oppilaita ja opiskelijoita laskettaessa huomioon ottamatta.

Opiskelija tai oppilas voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Ne oppilaat, opiskelijat ja muut suoritteet, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädetystä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perustetta laskettaessa huomioon ottamatta.

48 a §

(uusi)

Rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet perusopetuksessa

Tämän lain mukaan rahoitettavan perusopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltäneen syyskuun 20 päivän oppilasmäärän mukaan lukuun ottamatta perusopetuksen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettua perusopetuksen rahoitusta.

Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun oppilas- tai opiskelijamäärän taikka muun suoritemäärän mukaan lukuun ottamatta perusopetuslain 46 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti yksittäisiä oppiaineita suorittavien opiskelijoiden suorittamia kursseja. Toteutuneen ja arvioidun oppilasma- ja suoritemäärän erotus otetaan huomioon kyseistä varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavan vuoden rahoituksessa.

Perusopetuksen valmistavan opetuksen rahoituksen laskemisessa otetaan huomioon varainhoitovuodelle arvioitu läsnäolokuukausien määrä ja varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneiden ja arvioidun läsnäolokuukausien määrän erotus. Läsnäolokuukaudella tarkoitetaan perusopetuksen valmistavassa opetuksessa 30 kalenteripäivän pituista ajanjaksoa, jona oppilas on ollut opetuksen järjestäjän oppilaana. Varainhoitovuoden arvioitu läsnäolokuukausien määrä on varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuma. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi opetuksen järjestäjän hakemuksesta muuttaa arviota opiskelijamäärän merkittävän muutoksen perusteella. Perusopetuksen valmistavan ope-

tuksen rahoituksen perusteeksi voidaan hyväksyä yhden oppilaan osalta enintään yhdeksän läsnäolokuukautta. Yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty opiskelijoiden sallittu enimmäismäärä, voidaan varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kuukausimäärä, joka saadaan kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaan luvulla yhdeksän.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen, lukuun ottamatta pykälän 2 momentissa tarkoitettua opetusta, rahoituksen laskemisessa otetaan huomioon varainhoitovuodelle arvioitu suoritettujen kurssien määrä ja varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun suoritettujen kurssien määrän erotus. Varainhoitovuoden arvioitu kurssien määrä on varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuma. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi opetuksen järjestäjän hakemuksesta muuttaa arviota opiskelijamäärän merkittävän muutoksen perusteella.

Perusopetuslain 46 §:n 2 momentissa tarkoitettujen opintojen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltäneenä lukuvuotena suoritettujen perusopetuksen oppimäärään kuuluvien kurssien määrän mukaan.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen perusteeksi voidaan hyväksyä enintään 100 kurssia sellaisen opiskelijan osalta, joka tarvitsee koko alku- ja päättövaiheen opetuksen ja enintään 130 kurssia sellaisen opiskelijan osalta, joka tarvitsee lisäksi lukutaitovaiheen opetuksen. Yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty opiskelijoiden sallittu enimmäismäärä, voidaan varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kurssimäärä, joka saadaan kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaan luvulla 30.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitettu hakemus on tehtävä varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun loppuun mennessä.

HE 177/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

48 b §

(uusi)

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018

Poiketen siitä, mitä 48 a §:n 3 momentissa säädetään perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen laskemisesta, varainhoitovuosien 2017 ja 2018 rahoituksen laskemisessa ei oteta huomioon varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneiden ja arvioitujen läsnäolokuukausien määrän erotusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi vuosina 2017 ja 2018 muuttaa 48 a §:ssä tarkoitettua arviota varainhoitovuoden läsnäolokuukausien määrästä opetuksen järjestäjän hakemuksesta, joka on tehtävä varainhoitovuoden elokuun loppuun mennessä.

48 c §

(uusi)

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018

Poiketen siitä, mitä 48 a §:n 4 momentissa säädetään perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen laskemisesta, varainhoitovuosien 2017 ja 2018 rahoituksen laskemisessa ei oteta huomioon varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneiden ja arvioitujen kurssimäärien erotusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi vuosina 2017 ja 2018 muuttaa 48 a §:ssä tarkoitettua arviota varainhoitovuoden suoritettujen kurssien määrästä opetuksen järjestäjän hakemuksesta, joka on tehtävä varainhoitovuoden elokuun loppuun mennessä.

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6,

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6,

Voimassa oleva laki

10 ja 19—22 §:ssä tarkoitetun valtionosuuden sekä 7 ja 11—18 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemusta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen varainhoitovuoden keskimääräisten oppilas- ja opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus tarkistetaan kuitenkin enintään ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrätyn kokonaisopiskelijamäärän mukaiseksi. Tässä laissa tarkoitettun perusopetuksen rahoitus tarkistetaan, lukuun ottamatta 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perusopetuksen kurssien ja 16 §:ssä tarkoitetun joustavan perusopetuksen oppilasmäärää, varainhoitovuotta edeltävän syyskuun 20 päivän ja varainhoitovuoden syyskuun 20 päivän keskimääräisen oppilasmäärän mukaiseksi.

Ehdotus

10 ja 19—22 §:ssä tarkoitetun valtionosuuden sekä 7 ja 11 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemusta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen, lukuun ottamatta 10 §:n 1 ja 3 momentissa ja 11 §:ssä tarkoitettua rahoitusta, varainhoitovuoden keskimääräisten opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus tarkistetaan kuitenkin enintään määrään, joka on 87,56 prosenttia ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrätystä kokonaisopiskelijamäärästä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 11 a §:ssä tarkoitetun perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvauksen vuonna 2017.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20. Lain 11 a § ja 50 §:n 3 momentti ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2017. Lain 45 a, 48 b ja 48 c § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

2.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 11 b §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1608/2015, ja
lisätään 9 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 579/2015, uusi 3 momentti ja 11 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 11 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Valtionosuuden määrä

Valtionosuuden määrä

Myönnettäessä valtionosuutta kunnan ja kuntayhtymän ylläpitämälle kansanopistolle, kansalaisopistolle, kesäyliopistolle tai liikunnan koulutuskeskukselle 8 §:ssä tarkoitettusta valtionosuuden perusteesta otetaan vuosina 2017—2019 huomioon kansanopistojen osalta 98,53 prosenttia, kansalaisopistojen osalta 98,19 prosenttia, kesäyliopistojen osalta 98,65 prosenttia ja liikunnan koulutuskeskusten osalta 99,10 prosenttia.

11 §

11 §

Yksikköhinta

Yksikköhinta

Vuosina 2020—2022 vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnasta aiheutuneisiin käyttökustannuksiin lisätään kansanopistojen osalta 55 000 euroa, valtakunnallisten lii-

HE 177/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kunnan koulutuskeskusten osalta 8 000 euroa, kansalaisopistojen osalta 1 252 000 euroa ja kesäyliopistojen osalta 9 000 euroa.

11 b §

11 b §

Oppilaitosten yksikköhinnasta tehtävät vähennykset

Oppilaitosten yksikköhinnasta tehtävät vähennykset

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, varainhoitovuodelle määrättävän opiskelijaviikon, opiskelijavuorokauden ja opetustunnin yksikköhinta on kuitenkin aina vähintään varainhoitovuoden 2015 yksikköhinnan suuruinen.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kansanopiston opiskelijaviikon yksikköhinta on kuitenkin vähintään 297,48 euroa, valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden yksikköhinta vähintään 88,20 euroa, kansalaisopiston opetustunnin yksikköhinta vähintään 82,91 euroa, kesäyliopiston opetustunnin vähintään yksikköhinta 156,94 euroa ja opintokeskuksen opetustunnin yksikköhinta vähintään 107,19 euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.
